

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre.
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

A konvent és az „erdélyi püspök” cím.

Egyházkerületünkben — mondhatjuk — általános levertséget okoz a konventnek az »erdélyi püspök« cím kérdésében tanusított utóbbi közönyössége, megalkuvása. És ezt a levertséget ne tulajdonítsa senki az úgynevezett »localis patriotismus« elkeseredésének. Hogy egy jog-sérelem történetesen ma csak rajtunk, erdélyieken esett: azért ennek elvi jelentőségét, általános vonatkozását elvitatni nem lehet. Hiszen ha csakugyan egy localis sérelemről volna szó csupán könnyebben beletörődhetnénk. De hát arról volna itt szó? Bizony nem így tekintette ezt maga a konvent sem. Az egyetemes magyar protestáns egyház sérelmét látta, midőn a miniszter »mai érvényes államjogunk« szerint több vallásfelekezetet megillető közjogi címet csupán egy felekezetre telekkönyvezett. Midőn egyházkerületünknek ez ellen való felterjesztését a konvent pártolta, magáévá tette: azon tényt konstataálta, hogy itt oly mező adatott a maga egészében egy tulajdonos birtokába, melyen közjogunk szerint másoknak is megvan a maguk területe. És felszólalt, hogy a tiszta jogrend szerint ama tulajdonos a felekezeti jelzés által a saját területére szoríttassék vissza.

Vezetett-e valami eredményre ez a felszólalás? Bizony a mi véleményünk szerint éppen semmire sem. Vagy mit jelent a második miniszteri intézkedés? Hogy tovább haladjunk a megkezdett hasonlaton: nem azt mondta ki, hogy ebből a mezőből eddig a tied, azon túl a másé, hanem meghagyva a jogtalan birtoklónak az egész területet, külön emelte ki, hogy abból az *is* az övé, a mi már csakugyan jogos tulajdona. Hasonlat nélkül: meghagyta Majláth grófnak az »erdélyi püspökség«-et s ráadásul — ha már mi úgy kívánjuk — oda adja külön is a mi csakugyan az övé: az *erdélyi*-ből a *kath. püspökséget*.

A bárgyúságig menő naivság kellene ahhoz, hogy ebben a sérelem orvoslását ismerjük el

Sőt jogszoigáltatás szempontjából valóságos fokozása a méltatlanságnak. A szomszéd földjén is arató gazda azzal útasíttatik rendre: szabad neki a maga földjén *is* aratni. A meg nem illető »erdélyi püspök« cím szélesebb keretéből »jogosan és törvényesen használható« a megillető »erdélyi róm. kath. püspök« cím *is*. »Mert a rendelet sem akart és a mai államjog alapján *nem is akarhatott* mást, vagy többet az »erdélyi püspök« cím alatt érteni, mint az »erdélyi róm. kath. püspök« fogalmát «

Szóljunk hímezés-hámozás nélküli nyíltsággal van-e értelme ennek? Miért szükséges az »erdélyi püspök« fogalmát a sokkal szélesebb fogalmat jelző »erdélyi püspök« kitételrel jelezni? Miért nem mondja a miniszter azt, a mit mondani akar? És miért mond olyat, a mit nem akart és — saját szavai szerint — „a mai államjog alapján nem is akarhatott“?

Ezt megérteni a vastag kálvinista nyak egyenességével csakugyan nem lehet.

De éppen az okozza a levertséget, hogy a konvent arra az álláspontra helyezkedett: mintha értené ezt az érthetetlen okoskodást. Sőt éppen követni látszik a példát: azt tenni, a mit belátása szerint nem is akarhat. Konstataáltatik, hogy „a miniszter második leíratával senki sincs megelégedve“ Mit kellene hát ebből folyólag akarnia? Nem-e azt, hogy keresse (rajta ne muljék semmi) az orvoslátot?! De mintha csak a páli „azt cselekszem, a mit nem akarok“ ejtené hatalmába a mit nem akarhat, azt teszi: felhagy az orvoslás kereséssel.

Jól ismerjük ezt a megbénító szarkszot. Nem egyéb ez, mint a közélet minden terén nyilatkozó és abban minden őszinteséget és nyíltságot megbénító opportunitás. Tűrjünk el mindent hallgatagon a jó békességért. Itt is, ott is engedjük megtépetni önérzetünket. Hiszen lényegtelen formalitás, üres címkérdés az egész. Aztán meg is van már adva az elégtétel, mert kijelentette a miniszter, hogy a „mai államjog“-nak megfelelő címet *is szabad* használni,

tehát az államjognak meg nem felelő megszűnt *kötelező lenni*. Nem helyes a kérdést elmergesíteni. Nem szabad az országos törvények jelentőségét kicsibe vennünk az által, hogy azoknak érvényesítését is követeljük. Szóval *ezúttal* hallgassuk el. Ne zsörtölődjünk a miniszterrel. Alkudjunk meg. Béküljünk ki. A békeség bármely áron áldás.

Bizonyára okos dolog ez a megfontolás, körültekintő figyelem, megalkuvó engedékenység. Bizonyára ily hajlékonyság mellett nem ismerték volna meg hitbajnokaink a gályák iszonyatos szenvedéseit.

És mégis protestáns érzületünk levertséget érez az ily meghátráláson. Magasztosabbnak tartjuk azt a zászlót, melyet az ellenség rongyokban ragadott el, mint a mely éppen önkint dobott annak lábai elé. A kézből erővel kicsavart fegyvert önerzettel lehet felemelni, ha újra bírja a kar: de csak szerződésszegéssel, erkölcsi önmegalázással, ha megadással tettük le azt.

Nem tudjuk belátni, hogy miért lett volna egy újabb feliratnak eredménye okvetlenül újabb vereség; de úgy érezzük, hogy nagyobb önerzettel állhatnánk meg az ügy befejezésénél levertékül, mint törekvésünk komolyságának dehonostálásaival visszavonulni a küzdelem közepén.

Pásztor.

„Egyházi életünk fejlesztésének eszközei“-ről.

(Vélemény Molnár Albert javaslata felett.)

Egyházi életünk felélétkítése az utóbbi időben mind inkább-inkább foglalkoztatja a magyar Sionunk örállóit is. Pár éve már, hogy megindult a kutatás az eszközök után; sőt megindult a kísérletezés az egyházi érzület felébresztése és tevékenységben tartására. Már széles körben kezdett tért hódítani a vallásos, vagy ha úgy jobban tetszik, az egyházi esték rendszerítése és pedig tagadhatatlanul: sok helyt az egyházi életet felfrissítő eredményekkel.

Kétségtelen azonban, hogy ez a szent célú mozgalom nálunk nem indult — vagy legalább is *nem terjedt* elég öntudatos irányban. A megindító, buzdító talán külföldi példák és egyéni hitéleti felfogásuk alapján messze beláthatták maguk előtt az utat, de azok, a kiknek általánosítani kellett volna a mozgalmat, a tézista minden részébe eljuttatni a poshasztó kovászt: azok között a teljes tájékozatlanság zavara jelentkezett. Az egyik lángra lobbant, mikor az egyházi élet hanyatlása feletti busongása közt felgyulni látta a mentő eszmét és lelkesedéssel fogott a munkához. A másik bizonyos foltokat látott ezen az ég-derülésen és attól tartva, hogy — a mi nem ritkán történik meg a természetnél égen — azok a foltok vészes felegekké tömörülhetnek: nemcsak, hogy maga tétovázott résztvenni a mozgalomban, de gáncsolta a kétségtelenül jóakarattal munkálkodók csoportját.

Fejlődhetett-e *általános* egyházi megújulás ebből? Könnyen beláthatólag: nem! A kik a cselekvés terére léptek az előttük álló külföldi példák némelyikét követvén, a vallásos összejöveteleket valami pót-istentiszteletekké szervezték azon kegyesebbek részére, kiknek lelke több után vágyik, mint a mennyit a köz-

istentisztelet nyújt. Itt-ott egyesületeket, — hogy így szóljunk essentialis ecclesiákat — kezdtek szervezni az ecclesiákban. Az ily eljárást nem egészen méltatlanul — gáncsolók pedig vallásos életük józan tisztaságának veszélyeztetését látták e mozgalmakban és újra meg újra a tiltakozás szavát emelték fel „a mi talajunkhoz nem megfelelő idegen palánta ültetgetése ellen“.

Az azonban mindenkinek el kellett ismerni, hogy tenni kell valamit az egyházi élet felfrissítésére. És be kellett látni mindenkinek, hogy ha a külön istentiszteletek szervezése, a megújulás eszközeinek az egyházi szervezeten kívül keresése veszélyes lehet bizony nem kevésbé veszélyes a stoikus nyugalom, a kényelmes tétlenség is.

Tenni kell. De hát hogyan? miféle eszközökkel, milyen keretekben, hogy ez a tevékenység senki által ne gáncsolható és általánosítható legyen? Erre nézve kíván utasítást nyújtani Molnár Albertnek mindnyájunk előtt ismeretes javaslata „Egyházi életünk fejlesztésének eszközei“ felől.

Mindenek előtt Molnárnak alapeszméjével, intenciójával kell tisztában lennünk. Pregnánsan kifejezve látjuk ezt ezen tételében, melyet nagy tekintélyek tapasztalataiból állít fel: „*Nincsenek csodaszerek. A lelkek megújítása az egyház mindvégig kitartó, hű rendes munkája által lehetséges*“ Határozottan pálczát tör ezzel a pót-istentiszteletszerű „konventikumok“, az egyházzal szemben „ítélkező“ szövetségek, „társulatok“ felett. Ezek „a nagy tömegekre kiható működés helyett inkább csak szűkebb körű egyleteket produkálnak“ — „a valódi vallásosság pedig bizonytalannal érzi, tudja, hogy a nagyobb körű vagy kevésbé homogén elemekből álló egyházi gyülekezetek is képesek vallásos közösségre, közös istentiszteleti életre.“ És midőn a „vallásos extra összejövetelekben“ bizonyos vádat lát „az egyházi rend, az egyházi viszonyok, az egyházi orgánumok ellen:“ találon füzi oda hogy „*ha joggal, úgy az egyháznak meg kell ja vitnia magát Mert e vallásos összejövetelekben semmi oly lényeges dolog nem fordul elő, a mit az egyház kevesebb egyoldalúsággal és több egészséggel ne végezhessen el.*“

Feltétlenül és a maga egészében helyeseljük az ezekben letett irányelvet. Magunk is úgy fogjuk fel, hogy a vallásos élet lüktetésének szerve az egyházi szervezet. Ennek keretében lehet és kell mozognunk. Még ha a mai egyházi orgánizmus nem felelne is meg ennek: akkor sem idegen eszközökkel, hanem az egyházi organismus reorganizálásával kellene segítenünk. Erre elég alkalmat nyújt az „ecclesiam semper reformari debet“ kétségbevonhatatlan érvényességű elve.

Molnár Albert intenciójával teljesen meggyezőleg állapíthatunk meg tehát két dolgot. Először: hogy az idők követelése szerint a protestáns öntudat ébresztésére, tisztítására, a hitéletnek intensivebbé tételére hathatósabb tevékenységre van szükség. Másodszor pedig: hogy ennek a tevékenységnek szervei sem lehetnek különálló szervezetek, hanem, feltétlenül maga az egyház.

És a fő kérdés az, hogy megfelel-e a Molnár javaslata ennek a tételnek? Előre is kijelentjük, hogy véleményünk szerint *nem minden részben*. Úgy találjuk, hogy Molnárt igaz lelkesedése szembe állította határozottan felállított tételével. Szemem előtt — így szól bizonyos szervezkedés domborodik ki, egy valódi és nagy arányú egyháztársadalmi szervezkedés, mely egyháznak minden tagját az egyházért s az egyház által istenországáért munkára egyesít. Létre kell hoznunk a *gyülekezeti tagok* szervezett egyháztársadalmi életét, melyben az egész gyülekezet az ő különféle szerveivel együtt, mint organikus egész jelentkezék és működnek.“ Ideáljának a kidomborításában — ha szigorúan szemügyre vesszük ezt — lehetetlen

abszurditást ne fedezzünk fel. A *gyülekezeti tagok* egyháztársadalmi életét kívánja szervezni. De az egyének nem az által gyülekezeti tagok, mert az egyház szervezetében állanak? Nem az egyház szervezet elégtelen voltát állítjuk-e hát azzal, ha a gyülekezeti tagok extra szervezetének szükségét hangoztatjuk?! És nem az egyháznak kell-e lenni annak a szervezetnek, melyben a gyülekezet az ő különféle szerveivel együtt mint organikus egész jelentkeznek és működnek (holott Molnár e szervezetet a javaslatában tanácsolt organizatio által akarja eléállítani. Mintha csak lelkében lát-nánk, oly határozottan merünk rámutatni azon belső hangulatára, melyben ez ideálja kialakult. Az egyháztól külön keletkezett vallásos életi mozgalmak a végkifejződés felől a cselekvés elodázhatalatlan szükségének érzetében, üdvösöknek ismert fel bizonyos szervezeteket, ha azok egyházhoz kapcsoltnak szorosan. Így született meg lelkében a *gyülekezeti tagok* egyháztársadalmi organizációjának eszméje, a mit javaslatában részletesen kifejt.

(Folytatjuk)

A romániai ev. ref. egyház és hívei.

(Folytatás és vége.)

Az állam ha nem avatkozhatik Románia *bel* (!?) *ügyeibe*, tegye meg kötelességét *ittthon!* A határszéleken, vagy azokhoz közel, állítson fel gyárat, nyisson új keresetforrásokat, hogy ne legyen kénytelen a nép keresethiány miatt elhagyni lakhelyét. Lendítse fel a háziipart éppen a kivándorlás által veszélyeztetett vidékeken. Alakíttasson fogyasztási, értékesítő és hitel-szövetkezeteket. Olyan ne engedjen kiköltözni, a ki legabla a népiskola minden osztályáról bizonyítványt felmutatni nem tud, hogy így a kivándorló nemzete multjának ismerete által legyen büszke nemzetiségére!

A már ottlevőkre nézve tegye meg a társadalom is kötelességét, a mint megtette a 60-as években Koós Ferencz papsága alatt.

1890-ben Urge Ignác kath. hittérítő Budapesten egy hét alatt összeszedett 7 ezer frtot *eldobott chinai gyermekek iömevelésére*. Az, a ki elfogja foglalni a bukaresti egyház lelkészi állomását, *tartsa első kötelességének felhívni társadalmunkat az áldozatra. Talán kedvesebbek lesznek a mi véreink a khinaiak eldobott gyermekeinél!* Az ilyen felhívásnak meg kell legyen sikere, hiszen Koós Ferencz is így építette fel a bukaresti templomot! Aztán ismét haladjon az általa kimutatott irányban. *Hívja fel iskoláinkat 2-3 romániai magyar gyerek teljes ellátására.* Ezek, ha itt befejezik tanulmányukat, lehetnek lelkészek, tanítók ott kiinn, vagy foglalhatnak el más állást itt benn, de *a kivándorlók ügyét mindig szívükön fogják hordani.* amint Barabás tanár úr felszólalása is mutatja. Ha tanulmányaikat be nem fejezve, vagy ipariskolát végezve visszatérnek idegenbe, *azt az erős nemzeti érzést, a melyet itt nyernek, ott le nem vetkezik,* de söt kövász lesznek a nagy tömegben, a nemzeti és felekezeti érzések élesztői!

Szándékosan nem szóltam a romániai r. kath. magyar egyházakról. Fájdalom! nem is lehetett, mert ezek *csak voltak, de nincsenek.* Van ugyan Bukarestben egy „Barácia“ nevű templom, melyet a ref. egyházzal csaknem egyidőben a hazafias Ferenczrendi szerzetesek alapítottak, de azóta egy olasz érsek reá-tette kezét s tart benne mindenféle nemzetiségű papot, még egy magyart is... *de csak káplánt;* tartanak ott mindenféle nyelven istenítiszteletet, még magyarul is... *de csak reggelenként 8 órákor;* van annak iskolája is, a melyben a gyerekek tanulnak mindenféle nyelven... *még magyarul is.* A legsajnosabb, hogy ez a magyaroktól alapított poliglott intézet kap mindenünnen segélyt... *még a Szent-László-társulattól is.*

Saját magam hallottam, mikor egy onnan való olasz pap magyar halott fölött olvasta a *magyar miatyánkot olasz olvasási mód szerint.* Ugyan ilyen, vagy még ilyenebb állapotban van a Barabás Endre úr által említett Kléza, Górfalva, Fűrészfalva, stb. romániai magyarfalvak r. kath. magyar lakossága is. Minden ünnepeken kijár nekik az olasz módon felolvasott magyar prédikáció.

Nem látom be annak szükségét, hogy miért követeli Barabás ur a romániai lelkészek francziául és németül tudását. Felette jó, ha valaki anyanyelvén kívül más nyelveket beszél. *Az ott szolgáló lelkészeknek már csak a megélhetés szempontjából is szükségök van a román nyelv ismeretére,* de ki vel s miért beszéljenek francziául? németül? *Nem a térítés, hanem a megtartás a czélja annak a missziónak!* A róm. kath. egyház ugyanott minden nemzetiségből külön-külön prédikátort alkalmaz, mert *czélja a térfoglalás, hódítani akar nem egy nemzetnek, hanem egy egyháznak.* Egy embertől, ha csak nem egy Apponyi, hiában valóság kívánni is, hogy több nyelven szónokoljon, de nincs is szükség erre.

A ki odamegy lelkésznek, *legyen erős a magyar beszédben és érzésben,* tudjon románul, mint annak az országnak nyelvén, a melyben élni fog. s ha kedve tartja s ideje engedi: ám tanuljon francziául, németül, angolul, olaszul, ha kell, de *ezt szükséges kelléknek nem lehet kikötni egy Romániában élő magyar ref. lelkésznel.* Elvégre is a pap nem nyelv-mester. Az összes eddigi lelkészek közül is németül és francziául csak Koós Ferencz és Vincze Dániel beszélt, de ők is ott tanultak meg.

A német nyelvre szükség volt a 60-as években. Románia akkor szabadult fel a török iga alól s nemzetközi felügyelet alá volt helyezve, míg ügyei a rendes kerékvágásba jutnak. Akkor konzulátusunk tisztán osztrák volt s éppen a fentemlített okból nagyszámu osztrák sereg tartozkodott. Romániában, mely rendőri szolgálatoikat is vezett. Ezekkel csak németül lehetett érintkezni. Ma már Románia nemzeti állam. A román nép a magyaron kívül a németet gyűlöli leginkább s ha a bukaresti ref. lelkész *a mi konzulátusunkal érintkezik valamely dologban, már csak magyar nemzeti szempontból is meg kell követelnie, hogy ott magyarul beszéljenek.* Bukaresti konzulátusunknál rendszeren van is 2--3 ember alkalmazva, a ki korrektül beszéli a magyar nyelvet. Fennmaradna a német nyelven való érintkezés czélszerűsége az ottlevő német luth. egyházzal. Ugyde annak egyik lelkésze és hívei nagyobb részben Erdélyből kiköltözött szászok. Ezek itthon sem szeretnek bennünket, hát még ott, a hol mások is különösképen gyűlölik a magyar nemzetet! Teljesen kárbavesztett fáradság volna, ha valaki irányunkban jobb véleményre akarná hangolni luth. szász testvéreinket!

Még többet is lehetne irni a romániai magyarok sorsáról, viszonyáról, jövődjö kilátásairól, de éppen maga az ügy érdeke megköveteli a hallgatást.

E dologra nagyon találó a román példaszó: »tace si face«

Tehát tenni kell! Vegye ki a tettekből úgy az állam, mint a társadalom maga részét.

Az állam a határszélekhöz közel állítson fel gyárat s azokban magyar munkásokat alkalmazzon. Fejlessze a házi ipart, irányítsa új vasútvonalakkal, az utazás olcsóbbbátételével országunk szive felé a vándorlást. Neheztse meg a határszéli átkelést, csak olyanoknak adjon útlevelet, kik legalább a népiskola minden osztályát végezve, bizonyos nemzeti öntudatra ébredtek, hogy így ezt az öntudatot idegenben is megtartsák s büszkék maradjanak magyar voltukra!

A társadalom karolja fel a misszió ügyét! Hozza meg a maga áldozatát míg nem késő, hogy ott élő lelkészeink, tanítóink anyagi gondoktól menten

szentellessék tehetségöket és idejüket nagy missziójuknak és ott levő testvéreink fel legyenek jó részben mentve a terhes egyházi adózás és stóladíjak hordozása alól. Állami és felekezeti iskoláink, iparosképző intézeteink vállalják el egy, vagy két romániai magyar tanuló teljesen ingyenes taníttatását, eltartását a társadalom segítségével, mint a 60-as években Koos Ferencz kezdeményezésére. Azok, kik itt tanulnak, vagy itt maradnak, vagy ha visszamennek is nemzetiségüket el nem veszítik.

Az pedig, a ki e misszióinkban állást nyer el, vigyen magával tehetségén és a román nyelv tudásán kívül erős felekezeti és nemzeti érzést, végtelen türelmet, a zaklatások között sem lankadó buzgóságot és népünknek, anyaszentegyházunknak önzetlen, mély szeretetét. Ha ezek nincsenek meg benne, legyen bár fényesen dótálva, eredményt felmutatni nem tud; ezek pedig lassubbá teheti azon gép kerekeinek forgását, mely kivándorolt magyarjainkat megfosztja vallásától, nemzetiségétől.

Jung Ferencz,
ev. ref. lelkész.

Igazgató-tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1901. ápril. 25.

Elnökölt: Báró Bánffy Dezső, egyházkerületi főgondnok úr öngyméltósága. Jelen voltak: Zeyk Dániel főgondnok, Dr. Bartók György, püspök, Kenessey Béla, főjegyző, Parádi Kálmán, Szász Dénes, Becsek Lajos, Deésy Gyula, Lészay Ferencz, Dr. Sárkány Lajos, igazgatótanácsosok, továbbá a titkár, számvevő és pénztárnok.

Elnök aa. indítványára első sorban is közigazgatási bírósággá alakulva, a kaczkói egyházközségnek a deési ehmei közig. bíróság egyik ítélete ellen beadott felebbezését tárgyalta igazgatótanácsunk, indokainál fogva jóváhagyván az első bíróság amaz ítéletét, mely szerint a kaczkói egyházközség köteles volt lelkésze: Ince Lajos aa. részére, kepevesztéség kárpótlása czímen, 100 koronát megfizetni és köteles túrni, hogy az alóri eladott erdő vételárának kamatai is kifizetessenek nevezett lelkész aának, ott töltött szolgálati idejére.

Ezután az előkészített közig. ügyeket tüzte Elnök aa. napirendre, melyek az alábbiak szerint nyertek elintézését.

A vallás és közoktatási miniszter amaz értesítése, mely szerint dr. Borcsa Mihály szolgálatképtelen tanár aa. részére az általunk kért nyugdíjjarandóság helyett csakis végkielégítési összeget állapított meg, valamint amaz értesítése, hogy Benke István s.-szentgyörgyi tanár afiát a kiküldött vegyes bizottság szolgálatképesnek találta, tudomásul szolgált és az érdekeltekkel közöltetett.

A Bethlen-kollégium ajánlatára megengedte igazgatótanácsunk Györffi Ilona képesített óvónőnek a képezdebe magántanulóként való föl vételét.

A m.-vásárhelyi kollégiumnál ez évben betöltendő magyar-latin és természetrajz-mértani tanszékekre vonatkozó pályázati hirdetés közzététele elrendeltetett.

A s.-szentgyörgyi kollégium előjáróság ajánló fölterjesztésére megadta igazgatótanácsunk Domján István tanár részére a kért 4 havi szabadságidőt oly módon, hogy őt a folyó évi érettségi vizsgálatokon való kérdezéstől is fölmentette.

Indokolt előterjesztés folytán tudomásul vette a közokt. miniszterium a zilahi kollégiumnál főnálló és korábbi intézkedések folytán egyelőre nem is módosítható állapotot, mely szerint a vallás tanári és tornatanítói állások helyettes tanárokkal vannak betöltve, miről a kollégiumi előjáróság is értesítettet.

Szathmári István kérelmére megengedte igazgatótanácsunk, hogy ismétlő érettségi vizsgálatát a szászvárosi főgimnáziumban tesse le, minthogy a gimn. VIII. osztályát is ebben az intézetben végezte.

Kolozsvári kollégiumunk előjárósága a közokt. miniszter kívánalma folytán bejelentette amaz indokokat, melyek alapján egyik tanulóól az erd kincst. ösztöndíj élvezetét megvonta és kérte, hogy eljárása jóváhagyó tudomásul vétessék. Igazgató-tanácsunk a kérést ajánlattal terjesztette föl a miniszteriumhoz

Tanfelügyelői megkeresés folytán beleegyezett igazgató-tanácsunk a lompéti iskola államosítása tárgyában kelt szerződés oly értelmű kibővítésébe, mely szerint csakis kellő képesítéssel bíró tanítót legyen köteles az állam átvenni a felekezeti iskolától.

M.-vásárhelyi kollégiumunk fölterjesztése folytán megengedte igazgató-tanácsunk Deák Géza VII. o. tanulóónak magántanulói minőségben lendő föl vételét.

Péter Károly és Bodor János vallás tanári kézikönyveire beérkezvén a bírálatok, azoknak összehasonlítása czéljából Parádi Kálmán előadó aa. elnöklete alatt Sándor János és Deésy Gyula esperes aiból álló bizottságot küldött ki igazgatótanácsunk, mely bizottság véleménye alapján lesz a tankönyvek használati engedélye is kiadandó.

Számvevői felülvizsgálat és észrevételezés alapján jóváhagyta igazgató-tanácsunk a boros-bocsárdi püspöki birtok 1899-ik évi kezeléséről szóló számadásokat, a Filep Péter-alap 1898—99-ik évi számadását, a Székési Ilyés Istvánné-alapítvány 1900-ik évi, a kézdívásárhelyi egyházközség 1899-ik évi, az illyefalvi és deési egyházközségek 1900-ik évi számadásait, valamint a szászvárosi egyházközség és a kolozsvári theol. fakultás 1901. évi költségvetését.

Budapesti bérházaink közül 3 épületnek eddig Politz r Zsigmonddal fennállott bérleti szerződése f. évi május hó 1 én lejárván, igazgatótanácsunk br. Bánffy Dezső főgondnok úr öngyméltóságát kérte föl arra, hogy alkalmas szakértővel a jelzett házakat vétesse át és megbízott gondnokunknak, dr. Horváth Kálmán ügyvédnek adassa számba.

Kolozsvári kollégiumunk előjárósága, bemutatta az új intézeti helyiség építése tárgyában egygyes vállalkozókkal megkötött szerződéseit, melyek az előjáróság felelősségének fenntartásával, jóváhagyó tudomásul vétettek.

(Vége következik.)

Egyetemes konvent.

A konvent üléseiről a következő részletes ismertetést adjuk:

A konvent ápr. 18 án délelőtt 10 órakor vette kezdetét a Lónyai-utczei gimnázium disztermében

Kun Bertalan püspök huzgó imája után, melyben Isten áldását kérte a konvent tanácskozásaira,

Tisza Kálmán világi elnök kijelentette, hogy hosszabb megnyitó beszédet nem akar mondani, de mégis kénytelen megemlekezni arról, hogy a sajtóban a mulasztás vádjával illetik a konventet azért, hogy a zsinatot mindeddig össze nem hívta. Azok, a kik ezt a vádat emelték, tévedésben vannak, mert a zsinat összehívásának idejéül nem az előbbeni zsinat megnyitásától, hanem annak bezárásától számított időt kell tekintetbe venni. A legutóbbi zsinat pedig 1893-ban oszlott fel és így a konventet a mulasztás vádja nem terheli. Ez után felhívja a konventet, hogy miután jelenleg egy jegyzője sincs a konventnek, mert a mostani jegyzők mandátuma lejárt, válasszon két egyházi és két világi jegyzőt Addig is a jegyzőkönv vezetésére felkéri Sas Bélát és Molnár Bélát.

Kun Bertalan egyh. elnök bejelenti, hogy mindazok az ügyek, miket a konvent az elnökséghez utalt, el vannak intézve. Indítványára azután a konvent szerencsekívánatait fejezi ki **Tisza Kálmánnak** 70-ik születésnapja alkalmából.

A konvent igazolta a megjelent képviselőket és az elhalt Molnár Albert emlékét jegyzőkönyvileg megörökítette.

Választások.

Tisza Kálmán elnök elrendeli a konventi jegyzők választását. A szavazatok beszédésére báró Bánffy Dezső elnöklelte alatt bizottságot nevez ki és az ülést tíz perczre felfüggeszti.

Az ülés újból való megnyitása után báró Bánffy Dezső jelenti, hogy a szavazatok többségével: Sass Bélát, Radácsi Györgyöt, Molnár Bélát és dr. Nagy Dezsőt választották meg jegyzőkül.

Tisza Kálmán a bírósági tagok megválasztása végett újból kiküldi az előbbeni bizottságot, melynek elnöke a szavazatok összeszámítása után jelenti, hogy a bíróság tagjait a következőket választották meg:

A *rendes bíróság* tagjai lettek: Antal Gábor, Fejes István, Szabó János, gróf Degenfeld József, báró Bánffy Dezső, Szilágyi Dezső, Mezey Albert rendes tagok; Szász Károly, Sándor János, Molnár Béla, Bernáth Elemér, Horthy István póttagok.

A *rendkívüli bíróság* tagjai lettek: Szász Károly, Szilágyi Áron, Szilágyi Dezső, dr. Vécsey Tamás, Baksay Sándor, Antal Gábor, Molnár Béla, dr. Darányi Ignác, dr. Bartók György, Sándor János, br. Bánffy Dezső, Sima Lajos, Mezei Albert, Fejes István, br. Vay Béla, Bernáth Elemér, Kiss Áron, Szabó János, Széll Kálmán, Sass Béla, gr. Degenfeld József, György Endre, Horthy István.

A bíróság új tagjai lettek az esküt a választás után.

Hálás elismeréssel vette tudomásul a konvent a vallás és közoktatásügyi miniszter leiratát a közalapot illető 300,000 korona kiutalásáról.

A közalapról.

Kenessey Béla a közalapi bizottság előadója terjeszti be a végrehajtó bizottságnak az 1900-iki, tízennyolczadik pénztári évről szóló jelentését. E szerint a bizottság a közalap kezelők 1899-iki számadásait megvizsgálta és úgy találta, hogy 1899. december 31-én a hátrálékokból befizetetlen maradt 16,365 K. 16 fillér, tehát a 32,701 korona 71 fillért kitevő összes hátrálékoknak csaknem 50% a.

Az 1899. évre megajánlottak az egyházak 153,855 korona 51 fillért. Ebből az összegből december 31-én hátrálékban maradt 17,520 korona 80 fillér, mely összeg, hozzáadtván a fentebb jelzett hátrálékot, 33,885 korona 96 fillérre emelkedik.

Ebből az erdélyi kerületre esik 4048 korona 80 fillér, a tiszántulira 21,731 korona 30 fillér, a tiszáninnenre 149 korona 68 fillér, a dunamellékre 6,339 korona 34 fillér, a dunántulira 1,616 korona 84 fillér.

Az összes kerületek között a *tiszáninnen*i kerület az, amely a közalapi járulékok befizetésében a legpontosabb. A kiadás és befizetések viszonya az egyes kerületekben a következő: az erdélyi kerület 85, a tiszántuli 85, a tiszáninnen 99, a dunamelléki 89, a dunántuli 90 százalékát fizette be a kivetett összegnek.

A földhitelintézet számadása az egész 18-ik pénztári évben: 164,361 k. 66 f. bevételt tüntet ki. A 1900-ik évi általános folyó számla összes forgalma pedig: 506,801 kor. 87 fillér bevétel és 301,284 kor. 47 fillér kiadás volt.

A közalap vagyona 1900. decz. 31-én a Jordán-alapítványon kívül 2,166,000 korona, és pedig: magyar földhitelintézeti 4%-os pénzürtékű záloglevelekben 478,600 kor. és 1,687,400 korona 4%-os korona értékű záloglevelekben. A Jordán alapítvány vagyona 297,910 k. 16 f.

Az 1900. évi általános pénzügyi eredményére való tekintettel a bizottság a folyó évre a következő költségvetési tervezetet mutatja be

I. Tökésítés...	64,890.09 kor.
II. Missiói czélokra.....	40,541.28 "
III. Özvegy arvai gyámintézet részére	25,956.01
IV. Segélyezésekre	17,934.52
V. Tőke segélyekre	87,270.82
VI. Egyházi adóterhek csökkentésére	14,000.
VII. Kiegyenlítésekre	19,908.61

Összesen... 270,501.43 kor.

Jelenti továbbá a bizottság, hogy tekintettel a múlt évi konvent ama határozatára, hogy a kerületek *terjeszszenek be javaslatot, mi módon lehetne a közalapi bevételek megdöbbszűnt csökkenését megakadályozni*: bárom egyházkerület intézett felterjesztést, illetőleg javaslatot a konventhez.

A *dunántali* kerület teljesen magáévá tette a *Czike* Lajos tatai egyházmegyei esperes javaslatát és azt oly kérelemmel terjeszti a konvent elibe, hogy ez az egész javaslat a zsinat tárgyai közé felvétessék.

E javaslat szerint az egyházi törvények 262. §-a után a következő új §. volna alkalmazandó: A közalap járulekot, minden családfő után, a presbiterium felterjesztett ajánlata után, az egyházmegyei közgyűlés 5—5 évre állapítja meg s a megállapított összegek évenkénti befizetéséért az egyházközség felelősséget vállalni köteles. Megengedhető azonban, hogy a megszabott határidőre egyes családfőktől be nem folyt összegek az egyház pénztárából, a visszafizetés kötelezettségével, előlegezve fizetessenek ki. Az osztályba való sorozást a javaslat úgy állapítja meg, hogy 20 osztályban 20 20 fillértől egész 100 koronáig terjedő fizetési arányt hoz javaslatba.

A 265. § úgy módosulna, hogy a kivetés 5 évre történék és azt az egyházmegye hasonlóképen 5 évről 5 évre vizsgálná felül és állapítaná meg. Elhalálozás esetén a családfőre kivetett összeg az örökösök között osztatnék fel.

A 266. §. akként volna szerkesztendő, hogy ott, ahol az egyház viszonyai azt igénylik, a kivetés 10 évről 10 évre történjék, de oly módon, hogy a kivetett összeg kevesebb ne legyen annál, mint a mennyinek az ilyen egyházból befolytania kell. De ha ez megállapítható nem lenne, abban az esetben ilyen gyülekezet tagjai állami adójuknak 3%-át fizessék. Ez a 3% különben minden kivetésnél figyelembe vendő.

A *tiszáninnen*i egyházkerület egy bizottsági javaslatot fogadott el s terjeszti fel mint saját véleményét. E szerint a kerület az érvényben levő közalapi törvényt most is elég jónak és megfelelőnek tartja s egy újabb törvényhozási intézkedéstől sem vár nagyobb eredményt. De kívánja a legnagyobb fokú lelkiismeretességet és minden személyes tekintetek félretételét a presbiterium részéről. Kívánja az egyházmegyék, illetőleg a bevallásokat felülvizsgáló bizottságok részéről az eddigienél sokkal szigorubb ellenőrzést és ilyen módon a teljesen érdektelenek menjenek segítségére az egyháztanácsnak. E két intézkedés, tudniillik a lelkiismeretes osztályba sorozás és szigorú ellenőrzés, a kerület véleménye szerint, ha a jövedelmet nem fekozza is, de legalább a további apadásnak elejét veszi.

De hogy a buzgóságnak is táplálék nyújtassék, meg kell változtatni a jelenlegi segélyezési eljárást s a minimura aprózott összegecskék helyett el kell kezdeni az igazi egyházépítés munkáját oly módon, hogy a legégetőbb szükségben levő egyházak közül minden évben csak néhánynak adassék nagyobb összegű s azt az egyházat egészen talpra állító segély. Kívánatos volna továbbá, ha a Magyar prot. irodalmi társaság a „Koszorú” füzetek mintájára egy népies kiadásban ismeretné a közalap czélját. Végül legnyomatékosabban ajánlja az összehívandó zsinat figyelmébe, hogy a közalapi befizetésekben egy bizonyos rész hagyassék meg az egyházmegyék birtokában.

Az erdélyi kerület szerint legfeljebb annyit kellene kimondani, hogy a kerületek a közalap megújulására

tását csak abban az esetben engedélyezhetik, ha az általány-összeg megfelel az illető egyház által tiz éven át befizetett közalapi adónak.

Antal Gábor hozzájárul ahhoz a megállapodáshoz, hogy többé a segélyt ne forgácsolják szét. Még Fejes is helyeselni fogja ezt, ha figyelembe veszi, hogy a törvény csekély díjazású lelkészekről szól. nem pedig rendkívüli esetről. A kongrua folyósítása után pedig a csekély lelkészi fizetés megszűnt és így el kell maradni az ezen a czímen való segélyezésnek is. Kivételt csak a Horvát és Szlavon országok lelkészeire nézve tenne. A horvátországi lelkészekre félreértés folytán nem terjesztették ki a kongrua és így azokat segélyezni kell.

Gróf *Dégenfeld* elfogadta azt az elvet, hogy a segélyt ne forgácsolják el. A mikor a segélyt meg

kezdték, akkor még nem volt kongrua, most ezt a körülményt számításba kell venni.

Báró *Bánffy* Dezső felel *Antal* Gábor püspöknek, hogy nem félreértésből történt az, hogy a kongruát Horvátországra nem terjesztették ki, hanem azért, mert Horvátországnak az 1867-iki 30. czikk értelmében olyan kultur autonómiája van, hogy az kizárja azt az intézkedést, hogy a kongrua Horvátországra is kiterjesztessék.

Szilágyi Dezső megjegyzi, hogy semmi sem gátolta volna annak kimondását, hogy a magyarországi öt kerülethez tartozó minden gyülekezet és így a horvátországi gyülekezetek is részesüljenek a kongruában.

A konvent ezek után elhatározta, hogy a horvát- és szlavonországi lelkészek segélyezéséről gondoskodni fog.

(Folytatjuk.)

T Á R C S A.

Bethlen Gábor fejedelemnek

a deési ev. ref. egyházköztség birtokában levő két adomány-levelének ismertetése.

(Felolvasatott Szolnok Doboka vármegye irodalmi, történelmi és társulati ülésén.)

(Folytatás és vége.)

„A Bástia korában elpusztult a város, a vidék lakói kiölettek. Megszűnt az unitárius iskola is. Az újabb betelepültek az ev. ref. egyház hívei lévén s különösen az 1638. július havában Deésen tartott részleges országgyűlés után, mely az unitáriusok leverésével végződött, a még eddig megmaradt felekezet a ref. egyházba olvadt be s az iskolát a mellette levő pusztta telekkel együtt az országgyűlés I. Rákóczi fejedelem pártolása mellett az ev. ref. egyháznak adta.“

„Az iskola élén a rector állott, kit scholamesternek, professornak is neveztek. Akadémiákon megfordult embereket alkalmaztak ez állásra; alatta három deák volt. kik a gyermekeket, ő maga pedig a deákokat tanította. A tanító rendszeren évenként változott. Később olyan deákot állítottak az iskola élére, ki itt tapasztalatot és pénzt szerezve, külföldi akadémiákra mehessen. A deákokat a város vizsgák alkalmával saját költségén szokta beküldeni Kolozsvárra. Az első deákot praereceptornek neveztek. „A scholamester vagy professor fizetése 500 db kőso (Bod P. szerint 600), asztaltartással az első pap látta el, de ez változott s helyette búzát kapott. A más három deák tanítót az állam fizette és tartotta, ki adományából? Nem tudható.“ „Ez iskola a mai középtanodának (gymnasium) felelt meg, később partikulává törpült.“ „A tanuló tanítóikkal együtt az iskolában laktak s háltak“ stb. Igaz ugyan, hogy az iskola ilyen szervezetének leírása 1615. évnél később keletkezett okmányok alapján történt, de semmi sem mond ellene annak, hogy az iskola ilyen formában ne állott volna fenn már az adomány levelek keltekor is, sőt az a körülmény, hogy az okmányok szövege gymnasiumról szól, mutatja, hogy 1615-ben is olyan szervezete volt a deési iskolának, a minő 1638-ban. Ezt így tudva, bátran feltehetjük azt a feltevést, hogy a két adomány levél külön 100—100 kalongya búza adományozását foglalja magában. E mellett bizonyít az is, hogy az egyik okmánynak hátlapján s épen azén, a melyről Pokoly fordításához csatolt megjegyzéséhez azt mondja: „hogy ha volna nyoma, hogy a tanító deákok is kaptak ebből a cameraticumból, ekkor tekintettel a „vocatióra“, mely leginkább meghívást és nem hivatást jelöl, így kellene fordítani: „a tanítói kötelezettségek végzésére való meghívást“ stb. Mondom, ennek az okmányoknak a hátlapján, igen régi irással, ez van írva: „Deákok ordinariuma ex decimis Gelinae Tritici no. 100 Annuatim.“

(A deákok részére a tizedekből rendelt évi 100 kalongya buza) A másik okmány hátlapján pedig, szintén igen régi irással és magyarul, ez van feljegyezve „A Deésy sholának zász kalongya buzaiarul a Deésy Desmabul való Deputatioinak Levele.“ E feljegyzések amellet bizonyítanak, hogy maga az egyház e két adomány levelét nem egyazon 100 kalongya búzáról, hanem két különböző rendeltetésű 100--100 kalongya búza adományozásáról szóló okmányoknak tekintette s a szerint is kezelte. Ha ez okmányok nem ebben az értelemben lettek volna kiállítva, igazán érthetetlen volna, hogy miért kelle egy és ugyanazon tárgyról egyszerre két, a fejedelem által sajátkezűleg aláírt és fejedelmi pecsétjével ellátott adomány levelet kiállítani. A dolog úgy áll, hogy Bethlen Gábor erdélyi fejedelem, figyelemre méltatván a deési iskolában. vagyis gymnasiumban tanulókkal foglalkozó tisztas fiatalaságnak szegénységét és szükös állapotát, tehát, hogy ők magukat táplálhassák, fenntarthassák, hogy továbbá számuk napról-napra növekedjék, különös kegyelemből 100 kalongya búzát rendelt évenként kiadatni a tizedek jövedelméből. Ezt a javadalmat, tisztán azoknak a tanulóknak rendeli segélyezésére, tápláltatására, kik bent az iskolában a tanító deákokkal együtt laktak, valószínűleg együtt is étkeztek, kik a vidékről gyűltek össze Deésre tanulni s kikkel szemben a fejedelmi óhajtság az volt, hogy számuk napról-napra szaporodjék, növekedjék. Azonban, hogy a tanulóknak tanítóik is el legyenek a szükségességek látva, azon kegyesrendek iránt természeténél fogva viseltettek, másfelől pedig mivel fejedelmi tisztéből kifolyólag, a mindenható Istennek elhanyagolt jámbor tiszteletét helyreállítani és a tápláltatásukban megfoghatkozott iskolákat, az egyházi személyeknek jelen nagy szük voltában támogatni óhajtja:

Kegyelmesen elhatározta, hogy a tanítói kötelezettségeket hűségesen magukra felvevő ifjuságnak naponként való tápláltatásuk végett, összesen és évenként, a mostaniaknak és jövendőbelieknek, évenként 100 kalongya búzát rendelt a Deés városi sókamara által beveendő dézmából. A tanítói kötelezettséget hűségesen magukra felvevő ifjak pedig azok a deákok voltak, kik nem fejezve még be egészen tanulmányaikat, az egyházi előjáróságtól tanítókul kiküldetvén, a tanuló gyermekeket, kikkel az iskolában együtt laktak, tanították ugyan, de azért még ők maguk is tanulók voltak. A külföldi akadémiákon is megfordult scholamester, professor tanította, a város pedig vizsgálni, saját költségén, Kolozsvárra küldötte őket. Ezek a tanító deákok tanuló deákok is voltak, kikre nézve a tanítósokadás csak átmeneti állapotot jelentett s az a kis jövedelem, melyet a tanításért kaptak, mintegy segély volt arra, hogy magukat, tulajdonképeni élethivatásukra, mely legtöbbször a papi hivatal volt, szegénységük daczára, kiképezhessék. Bizonyára, erre való tekintettel említi az adomány levél az egyházi rendek iránti kegyességet és könyörületet, valamint az egyházi

személyeknek támogatni óhajását. A jelzettek tudva, semmi különöst sem találhatunk abban, hogy a fejedelmi adománylevél „deákoknak vagyis tanulóknak” kifejezést használ. Mint tanító és tanuló deákokról emlékezik meg Deés város jegyzőkönyve is 1690-ben róluk, mikor a tartásukra rendelt búzát azzal a kikötéssel adja a város, hogy „tanítsanak jól és szorgalmasan tanuljanak, jó erkölcsben foglalván magokat.” Vissza pillantva az elmondottakra határozottan állíthatjuk, hogy a két adománylevél nem egy és ugyanazon 100 kalongya, hanem összesen 200 kalongya búza adományozásáról szól, és pedig 100 kalongyát a deési iskolában, vagyis gymnasiumban tanuló fiatalság segélyezésére, 100-at pedig a fiatalságot tanító, de azért szintén tanuló deákok tápláltatására rendel a deési sókamarában befolyó tized jövedelmekből, évenként kiadni a fejedelmi jóakarát. Arra nézve, hogy élvezték-e e javadalmakat az illetők, csak a deákokra vonatkozólag találunk feljegyzést. E szeptember int a tanító deákok tartását az állam (fiscus) hordozta. E kötelezettséget, mely egyébként nem alapulhatott, mint éppen a szóban forgó fejedelmi adománylevelen, a 17. század vége felé a kincstár beszüntette, de a Rákóczi-féle mozgalmak alatt újra folyóvá tétetett. A szünet alatt a város terhére nehezedett az iskola fenntartása, melyről ezt írják: „ezelőtt a deákokat tartván a fiscus, inkább ráérkezhetünk (t. i. az ispotály fenntartására), már most a deákokat mi tartván, alig érkezhettünk.” Hogy az adománylevelekben említett búzajárandóság mikor, miért szünt meg végképen s hogy vajjon az az egyházközség tett-e s ha igen, minő lépéseket annak újból való folyósítására nézve, arról felvilágosítást talán csak akkor nyerhetnénk, ha az egyházközség régi jegyzőkönyveit, iratait, számadásait mind apróra átvizsgáljuk. Eddig azonban semmi adat sincs e tekintetben. Még csupán az egyik alapító levélnek arra a kifejezésére kell világot vetnem, hogy miért hagyatik meg keményen „Nagyságos Weselényi Anna asszonynak, néhai Tekintetes és Nagyságos Keresszegi Csáky István meghagyatott (hátramaradt) özvegyének” is, hogy tartozik ő is azokkal együtt, a kiket rajta kívül illet a száz kalongya, illetőleg kereszt búzát a deési iskola alumnusainak kiszolgáltatni? Erre nézve az a körülmény igazít utána, hogy Báthori Gábor erdélyi fejedelem 1612-ben egy egység alapján Deés várost minden jövedelmével együtt Csáky István özvegyének, Weselényi Annának s gyermekeinek, Istvánnak, Lászlónak és Annának négy évre elzálogosította.

Még talán szólanom kellene az adománylevelek nyelvéről, kifejezési szabadságáról, jogszerűségéről stb., de ezek túlbaladják tanulmányim körét s azért megelégedve azzal, hogy Bethlen Gábor erdélyi fejedelemnek, mindjárt fejedelemsége kezdetén kiadott s az ő későbbi alkotásaiban oly szépen nyilatkozó szellemét tükröző e két okmányt nyilvánosságra hozhatam, ismertethettem, megköszönve a szives érdeklődést, felolvasásomat bevégzem.

Vásárhelyi Boldissár

Különfélék.

Török Bertalan a n. enyedi kerület orsz. képviselője a n. enyedi ev. ref. egyház temploma restaurálási alapjára 1000 kor. összeget adományozott Pogány Polixena nevére, melyért az egyh. főhatóság meleg köszönetét nyilvánította neki. — Török Bertalan róm. kath. ember, de a régi nemesebb fajtából. Nagy-Enyed városa társadalmának egyik kitünősége, ki bár tagja a róm. kath. igazgatótanácsnak és gondnoka az enyedi kath. egyháznak, a türetmetlenséget csak nevével ismeri. Felvilágosodott, művelt, liberális gondolkodású ember, ki az erdélyrészi ref. egyház magyar nemzeti hivatását mindig hangsúlyozta, sőt sokképpen szolgált is. Nemes cselekedetei sorában legyen fel-

jegyezve ez is. Isten áldása van a nemes munkán és munkáson legyen rajta is sokáig!

N. enyeden állítandó Bethlen Gábor szoborra az alsó borsodi ref. egyh. megye 432 kor. 95 fillért gyűjtött és küldött be a szobor bizottsághoz. Mily szép cselekedet. Borsod hazafiságban és áldozatkészségben mindig a legelső között jár. Ugy is kell! A szobornak a magyarság és protestantizmus filléreiből össze kell kerülnie. A fillérek szépen is gyűlnek. A bizottság kimutatása szerint április 15-ig 32,245 kor. 40 fillér gyűlt össze. De mennyi kell még hogy a szobor méltó fényben hirdesse a nagy erdélyi fejedelem dicsőségét, hazafiságát! Gyűjtőgessünk hozzá nem lan- kadó buzgalommal!

Theol. fakultásunk internátusi ifjusága 1901. május 3-án a Redout összes termeiben d. e. 11 órakor *matineet*, este 9 órakor *tánczestélyt* rendez a Bethlen Gábor szobor-alap javára.

Az ifjuság nemes kötelességet teljesít e multság rendezésével. Remélljük az eredmény méltó lesz a sok fáradsághoz és nagy czélhoz. Az érdekes műsorból **Eötvös Károly** a hirtelen méltán nagyhirűvé vált író felolvasása és a **Borsay Samu** honvéd kurnagy „Bethlen ódá”-ja emelkedik ki, melynek szövegét **Váró Ferenc** tanár írta volt még a kollégium új szárnya felavatására, s a melynek hatalmas zenéjét a karnagy most újra átdolgozta. A szép ünnepélyre, mint halljuk, a vidékről s különösen Nagy-Enyedről is sokan készülnek. Okunk van rá, hogy hangsúlyozzuk, miszerint Eötvös Károly az író s nem az orsz. képviselő lesz ifjuságunk és intézetünk nagyrebecsült vendége.

Fontos elvi határozat. A vallás és köcsoktatásügyi miniszter egy konkrét eset (Örtel János vizaknai ref. lelkész esete) alkalmából az ev. ref. és ág. evang. egyházak vezetőférfiai meghallgatása után 25,020—1901. számú határozatával kimondta, hogy az ev. ref. és ág. evang. lelkészképzés lényegében nagy differentiákat nem mutatván fel, ha egyik felekezet lelkésze a másikba térvén át s ott a theol. tudományok újra hallgatása és új vizsgálása nélkül alkalmaztatik is rendes lelkészi állomásra — a lelkészi fizetés állami kiegészítéséhez joga van.

Lelkészi meghívás. Mint megbízható forrásból értesülünk, **bukaresti ref. egyházunk** a Bartalus János esperes távozásával megürülő lelkészi állomásra **Balla Károly** fogarasi lelkész aát óhajta meghívás útján megnyerni. Balla Károly előző 20 évvel volt az egyház s. lelkésze. Előkelő modora, kiváló bánásmódja most is emlékezetében van a hivekben s ez ösztönzi arra, hogy a meghívást megkisértsék. Az előmunkálatok eziránt most vannak folyamatban.

Egyházi-értekezleti felolvasás. A sz. udvarhelyi közgyűlésen felolvasás tartására felkért **Sándor János** esperes a felszólítást nem fogadhatván el, e pontot **Vajda Ferenc** sz. lónai lelkész aa. felolvasása fogja kitölteni. Örömmel hozzuk tudomásra.

Tájékoztató. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyházi értekezlete rendes közgyűlését előkészítő bizottság védnökei: **Ugron János** kollegiumi gondnok, orsz. képviselő és **Kassai F. Ignác** főgondnok, ny. polgármester. Ügyvivő elnökök: dr. **Kovács Mór** ügyvéd, **Gyarmathy Ferenc** ügyvéd, és **Biró Áron** fiókköri elnök, beszolgáló lelkész. Az elfogadó bizottság elnöke dr. **Damokos Andor** alispán, presbiter; az elszállásoló bizottság elnöke **Szakáts Zoltán** polgármester, az elfogadás, istentisztelet és közgyűlés rendjét készítő bizottság elnöke **Biró Áron**, beszolgáló lelkész; a felolvasó, ének- és zeneestélyt rendező bizottság elnöke dr. **Mezei Ödön**, orvos, koll. főgondnok, az ismerkedést és társas ebédet rendező bizottság elnöke dr. **Kassay Albert**, városi orvos. Nevezett elnökök szives készséggel adnak további felvilágosítást. Az *elszállásolás tárgyában* a megkereséseket **május hó 20-ig** fogadhatja el nevezett bizottság elnöke, **Szakáts Zoltán** polgármester. Az egyházmegyei ért. nevében az **Elnökség**.

Szabolcska Mihály, a kiváló jeles költő, temesvári ref. pap a május hóban tartandó ref. egyh. értekezleti közgyűlésre való eljövételét kilátásba helyezte, s egyszersmind az akkor rendezendő estélyen való közre...üködését is megígéte.

Köszönet. Nagy-Szőllősi lakos m. kir. főerdész **Kiss Ernő** testvérem az általa alapított „Urasztali kehely és kanná alap” gyarapítására, 1900 évi járulék és késedelmi kamat fejében, gegesi ev. ref. egyházközségemnek 10 k. azaz Tíz koronát ajándékozott. E szíves jóságát, egyházközségem és a madam nevében is, köszönöm.

Gegesi, 10. April, 7. **Kiss Ferencz** gegesi ev. ref. pap.

Szíves kérelem. **Özv. Molnár Albertné** lapunk útján kéri azokat az egyeseket, egyházakat, iskolákat és testületeket, hogy a kik abból az időből, mikor e lapot még b. e. férje szerkesztette, hirdetési vagy más díjakkal vannak hátrálékban: azon összegeket címére (Kolozsvar Ref. Theologia 4 ajtó) sürgősen beküldeni szíveskedjenek, mert a lap anyagi oldala elszámolás alatt áll.

Hivatalos rész.

PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSOKRA.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium főgimnáziumánál a folyó évi egyházközségi közgyűlésen három rendes tanári tanszék tölthető be választás útján, melyek közül az egyikre a magyar és latin nyelv és irodalom, a másikra a történelem és földrajz (esetleg történelem-latin) és a harmadikra a mennyiségtan és ábrázoló-mértan szakcsoportra képezett pályázók folyamodhatnak. Mindhárom tanszék javadalmá évi 2400 korona fizetés és 560 korona lakásbér évnegyedes előleges részletekben, vagy a lakásbér helyett szállás természetben, továbbá ötízben 200—200 korona ötödéves korpótlék és idősebségi sorrend szerint való előlépés a 3600 koronáig emelkedő fizetési fokozatokban.

Az ötödéves korpótlékok megállapításánál, a kollegiumi előjáróság elhatározása szerint, a más középiskoláknál rendes tanári minőségben eltöltött és a folyamodók szolgálati bizonyítványai alapján elfogadható szolgálati évek is beszámíthatók 10 év keretén belül.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képzettségüket, eddigi szolgálatukat, katonai kötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányaikkal felszerelt s a kollegium előjáróságához címzett folyamodásukat a kollegium igazgatóságához 1901. július 31-ig nyújtásuk be.

A megválasztott rendes tanár a nem állami tanárok nyugdíjintézetének kötelezett tagja s az évi 5 %-os illetéket a kollegium meglévő nyugdíjalapja fedezi. Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

Kelt az erd. ev. ref. egyházközség igazgatótanácsának,

Kolozsvárt, 1901. április hó 25-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

630—1901.

FELHÍVÁS

a püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségek n. t. és t. Lelkészeihez.

A püspöki székeknek 10—1899. sz. a. hozott határozatára hivatkozással fölkérem azon püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségek lelkész fiait, a kik évi jelentéseiket még be nem küldötték, hogy azokat hivatalomhoz *mielőbb* juttassák el.

Kolozsvárt, 1901. május hó 1-én.

Dr. Bartók György,
erd. ev. ref. püspök.

627—1901.

PÁLYÁZAT.

A püspöki vizsgálat alatt álló *marosvásárhelyi* ev. ref. egyházközség ifjabb *lelkészi* állomására pályázat nyitattik.

Ezen állomás következő javadalommal van összekötve: A) 2400 korona évi fizetés, havi előleges részletekben fizetve az egyház pénztárából. B) 120 korona kánonika-tőkekamat féléves előleges részletekben. C) 98 korona Telekiánium beneficium alap kamatai havi előleges részletekben. D) A lelkészi kanonika megfelelő részének (5 hold) haszonélvezete. 70 korona kat. tiszta jövedelemmel. E) Stóla. F) 36 korona dézsmaváltság az egyházközség pénztárából. A kanonika adóját az egyház fizeti. G) Természetben lakás. H) Négy öl első minőségű tűzifa az egyház hagymás bodoni erdejéből, melynek hazaszállítása leikészt terhel, 80 korona értékben. I) Az egyházközségben eltöltött szolgálati éveknek megfelelően három ízben 200—200 korona ötödéves korpótlék. A törzsfizetés összes értéke stólán és lakáson kívül 2804 (kettőezernyolczszáznegy) korona.

Kötelességei a törvényekben és szabályokban előírt lelkészi teendőkon kívül heti 8 órai hitoktatás és az egyházi jegyzői teendők végzése. Az egyházi adminisztrálásban a vezető lelkészt helyettesíti s a reá átruházott teendőket teljesíti.

Ezen I. oszt. állásra pályázni kívánók lelkészi minősítvényvel és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodásukat folyó 1901. évi május hó 30 ig alól irt püspöki hivatalhoz (Kolozsvar, Király-utca 51. szám) küldjék be.

Kolozsvárt, 1901. május hó 1-én.

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök

625—1901.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházközségben a marosi egyházmegyébe kebeleztet *maroskereszturi* egyházközség *énekeztartói* állomására pályázat nyitattik.

Javadalom: gazdasági épületekkel, kerttel ellátott tisztességes lakáson kívül, can. portio, kepe, tűzifa és készpénz értéke 288 kor. 38 fillér, melyhez járul 512 kor állami kiegészítés. Az iskola államosítása kilátásba helyezve

Pályázati határidő: 1901. jun 20. Folyamodványok nt. Ravasz János esperes aához küldendők Nyárad-Szeredába.

Kolozsvárt, 1901 május hó 1-én.

Dr. Bartók György,
erd. ev. ref. püspök.

ÉRTESÍTÉS.

A sepsi ref. egyházmegye „Egyházi Értekezlete” igen tisztelt egyházi és világi tagjait van szerencsém értesíteni, hogy más körülmények közbejövetele folytán az értekezleti közgyűlés *nem május 2-án, hanem 8-án* fog a jelzett helyen és programmal megtartani.

Révay Pál,
értekezleti elnök.

MEGHÍVÁS.

Az udvarhelyi evang. reform. egyházmegyei egyházi *értekezlet* összes egyházi- és világi tagjait tisztelettel meghívom, *Székelyudvarhelyen*, f. évi május hó 13-án, hétfőn, d. e. 9 órakor, *istentisztelettel* kezdődő beszámoló közgyűlésre.

Az istentiszteleten imát mond Molnár Imre ref. koll. vall. tan; alkalmi beszédet mond *Péter Károly* alsósófalvi lelkész afia.

Az istentisztelet után az ev. ref. kollegium nagytermében tartandó közgyűlés *tárgysorozata*: Elnöki megnyitó. Titkári jelentés, az évi működésről. Határozati javaslat a Prot. lap idei 13. számában közölt felhívás értelmében. Esetleg felolvasás, indítványok, ha kellő időben és írásban benyújtatnak.

Istentiszteleten az udvarhelyi *értekezlet vegyes kara* fog énekelni.

Székelyudvarhely, 1901. április 24-én.

Bod Károly, s. k.
értek. egyh. elnök.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre..
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Meghívás.

Az erdélyi evang. reform Egyházkerület »Egyházi Értekezlete«

I-s ő évi rendes közgyűlését

Székely-Udvarhely városában 1901. május hó 30—31. napjain tartja;

melyet midőn az »Alapszabályok« 11. §-a alapján ezennel közhírré teszünk, arra az Értekezlet alapító-, rendes- és pártoló tagjait, valamint az érdeklődő n. é. közönséget tisztelettel meghívjuk.

Kolozsvártt, 1901. május 5-én.

Deésy Gyula,
egyh. alelnök

Nagy Károly,
egyh. titkár.

1.) Az utazás programja.

1901. május 29-én (Szerda).

Reggel 6 óra 11 perczkor indulás Kolozsvárról, az 502. számú gyorsvonattal, Dr. Gróf Kuun Géza v. b. t. t. világi elnök vezetése alatt.

D. e. 1/2 11 órakor az érkezőket fogadja a *segessvári* állomáson a segessvári fiókköri Értekezlet Elnöksége nevében *Somogyi István* alispán, elnök.

D. e. 1/2 12 órakor a *héjasfalvi* állomáson az érkezőket köszönti *Somogyi Albert* Ért. alelnök.

D. e. 12 órakor ünnepélyes üdvözlés az *ujszékhelyi állomáson*, az Értekezlet fogadó küldöttsége nevében, *Dr. Damokos Andor* alispán és fiókköri alelnök által.

D. u. 1 órakor a *székelykereszturi* állomáson *Gyártás Endre* gondnok és orsz. gyűl. képviselő; a *nagygalambfalvin Koncz Ármán* gyógyszerész, birtokos köszönti az érkezőket.

D. u. 1/2 2 órakor fogadás a *bögözi* állomáson *Ugron János* orsz. gyűl. képviselő által.

D. u. 2 órakor megérkezés *Székely Udvarhelyre*, hol az érkezőket, a város közönsége nevében, *Szákács Zoltán* polgármester köszönti.

D. u. 1/2 3 órakor ünnepélyes fogadás az *egyházmegye, ref. collegium* és *egyházkozség* nevében a *ref. templom* és *collegium* előtt, *Menyhért Andras* esperes által.

D. u. 3 órától elszállásolás.

Este 1/2 8 órakor fáklyásmenettel való tisztelgés az elnökségnél.

Este 8 órakor ismerkedés, a kijelölendő helyiségekben.

2.) Az értekezleti közgyűlés programja

A) *Diszülés, alkalmi istentisztelettel.*

1901 május 30-án (Csütörtök).

D. e. 9—10 óráig. *Alkalmi istentisztelet.* Imát mond: *Deésy Gyula* esperes, egyh. alelnök. Alkalmi egyházi beszédet mond: *Dr. Bartók György* erdélyi püspök, az Értekezlet védnöke. Közben énekel a sz.-udvarhelyi ref. egyház vegyes énekkara.

D. e. 10—12 óráig. *Diszülés a templomban.* 1. Elnöki megnyitót mond: *Dr. Gróf Kuun Géza*, vil. elnök. 2. Titkári jelentést tesz: *Nagy Károly*, egyh. titkár, 3. Felolvasást tart: *Kenessey Béla*, theol. igazgató.

Déli 12 órakor. Tisztelgés az elnökségnél és védnököknél.

D. u. 1 ó. Társas ebéd. (Egy teríték 5 korona.)

D. u. 5—7 ó. Az igazg. választmány ülése, a ref. coll. nagytermében.

Estve 8 órakor. Estély a *vármegyeház disztermében.* (Erről részletes helyi műsor fog megjelenni.)

B) *Tárgyaló ülés.*

1901. május 31-én (Péntek.)

D. e. 8—9. ig. Bizottságok működése, a ref. coll. nagytermében.

D. e. 9 órától. *Tárgyaló ülés a ref. kollegium tornacsarnokában*, 1. A protestáns pap személyének és működésének jelentőségéről: *Vajda Ferencz* szász-lónai ref. lelkész. 2. *Tárgyalás és határozathozatal*:

a) Molnár Albert „Egyházi életünk fejlesztésének eszközeiről“ cz. értekezésében tett javaslatai fölött: Referens *Pokoly József* ref. theol. tanár.

b) Jancsó Lajos javaslatai fölött: Referens *Bodor János* zágoni lelkész.

c) Váró Ferencz javaslatai fölött: Referens *Vásárhelyi Boldizsár* deési lelkész.

d) Egerházi Lajos javaslata fölött: Referens *Péchy Arpád* brassói lelkész.

3. Választások, indítványok (a melyek alapszabályok szerint beterjesztettek.)

D u. 3 órakor. A vendégek elutazása.

Megjegyzések. Az elszállásolás, társasbéd, estélyre előjegyzések és a kedvezményes vasúti jegyek tárgyában *Szakács Zoltán polgármesterhez*, az elszállásolási bizottsági elnökhöz kell fordulni, május hó 20-ig.

Belépő jegy ára az estélyre 1, 2 és karzati 1-sor 3 K.; a többi sor 2 K.; állóhely 1 K.

„Egyházi életünk fejlesztésének eszközei“-ről.

(Vélemény Molnár Albert javaslata felett.)

(Folytatás.)

A gyülekezeti tagokat az egyháztársadalmi tevékenység érdekében három szervezetbe kívánja tömöríteni. Ezek: 1-szor: „a családtyai körök“; 2-szor: „gyülekezeti ifjuság organizatioja“ és 3-szor: „a református nők egyháztársadalmi organizatioja“ által

Tulajdonkép az első és az utolsó, mint a felnőtt egyháztagek szervezete nyerne — a mint ez természetes is — a javaslat szerint szélesebb működési kört. Az elsőnek feladata lenne »a vallás erkölcsi élet«, valamint »a jótékonyosság« ápolása, fejlesztése. „Itt egy szegényt és pedig épen egy még nem nyilvános szegényt kell meglátni, ott egy beteget; amott egy rosz utra tévedhez kell hozzá férni, itt templomba járásra, sacramentumokkal élésre kell buzdítani. Hol női segítségre van szükség ott a család atyák, avagy a bizottsági tagok igénybe veszik nejeik, leányaik vagy más tekintélyesebb nők segítségét. Feladatuk eszközeiről, módjairól, a jelentkező bajok gyógyszereiről, a siker érdekében szükséges, üdvös intézkedésekről és intézményekről tanácskoznak.

Az utolsónak feladata lenne: „a leánynevelés ügye, óvoda, gyermekkert, árvaház, protestáns diakonissák képeztetése, a gyülekezetek számára diakonissai intézet felállítása. női szegény gondozás, templomok főszerclése, egyházas megbizátások stb. Az egyes gyülekezetek női csoportonként szervezkednek, választmányokat alakítanak, melyeknek határozatait, *javaslatait*, intézkedéseit a presbyterium hagyja helybe.“ A gyülekezeti választmányok az esperes elnöklete alatt „*egyházmegyei református női választmányokká*“,

ezek pedig »*egyházkerületi női választmányá*« tömörülnék.

Nem hiszszük, hogy akadna református ember, a ki a felsorolt tevékenység szükségességét, részben mint éppen a valódi vallásos és erkölcsi élet alapfeltételét el ne ismerné. Csakhogy ebből még épen nem következik, hogy a Molnár-féle extra szervezetek czél-szerűek és nélkülözhetetlenek ennek biztosítására. Avagy csak most ébredtünk volna tudatára e tevékenység szükségének? Sőt épen nem e tevékenység eszközzésére szervezkedett-e a hívők serege az egyházban? És van-e egyetlenegy általánosnak tekinthető teendő is itt, a minek meg ne volna a maga szerve az egyházban? Olvassuk meg kötelező erjű törvényeinkben »a presbyterium teendőit«: nem ölelik-e fel ezek a legnagyobb körültekintéssel azt a tevékenységet, melyet Molnár a családtyák köreinek, sőt a női választmányoknak szán?

Lehetséges, czélszerű, hasznos lenne-e ily egészen extra új szervezetnek létrehozása? Véleményünk szerint épen nem. „Nincsenek csodaszerek“ mondja Molnár. És mi hozzá fűzzük: sem az egyházon kívül, sem azon belül. És folytatjuk az ő szavaival »a lelkek megújítása az egyház mindvégig kitartó, hű, *rendes* munkája által lehetséges«. Bizony igaz ez. Ha az egyház munkája kitartó, hű, *rendes*: akkor nincs szükség új szervekre; ha pedig álom vett az egyház tagjain erőt: akkor új szervezetekkel csak a holt tetemek számát szaporítjuk az egyház testén. Mert ha a presbyteriumok, képviselők, egyház egyetemek nem fejtik ki a feltétlenül kötelességüket képező, itt részletezett tevékenységet vajjon mi kilátásunk lehetne azon új szervezetektől, melyeket elvégre is ugyanazon élő — vagy tán élettelené vált — kövekből (a „gyülekezeti tagok“-ból) kellene összeraknunk? Honnan tudnánk ez ugyanon elemekből alkotott új szervezetekbe nagyobb megelevenítő erőt önteni? Inkább támaszkodhatnánk-e a serkentésben valami erkölcsi pressióra ezekben, mint az egyház szervezet meglévő szerveiben? Bizony nem. Krisztus követése, isten országa keresése és a szeretet királyi parancsolata törvényének — a mely tulajdonkép a legfőbb czél itt is — különbeni földi megtorlás feltétele melletti végrehajtási záradéka, ha az egyház hivatalos szervezetében nem lehet: annál kevésbé az ahhoz kapcsolt toldalékokban.

Véleményünk szerint tehát nem új egyházi szervezkedésre, hanem az érvényben levő szervezetek „kitartó, hű, *rendes*“ és mondjuk *törvényiszabta* munkásságának felelénkítésére van szükség. Nem külsőleg kell új egyházi alkotmányt öltönnünk fel, hanem belsőleg — a buzgalomban — kell felöltönnünk a Krisztust. Krisztus a mi fejünk és ha mi igazán az ő tagjai vagyunk: csak akkor lesz a belőlünk álló egyház igazán az ő teste. Nem elvont elmélet ez, hanem szemmel látható, kézzel fogható gyakorlati igazság.

Egyházunk pedig a tagoknak minden új rendszer szerinti összeillesztgetése nélkül, meglévő szervezetével képes arra, hogy mint Krisztus teste jelenjék meg. Teljesítsék csak presbitériumaink, egyházképviselőink és egyház-egyetemeink az egyházi törvényekben hideg paragrafusokba foglalt kötelességeinket a szeretet és buzgóság melegségével és megfogunk győződni, hogy nem lesz szükség az egyházi élet fejlesztésének új szervei után kutatni.

Egyetlen egy oly körülmény van, a mi a család atyai köröknek bizonyos látszólagos előnyt nyújt. T. i. a presbyteriumok szűkebb körű testületek és így azoknak hatása nem juthat el mindenhová. A hova az összes családfőket összefoglaló, ajánlott szervezet el lát. A gyakorlatban azonban ebből a látszattól is hamar kiábrándulnánk. A minden családfőt magába foglaló családtyai körök a mennyiben összehozhatók volnának — épen a mindeneiket érvényesíteni törekvés folytán válnának lehetetlenebbeké a szűkebb körű

presbitériumoknál. Kik legyenek a gondozók, kik a gondozottak? vagy ha senki sem akarná teljesíteni a mások feletti őrködést, avagy alávetni magát a célzott gondozásnak, mi történjék akkor? Ilyen kérdések elől nem lehet kitérni, ha az élethől akarunk az életnek dolgozni. S ha ilyen körülmények között az önmagukban való szervezkedés egyenetlenkedései, vagy a vonakodásnak tétlenkedése okoznak bénulást, miben keressünk akkor segítséget? Minden családfő az egyházhöz tartozósága által tagja a családai körnek! De hátha nem akar tudni erről? Megfosztjuk egyháztagságától! A mindeneket magába foglaló szervezet működése tehát legalább is nagyon kétséges.

Ellenben az önállásra, a mások gondozására hivatottakból alakított bár szűkebb körű presbitérium elvállalt tisztségében e ténykedésre kötelezve van az esetleges vonakodás hivatalból! elmozdítással is torolható. Hogy pedig figyelme mindenüvé kiterjedhessen eszközölhető — és tényleg legtöbb hely eszközöltetik is — a presbitériumoknak oly megalakulása, hogy abban az egyházközségnek földrajzilag minden része képviselve legyen, vagy némelyek ilyen hatáskörrel ruháztassanak fel. Nagyobb egyházaknál pedig Molnárnak a parochiákra osztást célzó helyes javaslata, a parochiális presbitériumok szervezése által juttat a gyülekezet minden részének gondozókat.

A női organisatio felsorolt feladatai — a menyinyiben azok a folyton és mindenhol ténykedő egyházi életműködést célozzák — szintén bent foglaltak a mai egyházi szervek teendőiben. Természetesen nem zárja ki, sőt éppen megköveteli a presbitérium szervezete is ezekben szegény gondozás, beteg ápolás a nők segítségül hívását, a mint Molnár a családai köröket is utalja erre.

Egyes speciális alkotásokra pedig (itt óvoda, vagy gyermekkert létesítése, amott egy új, vagy hiányos felszerelésű templom felszerelésére) mindenkor alakíthatók ad hoc női bizottságok. Az azonban egészen felesleges, hogy részben hivatalos egyházi szervek köteletségének (a miben segítséget kell nyújtaniok) átvállalására, részben pedig csak itt és amott időleg és helyileg felmerülő teendők teljesítésére hívassék létre egy olyan szervezet, mely aztán (bármily magasztosak a felállított célok) tartalatlanságban és tétlenségben sorvadjon el. Mert ha ez organisationak tartalmát, ennek az egész egyházi életet átléelő nagyszabásába keresünk: éppen ebből látjuk meg, hogy mennyire túlhajtott és képtelenségre vezető ez. Figyeljük csak meg élénken a tervezett női organisatiót. Mi az, ha nem váloóságos „női anyaszentegyház“ az anyaszentegyházban?! Női eelésiák egyházmegyei, egyházkerületi fellebbviteli forumokkal. Csak a női konvent hiányzik csupán. Tartalmas életműködésbe jöhet egy ilyen szervezet? Nem csak kételkedünk, de határozottan tagadjuk. Példát hozhatunk fel az élethől. Tekintsük meg a vidéki vereskereszt-egyletek működését. Két három tisztviselő ékesen és szép rendben begyűjt, leszámol, kénytelen maga magának megadni a felmentést. A tagok? Azok a nyakukra küldött nyugtáakra zsémbesen kifizetik a tagsági díjt. És kétségbe vonhatlanul e vontatott működésnek öszpontosítva igen szép anyagi eredménye van. Igen, de meglegedhetünk a vallás és erkölcsi élet mezején ily eredményekkel. Nem-e éppen a volna a célunk, hogy a szendergő hitéletet felserkentsük. Itt nem a tevékenység anyagi eredményeire van szükség első sorban, hanem *magukra* az őszinte életjelekre, melyek azokat létre hozzák. Itt maguk az eszközök és az út egyszersmint a fő cél.

De nem térhetünk ki azon kérdés elől sem, hogy jogosultak vagyunk-e „értekezleti“ alapon ily *alkotmány revizióra*. Molnár, mint egykor Luther írta maga elé az asztalra az irás betűjét „ez az én testem“ olyszorosán ragaszkodik az egész autoritásához, felsőbbségéhez — s helyesen — az egyháztársadalmi mozgalmakban, tevékenységben. S lám azt nem veszi

észre, hogy éppen maga ejt csorbát ezen az autoritáson, midőn, hogy minden az egyház égise alatt történjék, *egyházi alkotmányozó* hatalommá teszi az értekezletet. Pedig gondoljuk meg csak: mifele szervezet vagyunk mi, melynek keblében ez az alkotás céloztatik? „Egyházi értekezlet“! De hát a társadalmi alakulások bármely terén, hol terjed túl az értekezletek hatásköre a tervezgetés, véleményezés, javasolás határain? Éppen a Molnár által felállított igen helyes elvek szerint e hatáskörön túll terjeszkedni mi sem akarhatunk, habár állandó jellegű „*Értekezlet*“ vagyunk. A döntő szónak a hivatalos egyháznak kell lenni nemcsak a feladatok megjelölésében, hanem a kivitel módozataiban is. Azaz: az értekezlet feladatait körvonalozó alapszabályok egyházi megerősítése még nem hatalmaz fel arra, hogy az egyház szervezetét érintő módokat az értekezlet döntőleg megállapíthassa. Az egyházban nem lehet az egyház mellett egy más rendelkező hatalom, a mely ilyen vagy olyan csoportosulásra kényszeríthesse a gyülekezeti tagokat.

Senki se féltse e tán túlhajtottnak látszó — egyházi szigortól a protestáns szabadságot. Demokratikus, szabadelvű egyházszervezetünk nem korlátozhatja a lelki szabadságnak és igaz világosságnak érvényesülését, sőt biztosítja azt. Vagy ha nem tenné: akkor bekövetkezett az „eceleiam reformari debet“ alkalmazásának szüksége Mert az egyház csak akkor igazi protestáns, ha az a tiszta vallásos élet folyamának oly medre, mely annak rendeltetésszerű szabad folyását nem akadályozza, de másfelől annak biztos irány jelöl. És viszont a rendes vallásos élet folyamat a szabadság örve alatt nem vághat ki az önmaga által vájt mederből, hanem ahoz, mint szabadsága lényegének kifejezőjéhez alkalmazkodik.

Ha e követelmények újítást kívánnak az egyház tagok csoportosításában, az egyház szervezetében: ebben értekezletünk fordulhat tanácssal, javaslattal az egyházhoz, de alkotmányozó hatalommá nem tolhatja fel magát soha sem.

(Folytatjuk.)

Igazgatótanácsunk üléséből

Kolozsvár, 1901. ápril. 25.

(Folytatás és vége.)

Dr. Vályi Gábor elnökhelyettes aa. a mult egész évről és a f év első feléről most egyszerre fölvetett elnökhelyettesi tiszteletdíját maga részére megtartani nem kívánván, abból 1000 koronát a szeretetháznak és 700 koronát a központi nyugdíjalapnak ajándékozott. Ig. tanácsunk a kegyes adományozást hálás köszönettel fogadta el.

Főtiszteletű Püspök aa. bejelentéséből tudomásul vette ig. tanácsunk Nagy Károly theol. tanár aának a hivatalos lap szerkesztésével történt ideiglenes megbizatasát és ugyancsak Püspök aa. ajánlatára a szerkesztői végleges megbizatasát is nevezett tanár aára ruházta, mindenekben a néhai Molnár Albert szerkesztővel fönnállott szerződés határozmányai szerint.

A theol. fakultás Elöljáróságának előterjesztése, hozzájárult ig. tanácsunk ahhoz, hogy néhai Molnár Albert tanár aa. elhunytával megüresedett praktika theologiai tanszék a jövő iskolai évben üresen hagyassék, hogy e fontos állás betöltésére nézve kellő körültekintéssel lehessen annak idején intézkedéseket tenni.

Teljesítette ig. tanácsunk özv. Molnár Albertné az iránti kérését is, hogy a néhai férje április juniusi évnegyedre eső javadalma is kifizetessék, mert erre a fakultás alapja fedezettel is bir azáltal, hogy a megboldogultnak teendőit tanártársai szivesek voltak erre az évnegyedre ingyen elvállalni. Ezekszerint tehát az özvegy nyugdíjárandósága csakis julustól kezdve folyósítatik.

A magyar-péterlaki egyházköz:ég hiveinek indokolt fellebbezésére feloldotta ig. tanácsunk a görgényi egyházmegyei tanács ama határozatát, melylyel a volt lelkész által hagyott vagyoni zavarok és hiányok fedezése tárgyában intézkedett, arra az időre tartván fön az e tekintetben való végleges rendelkezést, a mikor a kiküldött vizsgálóbizottság folyamatban levő eljárását befejezi.

A lisznyói egyh.-község kepeváltási szabályzatát, az egyházmegyei tanács idevonatkozó intézkedéseivel együtt, jóváhagyta ig. tanácsunk, mellőzve a lisznyói hives által egyidejűleg beadott és az egyházmegyei tanács módosításait kifogásoló fellebbezés zár-kérését.

Vass Lajos bodoki lelkész fellebbezése alapján felülvizsgálta igazgató-tanácsunk a sepsi egyházmegyei tanács ama határozatát is, melylyel nevezett lelkész részére az étfalvi egyház tagosítási meghatalmazottjaként végzett működéséért 30 korona költséget állapított meg és a nevezett lelkész által ezen felül behajtott összegnek megtérítését elrendelte és a megfellebbezett határozatot indokainál fogva jóváhagyta.

Megerősítette igazgató tanácsunk a deési egyházmegye egyházi értekezletének bemutatott alapszabályait, de nem látta szükségesnek főhatósági jóváhagyást vezetni a kendi lónai egyház kebelében szervezett ifjúsági egyesületnek jóváhagyás végett szintén fölterjesztett alapszabályaira, mert ezt az intézményt nem tartja oly kizárólagos egyházi vonatkozásúnak, melynek alapszabályai egyházfőhatósági megerősítést igényelnének. Áttétettek azonban e szabályzatok az egyházkerületi értekezlet elnökségéhez, megtekintés és a szükséghez képest leendő megerősítés végett.

Tasnádi egyházközségünk közgyűlésében szótöbbséggel döntetett el az a kérdés, hogy az egyházközség 40,000 korona tőkéje továbbra is a tasnádi takarékpénztárban kezeltesse, miért is az egyházmegye részéről ig. tanácsunk kéretett föl e kérdésben való végleges intézkedésre. Ig. tanácsunk azonban a kérdés érdemi bírálatába nem bocsátkozott bele, miután a közgyűlési határozat, az ellen irányuló fellebbezés hiányában, jogerős, csak épen figyelmeztette az egyházközség előjáróit a zsinati törvény 14. §-ában megállapított felelősségükre, annak hangsúlyozásával, hogy e felelősségben a lelkész és gondnok is teljes mértékben osztozik, habár a szavazati jog gyakorlásától az említett gyűlés alkalmával tartozkodtak is.

Felmerült esetek alkalmából szükségesnek látta ig. tanácsunk figyelmeztető körlevelet bocsátani ki összes esperes aaihoz az Utasítás 179. §-ának szigorú megtartása iránt.

Török Bertalan országgyűlési képviselő 1000 korona alapítványt tett le ig. tanácsunkhoz, néhai nagy-nénje, b. e. Pogány Polixéna emlékére, oly rendelkezéssel, hogy az alap kamatai idők folytán a nagyenyedi templom renoválására szolgáljanak. Ig. tanácsunk a kegyes alapítványt köszönettel elfogadván, az alapítólevél egyik példányát az érdekelt egyházhoz küldötte le megőrzés végett.

Bedeházy János eresztevényi lelkész fellebbezése folytán feloldotta tanácsunk a sepsi egyházmegye ama határozatát, mely szerint Sándor Ferencz volt szotyori kántor-tanító az eresztevényi egyházközségben való kepezés alól, nyugalomra való hivatkozással fölmentetett, mert nevezett aa. tényleg semmi nyugdíjat nem élvez és mert különben is most más egyházközség kötelékében él, a hol nemcsak keresete, hanem földbirtoka alapján is joggal megadóztatható.

A szász-bonyhai egyházközség indokolt kérésére kiutaltatott a nevezett egyház központi kezelés alatt álló tőkéje, templomjavítás és toronyépítési költségeinek fedezésére.

A küküllői egyházmegye jelentést tevén a mezőbodonai egyházközség fokozatosan hanyatló állapotáról, ennek alapján az illető lelkész utasított, hogy ön-

igazolól jelentését a vonatkozó számadások és költségvetések mellett haladéktalanul tegye meg.

A lelkészek mellékfoglalkozásáról beérkezett jelentések alapján titkár aa. összefoglaló kimutatást készített, ezt kiadta ig. tanácsunk a főtiszteletű Püspök aa. elnöklete alatt báró Bánffy Ernő és Dr. Vályi Gábor ig. tanácsosokból megalakított bizottságnak felülvizsgálás és a mellékfoglalkozások engedélyezése tekintetében való véleményezés végett.

Az alamori és nagy-almási egyházközségek központi kezelés alatt álló tőkéiknek építkezési célra leendő kiutalását kérvén: indokolt kérésüknek hely adatott.

Az egyházmegyei, kollegiumi és püspöki egyházközségek gondnokok részére eskümintá megállapítása válván szükségessé, ez irányban a kerületi közgyűléshez való előterjesztés létel kimondatott.

Mínt hogy az esperesek által adminisztrált egyházközségek kanonika-vizitációjának felelős végrehajtása iránt sem a Törvény, sem az Utasítás precíz rendelkezést nem tartalmaz: általános szabályként kimondta ig. tanácsunk, hogy jövőre az esperesi egyházakat az egyházmegyei főgondnok köteles a jegyzővel együttesen megvizsgálni.

Cseh Ignác zágoni jegyző aa. felebbezése folytán felülvizsgálta ig. tanácsunk a Mikó kollegium ama határozatát, mely szerint a néhai Cseh Zsigmond alapítványának élvezetébe fellebbező fia föl nem vétetett, de miután kérelmes Cseh Ignác állított jogigényét hiteles okmányokkal nem igazolta, felebbezési kérését teljesíteni nem lehetett.

Ezeket kívül még néhány apróbb ügy nyert elintéztést, mire az ülés a tárgysorozat teljes kimerítésével bezárattott.

r. s.

Egyetemes konvent.

(Folytatás.)

Az országos özvegy árvai gyámintézet végrehajtó bizottságának jelentését Petri Elek olvasta fel, melyből kitűnt, hogy az intézet még most is tetemes hátrélékkal küzd, melyeknek megszüntetésére ajánlja a konventnek az alapszabályok szerinti eljárást.

Az 1900. évi járulékokat a jelentés szerint a múlt évben csak hozzávetőleg állapíthatta meg a konvent 86,000 koronában, mert az egyes lelkészek kifogást tettek az ellen, hogy kongrua járulékaik is megadóztassanak. Sőt még ma is függőben van ez az ügy s a konvent van hivatva arra, hogy ezt a kérdést eldöntse. A bizottság tekintettel arra, hogy a gyámintézet vagyona ma-holnap elégtelen lesz arra, hogy fedezze a kiadásokat és nem nélkülözheti azt a 15,000 korona összeget, a mi a kongrua után a gyámintézet javára beszedendő, indítványozza, hogy a befizetési járulékok az egész befizetési összeg, tehát a kongrua után is fizetessenek.

A magyar földhitelintézet számadása szerint a gyámintézet 1900-ik évi bevétele volt: 160,499 kor. 92 fillér. A tőke alapbevétele: 220,272 korona 01 fillér. A letétzámla javára iratott: 1.172.001 kor. 97 fillér. Az özvegyek és árvák segélyezésére a múlt évben előirányozva volt: 62,216 korona 51 fillér, de ezen összegnél 902 korona 45 fillérrel többet adott ki, mert időközben újabb jogosultak jelentkeztek. A folyó 1901-ik évre 152 özvegy és 208 árva és netalán újabb jogosultak segélyezésére a bizottság javaslatba hoz 90,000 koronát, vegyes kiadásokra 1600 koronát, tőkésítésre 166,343 kor. 71 fillért. Összesen 257,943 korona 71 fillért.

Ennek a szükségletnek a fedezésére a bizottság a következő remélhető bevételeket mutatja ki:

1. Hátrélékok	45,315.70 kor.
2. Az 1901-ik évi járulékok	90,000— kor.
3. 1.166,800 kor. értékű záloglevél 4 ^o /o-os kamata	46,672— kor.

4. A konvent által újabban megszavazott	
100,000 frtnak 4-ik részlete.	50,000 — kor.
5. Az összes jövedelemnek 10%-a	25,956-01 kor.
Összesen.	257,943-71 kor

Jelenti továbbá a bizottság, hogy miután a zsinat egy országos lelkészi nyugdíj-intézet létesítését a jövő törvény hozzászólásai közé sorolta, a múlt évi konvent felhívta a kerületeket, hogy a felállítás módjára nézve tegyenek javaslatokat. Erre az útasításra három kerület terjesztett be javaslatot.

A *dunántúli* kerület kész alapszabály tervezetet mutat be. Ezen tervezet szerint a nyugdíj-intézetnek jogos és kötelezett tagjai lennének a rendes lelkészek, körlelkészek, misszionáriusok és azon rendszeresített álláson levő vallásnádok, vagy vallásnádok, kiknek nyugdíjazásáról más úton gondoskodás nem történt. Az évi nyugdíj összeg minden tagra nézve 1600 koronában volna megállapítandó. A javaslat ezután a nyugdíjazás módzatairól szól. A nyugdíj-intézet alapjául a következő bevételeket jelöli meg: 1. Minden egyes tagtól 20 korona. 2. Az egyházak hozzájárulása minden rendes lelkész után: 24 korona. 3. A tőkésítet összegek kamatjövödelmei. 4. Az államtól kérendő 73,100 korona évi segély. Ezen tervezet szerint 160,000 korona évi jövedelemre volna szüksége, mely összegből 39,500 koronát a lelkészek, 47,400 koronát az egyházak és 73,100 koronát az állam fedezve.

A *dunamelléki* kerület éaetben szükségesnek tartja a nyugdíj-intézet létesítését. Véleménye szerint a nyugdíj-intézet közmegnyugvásra csak úgy volna létesíthető, ha 40 évi szolgálat után az egész fizetés biztosítva lenne. De akkor is csak teljes szolgáltatékptelenség esetén. Számítás szerint 400,000 korona évi járadékra volna szükség. Ezt a szükségletet úgy véli fedezni, hogy ennek a negyed részét a lelkészek, negyed részét az egyházak, kétnegyed részét pedig az állam fedezné. Minthogy azonban egy ily nyugdíj-intézet létesítésére az egyháznak nincs kellő anyagi ereje, azt javasolja, hogy jelenleg csak tőkegyűjtésre kellene szoritkozni.

A *tiszántúli* egyházkerület véleményes előterjesztése bizonyos tekintetben megegyezik a dunamelléki javaslattal. Ebbe az intézetbe beolvasztani kívánja az özvegy-árvai gyámintézetet is és így az évi szükségletet 470,000 koronára teszi. E szükséglet fedezetét képezné:

1. A lelkészi fizetés $\frac{1}{3}$ -da: 1.600,000 korona; 2. a lelkészek évi járuléka: 104,675 kor. 76 fill.; 3. az egyházak járuléka: 54,816 kor. 72 fill.; 4. a közalap hozzájárulása: 40,000 korona; 5. államsegély: 100,000 korona; 6. végre az országos gyámintézet egy millió koron: tőkéjének kamata.

Ezzel kapcsolatban jelenti az előadó, hogy olyan lelkészek, kiknek ág hitv. evangélikus vallású nejeik vannak és ilyen házasságra még a gyámintézet megalakulása előtt léptek, kéri, hogy nejeiket és leányaikat ne zárják ki a segélyezésből.

Bernáth Elemér, és Antal Gábor hozzászólása után Szilágyi Dezső indítványára ezt a kérdést a két felekezetet érdeklő közügyek elintézésére kiküldendő bizottsághoz útasították.

A nyugdíjintézetre vonatkozólag pedig elrendeltetett, hogy a másik két kerület is terjessze be javaslatát.

A bizottságok következőleg alakultak meg:

A *tőke segélyező bizottság*: Gróf Degenfeld József (al-elnök) Antal Gábor, Zsigmond Sándor, Széll Kálmán (előadó) Gróf Tisza István, Czike Lajos, Szabó János (előadó), György Endre, Szilágyi Dezső, Fejes István, dr. Bartók György, Szász Károly, Sándor Károly, Sándor János, Sass Béla.

A *missziói bizottság*: Gróf Degenfeld József (elnök), Szabó János (előadó), Széll Kálmán, Körmendy Sándor, Radácsi György, Szász Károly, Zsigmond Sándor, dr. Bartók György, Antal Gábor.

Az *iskola-ügy bizottság*: Dóczy Imre (előadó), Radácsi György, Fejes István, Baksay Sándor, Zsigmond Sándor, Váro Ferencz, Szabó János, Czike Lajos, Pokoly József, Sass Béla, Antal Gábor (elnök), dr. Bartók György.

A *közjogi bizottság*: Szilágyi Dezső (elnök), gr. Degenfeld József, Simó Lajos, Mezei Albert, Molnár Béla (előadó), dr. Nagy Dezső, Bernáth Elemér, Darányi Ignác, Czike Lajos, dr. Vécsey Tamás.

A *közigazgatási bizottság*: Bernáth Elemér, Meczner Béla, Radácsi György, Antal Gábor, Kiss Áron (elnök), Simó, Mezei Albert, Sándor János, Somkerek Miklós, Zsigmond Sándor, Körmendy Sándor, Czike Lajos, dr. Vécsey Tamás, Fejes István, dr. Bartók György (elnök helyettes), Pokoly József (előadó).

Az egyetemes tanügyi bizottság úgy alakult meg, hogy nem konventi tagokból is az egyes kerületek kijelölték a maguk képviselőit.

Az *egyházak segélyezésére* kiutaltatik: a *dunamelléki* 9 egyháznak 1200, a *dunántúli* 27 egyháznak 3020, a *tiszáninneni* 47 egyháznak 4720, a *tiszántúli* 69 egyháznak 6200 és az *erdélyi* egyházkerület 97 egyháza részére 7680 korona.

A *nagyobb segélyezésekre* nézve a következő terv fogadtatott el: évenként kiadatik: hat 1200, öt 1000, öt 600 és hat 500 koronás segély. Ezenkívül 6—7 ezer korona vétetik fel olyan segélyezésekre, mikor rendkívüli körülmények szükségessé teszik a kisebb összegű segélyezést is.

Az előadó jelenti, hogy a közalapi végrehajtó bizottság tárgyalta a *tiszáninneni* kerületi kérvényt a *sárospataki főiskolának az államsegély kikérésére adandó 600,000 korona kölcsön iránt*, de annak teljesítését a konventnek nem ajánlja. Ezt a határozatát azzal okolja meg a bizottság, hogy a konvent mindig visszautasította a kölcsön kérvényeket, mert nem akart alkalmat adni arra, hogy a közalap nagy vagyonát ilyen módon szétszedjék.

Fejes István szerint itt most egészen más dolgról van szó. A sárospataki iskolának mintegy 80,000 forint tőkéje van a tőkesegély által lekötve. Ezt a tőkét pedig a konventnek kellett volna adni. Oldja fel tehát a konvent ez alól a teher alól a kerületet, hogy a lekötött tőkét nagyobb jövedelemmel kezelhesse. Számadási nehézség sem fog előállni, mert a Földhitelintézetnél ez a kiutalás újabb, az eddigőtől eltérő kezelést nem igényel. A kerület pedig sokat fog nyerni, ha 4%-os pénzt kap és azt nagyobb százalékkal kezelheti, esetleg jövedelmező ingatlanokba fektetheti. Ismétli, hogy ez nem kölcsön és nem annak a fogalma szerint kell elbírálni.

Gróf Degenfeld József a konvent eddigi eljárásától nem kíván eltérni. A vagyon szétforgácsolása mindenkor veszélyes, de anyagilag is káros lenne a kölcsön megadása. A 4%-os földhitelintézeti zálogleveleket ma 90 frtért lehet eladni. Ez nagyobb összegnél nagy megkárosítást jelent.

Gróf Tisza István csak azt akarja megjegyezni, hogy a kölcsön kiutalásával a kerület a célját nem érné el, mert a konvent csak 4 $\frac{1}{2}$ %-os pénzt bocsáthatna rendelkezésére. Ezzel szemben, ha a sárospataki főiskolának van két millió értékű ingatlana, azt az olcsó pénzt, a mit keres, könnyen megkaphatja. Az osztrák-magyar banktól törlesztéssel együtt 5-25% mellett megkaphatja ezt a pénzt. És ha a kölcsönnek összegét betábláztatja, megmenekszik az általános jövedelmi pótadótól és így sokkal olcsóbb pénzt kap, mintha a konvent utalja ki a kért összeget, mely a legkedvezőbb esetben is 4-75%-os pénz lenne.

Antal Gábor a Fejes álláspontjáról pártolja a kérést s indítványozza, hogy utalja ki a konvent a kért összeget a *folyó számlán* kezelt tőkéből.

Tisza Kálmán a legszívesebben tenné, hogy javasolja a sárospataki iskola érdekében a kiutalást. De bocsássonak meg, ez egy veszélyes lépés volna. Nem azért, mintha elveszne a tőke, hanem azért, mert el fogna veszni a jövedelem pontossága. A melyik kerület nem kér, vagy nem kap ily kölcsönt, még egy lyukas garast sem adna a közalapra. Kéri, hogy fogadják el a végrehajtó-bizottság javaslatát.

A konvent a végrehajtó-bizottság javaslatát fogadta el.

Dókus Ernő jelenti, hogy a kongrua-bizottság egy szabályjavaslatot dolgozott ki a *kongrua kiosztása módzatára* vonatkozólag. Kéri ennek a szabályjavaslatnak tárgyalását és elfogadását.

Szilágyi Dezső az egyes kerületek jogkörének csorbitását látja abban, hogy a konvent egyezkedjék a miniszterrel a kongrua kifizetésének módozataira nézve. Azonban a konvent ismételt felszólalása daczára a bizottság következő szabályzat tervezetét fogadta el s küldi fel a miniszterhez hozzájárulás végett:

1. § A lelkészi jövedelem kiegészítésére szolgáló összegek az ev. ret egyházban az egyes egyházkerületekben levő összes kiegészítésre igénynyel bíró lelkészek részére az egyházkerületi elnökség kezeihez utaltatnak ki és pedig a dunamelléki egyházkerület részére a *budapesti*, a dunántúli egyházkerület részére a *pápai*, a tiszáninneni kerület részére a *miskolczi*, a tiszántúli egyházkerület részére a *debreczeni* és az erdélyi egyházkerület részére a *kolozsvári* adóhivatalnál.

2. § Az illető m. kir. adóhivatal az egyházkerületek részére utalványozott összegeket a kerület püspöke és főgondnoka együttes aláírásával ellátott bélyegtelen hivatalos nyugták ellenében fogja számadás kötelezettsége mellett kifizetni.

3. § Az utalványozás félévi részletekben előre, és pedig január és július hó folyamán fog történni.

4. § Az utalványozással egyidejűleg: a) a lelkészség székhelyét; b) az igényjogosult lelkész nevét; c) a lelkészt megillető kiegészítő összeget feltüntető jegyzék fog a miniszteriumból a pénzfelvétele re jogosult egyházi főhatóságnak megküldetni.

5. § Az egyházi főhatóság az egyes lelkészeknek a jegyzékben feltüntetett összegeket a lelkész által kiállítandó és szabályszerűen bélyegelt nyugta ellenében fizeti ki.

6. § A lelkész által kiállítandó nyugta szövegében kifejezésre juttatandó azon körülmény, hogy a felvett összeg az 1898. XIV. t. cz. értelmében járó jövedelem kiegészítésére szolgál.

7. § A jövedelem kiegészítési összeg a lelkészeket csak azon naptól kezdve, a melyen állomásukat elfoglalták, azon napig illeti meg, a melyen állomásukról távoznak. Elhalálozás esetében azonban, ha az elhaltnak özvegye, vagy kiskorú gyermekei maradtak, ezeket illeti meg a legközelebbi fél éves fizetési határidőig esedékes jövedelem és így ha ez addig ki nem szolgáltatott volna részükre, minden külön intézkedés nélkül kiadható, vagy ha már a lelkész életében kiadatott, tőlük az elhalálozási idő utánra esedékes összeg vissza nem követelhető.

8. § Az egyházi főhatóság részére megküldendő jegyzékben számszerű összeg a lelkész részére teljes összegben fizetendő ki. Kivételt képeznek az országos gyámintézeti, az egyházmegyei gyámintézeti, az egyházkerületi gyámintézeti járulékok, melyek az egyházi főhatóságok által visszatartatók és közvetlenül rendelkezési helyökre juttathatók, de csakis azon összegben, mely ily czímen megállapítva lett, megjegyeztetvén, hogy a jövedelemkiegészítési összegek ki fizetésekor az említett járulékoszegekből csak az illető utalványozási félévre esedékes részletösszegek tarthatók vissza.

9. § A lelkészek részére kifizetett összegről szóló nyugták az egyházi főhatóság szabályszerű számadása kíséretében egyszerre és legkésőbb megtörtént utalványozást követő három hónap alatt lesznek a miniszteriumhoz feljuttatandók.

10. § Az 1900 évi december hó 20-án 35.722. szám alatt kelt külön intézkedés hatása érvényben marad azon értékig, a mely az ott érintett tárgyakban meg fog állapíttatni.

A vallás és közoktatásügyi miniszternek 46 segédlelkészi állás legmagasabb állami javadalmának megfelelő évi 23,000 korona általános összeg kiutalásáról szóló leirat kapcsán kiutaltatik:

1. A dunáninneni kerület részére	2319 k. 62 fl.
2. A dunántúli	3096 k. 84 «
3. A tiszáninneni	2144 « 37
4. A tiszántúli	1716 « 83 «
5. Az erdélyi	6172 « 09 «

A fennmaradt 7550 k 25 fillér és az időközi kamatok a folyó évi káplántartási díj alapja javára iratnak át (Folyt. köv.)

Közérdekű üzenetek.

D. F. Sz. Panit. Állami fizetés-kiegészítésének ügye még máig sincs elintézve, pedig kiigazítási kérése mult évi decz. 5 én fölküldetett és az annak támogatására pótlólag beküldött bizonyítványok is ajánlattal terjesztettek föl, ez évi jan. 22 én. Ha sürgető kérést terjesztene föl, azt az ig-tanács készséggel juttatná a miniszterium elé. Elődje tényleg fölvetett volt az 1899. évre 343 kor. 72 fillért, de ezt vissza kell térítenie.

B. F. Harangláb. Úgy az 1899 mint 1900. évi többlet-összegek folyósítva vannak, sőt a pénztár által e hó 5-én, le is küldetett az espereshez. A késelem oka abban van, hogy előbb rossz nyugtákat küldött, később pedig a nyugták fölküldése és az ig-tanácsi rendelet egymást keresztelték. Most rendben van minden; új nyugták nem kelleneek.

r. s.

Különfélek.

Dr. Bartók György püspök ur folyó hó 2-án *nagyteremii* egyházközségünkbe szállt ki, hogy személyes tapasztalatokat szerezzen és segítő jobbot nyújtson az egyházközség azon tervéhez, mely szerint rozoga és a községtől amugy is távol fekvő templomát a községben építendő új templommal cserélje fel. Az érkező Főpásztort saját kívánságára — zajosabb külső ünnepeltetés nélkül, de annál bensőbb örömmel és szeretettel fogadta a hívek összegyűlt serege élén *Kakassi Márton* lelkész. A régi templom helyéért *ifj. Br. Solymossy László* ur volt szives alkalmas telket adni az új templom számára, a miért a Püspök ur személyesen fejezte ki neki az egyház köszönetét. Kísérje Isten áldása fáradhatatlan Főpásztorunk minden munkáját!

A széki egyh. m. Értekezlet Molnár Albertért. A széki egyházmegye egyházi értekezlete, folyó hó 3-ikán, Rettegen, tartott gyűlésében, egyhangulag, az összes jelen voltak érzelmeit kifejező ezen határozati javaslatot fogadta el, rendelt jegyzőkönyvre vétetni és nyilvánosságra hozni.

Egyházmegyei egyházi értekezletünk. Molnár Albert theologai tanárnak, egyházkerületi egyházi értekezletünk elnökének, az élet javakorában levő férfinak elhunytát mélyen fájlatja, a tőle való megváltást egyházkerületünk és anyaszentegyházunk nagy veszteségének tartja s abban a meggyőződésben van, hogy bármint akarja is az ő emléket befekteteni és megszentelésteleníteni az irigység: a kik csakakat az igazságra vezérelnek, örökké fénylenek, miként a csillagok.

Egyben kimondta azt is, hogy e jökönyvi határozatát az elhunyt kitünő férfiú özvegyének tudomására hozza s ezáltal igyekszik hozzá járulni annak a nagy fájdalomnak az enyhítéséhez, mely az ő szerető szívet nemcsak férjének elvesztésével, de annak emléke beszennyezési kísérletével is, érte. — A kegyetlen és minden tisztességet nélkülöző támadással szemben hadd legyen vigasztalása a nemesek rokonérzésében!

—s—r

»Hitével meghasonlott«. E súlyos ítéletet kockáztatta meg a P. E. és J. L. a boldogult Molnár Albert ifju éveiről. Hogy mennyire tévedett, mutatják az alábbi sorok, melyet egyik ifjúkori bizalmasa *Lőrinczi Lajos* csikfalvi lelkésztől kaptunk s a mely szól eképpen:

Molnár Albertnek a vásárhelyi tanári állással való szakításának a nagybátyja által már felhozott okokon kívül éppen az ő életideálja és a papságra való benső hivatottsága volt a legfőbb ok. 1876-ban én mint privát nevelő egy VI. gymnázialás magán tanuló mellett, elmentem Molnár barátomhoz, hogy mint vegytan tanártól egy kis utasítást kérjek a tanítandó anyagra és a methodusra nézve. Ezen alkalommal hosszan és bizalmasan beszélgettünk; ekkor mondotta

nekem. hogy őt, ki egész lelkével a vallás és bölcsézet világában él, ezeknek problémáin csüng, szerencsétlenné tették, midőn a jegeczek holt világával való foglalkozásra kényszerítették. Ezen elégtelensége volt a valódi oka a tanáriszék ott hagyásának. Molnárt én gyermek korától fogva jól ismertem; vele nem egyszer mulattam is. De az „alkoholistaság” vádjá tulhajtás a melyet ha nem a rosszindulatú kósza hirtelésnek való felülés szült, súlyosabb beszámítás alá eső okok eredményezhettek. Molnár ott hagyta a lelke vágyaival meg nem egyező munkáért, és ment a bizonytalanba is keresni lelke vágyinak megfelelő munkamezőt. És megtalálta a sámsond — a vásárhelyi fényes papi széken — a theologiai tanári kathédrán, nem megtérés vagy újjászületésről lehet itt szó, mint a pesti tanár urak írják, hanem egy kitűzött ideál felé hosszas és nehéz küzdelmek árán való törekedésről. Ernyit az igazság érdekében a meghurczolt becsület védelmére.

Wlassics miniszter május 7-én felelt a képviselőházban gróf Zichy János néppárti vezér interpellációjára a Pikler egyetemi tanár ügyében, kit azzal vádoltak, hogy haza-, nemzet- és vallásellenes dolgokat tanít jogbölcsészeti előadásain. A miniszter midőn egyfelől kijelentette, hogy a vádakat a vizsgálat teljesen alaptalanoknak bizonyította, másfelől hangsúlyozta, hogy teljes erejével fogja megvédeni a tanszabadságot, bármely oldalról jövő támadás ellen. Am a tanszabadság — mondá a miniszter — csillogó jelszó, üres keret, ha kiirtjuk belőle a szellemi szabadságot. A sötétség lovagjai sajnálattal vették tudomásu, hogy Wlassics a tanszabadságot védelmezi; ők a a pápai „index” védelmezését szerették volna. „Több istenfélelem!” mondta Zichy gróf s bizonyosan a pápa félelmét értette s „több hazaszeretet”, tette hozzá garnirungnak Szép kezdet a néppárti uralomhoz.

Wlassics miniszter fényes és osztatlan elismerést nyert nyílt és férfias szabadelvűségeért. Örömmel jegyezzük fel e sikerét és gratulálunk a sötétség lovagjait odukba kergető Szent-György vitéznek!

Bethlen Gábor fejedelem szobra. A Nagy-Enyeden állítandó Bethlen szobor alapja javára újabban 1901. április 20-ig a következő egyházi személyek és iskolák járultak hozzá adakozásokkal vagy gyűjtésekkel a nemes cél megvalósításához

Az alsó-borsodi ev. ref. egyházmegye gyűjtése 432 kor. 95 fill., A Bethlen-kollégium ifj. 1901. márcz. diák estély jöv. 375 kor., A kecskeméti ev. ref. főgymn. ifj. és tanári kara 100 kor., A hódmezővásárhelyi ev. ref. főgymn. ifj. és tanári kara 60 kor., Csécsi Miklós ev. ref. lelkész Makó 55 kor. 20 fill., A szathmári ev. ref. főgymn. ifj. és tanári kara 45 kor. 02 fill., A békéscsabai ev. ref. főgymn. ifj. és tanári kara 42 kor. 19 fill., Zayzon János ev. ref. lelkész, Erzsébetváros 41 kor., Bodor János ev. ref. lelkész, Zágon 34 kor., A halasi ev. ref. főgymn. 26 kor. 94 fill., A kolozsvári unit. főgymn. 26 kor. 40 fill., A kun-szent-miklósi ev. ref. főgymn. 24 kor. 86 fill., A békési ev. ref. főgymn. 24 kor. 28 fill., Dénes József ev. ref. lelkész, Bölkényes 22 kor. 28 fill., Szilágyi Farkas ev. ref. lelkész, Nagy Enyed 20 kor., A hajduböszörményi ev. ref. egyházmegye 20 kor., A székesfehérvári ev. ref. egyház 18 kor., A szathmári ev. ref. felsőbb leányiskola 15 kor., Gruzda János ev. ref. lelkész, Tövis 12 kor., A gölmöczi ág. ev. egyház 10 kor., A rákospalotai ág. ev. egyház 10 kor., A cservenkei ág. ev. egyház 10 kor., Balogh István ev. ref. tanító, Nagy-Kikinda 7 kor. 44 fill., Az aszú-besztercei ág. hitv. egyházközség 7 kor. 20 fill., Tóth Gábor ev. ref. lelkész, Bábony 6 kor. 40 fill., Kontra János ev. ref. lelkész, Csúza 5 kor. 42 fill., A hajduszoboszlói ev. ref. egyház 5 kor., Szikszai Ödön ev. ref. lelkész, Somogy-Udvarhely 3 kor. 70 fill., Csizmadia Jenő ev. ref. lelkész, Bánhorvát 3 kor. 62 Vinczi Domokos ev. ref. lelkész, Csekelaka 3 kor. 20 fill., A pécsi ev. ref. lelkész egyház 3 kor., A nagyvárad ev. ref. egyház 3 kor., Schmidt Jakab ev. ref.

lelkész, Fiume 3 kor. A hétúri ág. egyházközség 2 kor. 50 fill., Gál Péter ev. ref. lelkész, Sárköz 2 kor., A méhteleki ev. ref. egyház 1 kor. 80 fill., A bodrogkeresztúri ev. ref. egyház 1 kor. 22 fill.

Szerkesztői üzenetek.

Sipos István énekes és presbíter. M.-Gy. Mostor. Hivatalos „Pályázati hirdetések” helyesbítését csak a püspöki vagy esperesi hivatal megkeresésére és adataival eszközölhetünk. Mai számunkból láthatólag az esperes ur megtette erre nézve hivatalos intézkedését. Hogy a hivatalos adat így sem talál a hívek által fizetendő készpénz összegére nézve az Ön által közölt adattal: erről mi nem tehetünk. Tessék a presbíteriumnak az esperesi hivatalhoz fordulni. Kétségkívül kívánatos volna, hogy ilyen pályázatoknál tévedések elő ne forduljanak, de tévedni — minden vigyázat mellett is — emberi.

J. L. K.-Martonfalva. Az „Énekeskönyv” kiadója Stein János könyvkiadó Kolozsvárrt. Tessék egy levelezőlapon hozzá fordulni, négy nap alatt kezénél lesznek a könnyvek. Kívánatos dolog, hogy a konfirmándusokat ilyen ajándékban részesítse az egyházközség. Bár mindenütt megtehetnék!

Gy. A. Bethlen. A cikkek megkerültek Közlebb jön

B. E. M.-Vásárhely. Más lapban előbb megjelent cikket nem közlünk.

Hivatalos rész.

1985—1901.

ÉRTESÍTÉS

a segédlelkészi kongrua kiutalása tárgyában.

A folyó évben tartott egyetemes konvent 6172 korona 09 fillért szavazott meg és utalt ki egyházkerületünk részére, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által rendelkezésére bocsátott 1900-dik évi 23000 korona átalányból, mely összegnek a folyamodók között való szétosztása iránt a következőkben rendelkezett:

Segéd-, illetőleg helyettes lelkészi díj vagy kárpótlás címén kifizetendő:

1. Pap István sz.-kocsárdi lelkésznek	500 K. — f.
2. Nagy Mihály középlaki	500 K. — f.
3. Mihály Ákos m.-valkói	500 K. — f.
4. Kovács Gábor sz.-margitai	349 K. 45 f.
5. Sipos Gyula m.-borzási	300 K. — f.
6. Kövendi Kálmán m.-n.-fülpösi lelk.	394 K. 55 f.
7. Ifj. Vályi János uzdi-szentpéterei lelk.	500 K. — f.
8. özv. Bodó Ferenczné bere-keresztúri lelkész özvegye	500 K. — f.
9. Muzsnai Pál mező-paniti lelkésznek	461 K. 61 f.
10. Orbán Károly magyarosi	250 K. — f.
11. Kali József n.-ernyei	500 K. — f.
12. Balázs József besztercei körlelk.	411 K. 38 f.
13. Menyhárt Elek szász-brétei lelkész	188 K. 18 f.
14. Kelemen Győző kézdi-mákosfalvi lelk.	394 K. 55 f.
15. Simon Zsigmond málomi lelkész	422 K. 34 f.

Fölvívjuk ennél fogva az érdekelteket, illetve az esetleg elhult vagy beteg lelkészek nejeit, hogy a fenneb kimutatott összegről szóló és II-ik fokozat szerint szabályszerűen bélyegelt nyugtaikat haladéktalanul állítsák ki és esperesi hitelesítéssel ellátva közvetlenül egyházkerületi pénztárunkba küldjék be, kifizetés végett.

A nyugták szövegében föltüntetendő, hogy a nyugtázott segélyösszeg a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1900-ik évi decz. 20-áról 95,722. szám alatt kelt kiutaló rendeletén és a folyó évi április 18-án tartott egyetemes konvent határozatán alapszik.

Illetékes esperes atyánkfiait pedig fölkérjük, hogy ugyanazon elvek szerint és ugyanazon alakban, mint azt folyó évi 846. számú fölvívásunk értelmében az 1900-ik évre megtették, a folyó 1901-dik év I-ső negyedéről is állítsanak össze haladéktalanul kimutatást azokról a segéd-, helyettes vagy nyugalmazott lelkész mellett működő rendes lelkészekről, kik a vezetők alatt álló egyházmegyében tényleg alkalmazva

vannak, hogy a kongrua-összeg folyósítását ezek részére kieszközölhessük, illetőleg az újonnan alkalmazottak részére a megállapítást kérelmezhessük.

E kimutatásnak május hó 20-áig való fölküldését kérjük.

Kolozsvárt, 1901. május 7-én.

Dr. Bartók György,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár.

1857—1901.

KÖRLEVÉL

az összes esperesekhez.

Fölmerült esetek alkalmából tapasztalta igazgatótanácsunk, hogy a zsin. törv. végrehajtására vonatkozó Utasítás 179. §-ában foglalt rendelkezésnek nem minden alkalommal tesznek Nagytiszteletű esperes aai pontosan eleget, hanem a lelkész halálával megüresedő egyházközségbe, adminisztrátort nevezvén ki, ugyanezt utasítják arra is, hogy az egyház javait számbavegye, holott e teendőket föltétlenül az esperesnek, vagy e czélra kiküldött megbizottjának kell végeznie, mert az átvevő és átadó egy személy nem lehet.

Fölhívjuk ezért összes esperes aait, hogy a lelkési állomások megüresedése alkalmával lehetőleg személyesen szálljanak ki a pap nélküli egyházközségbe és ott az egyház javait pontos leltár mellett számbaveve adják át az adminisztráns lelkésznek, ez alkalommal intézvén el egyuttal a netán fenforgó sürgősebb teendőket is. minek következtében számtalan elszámolási boyadalomnak lehet elejét venni.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának, Kolozsvárt, 1901. április hó 25-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár.

1878—1901.

ÉRTESÍTÉS.

Valamennyi Kollegium t. Előjáróságához.

Értesítjük a méltóságos t. Előjáróságot és tanári kart, nyilvántartás, további intézkedés és előforduló esetek alkalmával ahhoz alkalmazkodás végett, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr őnagyméltósága, 1901. április 10-én 23554. számú rendeletével a *mostári* gymnasium által kiadott osztály és érettségi bizonyítványokat Magyarországon is államérvényesnek nyilvánította, mindazonáltal oly feltétellel, hogy a mostári gymnasiumból a magyarországi középiskolákba átlépő ifjak a tantervi különbözőségekből, különösen a magyar nyelvből és irodalomból, valamint Magyarország történetéből fölvételi, illetőleg kiegészítő érettségi vizsgálatot kötelesek tenni, még pedig átlépéskor annál a középiskolánál, a hol tanulmányaikat folytatni kívánják, kiegészítő érettségi vizsgát pedig a kultuszminiszter által kijelölendő középiskolánál.

A középiskola oly mohamedán vallású tanulóinak azonban, kik a görög nyelv helyett rendes tantárgyként az ó-arab nyelvet tanulták, úgy osztály-, mint érettségi bizonyítványukat Magyarországon szintén államérvényesnek nyilvánítja a megszorítással, hogy az ily tanulók, ha magyar egyetemen a bölcsészeti kar philologiai szakára kívánnának lépni, a kultuszminiszter által kijelölendő főgymnasiumnál a görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálat letételére fognak kötelezteni.

Kolozsvárt, 1901. évi május 2-án.

Dr. Bartók György,
elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

1487—1901.

KÖRRENDELET,

az esperesek által adminisztrált egyházközségek kánonika vizitációja tárgyában.

Tekintettel arra, hogy az esperesek által adminisztrált egyházközségek rendszeres évi megvizsgálásának módosatairól közelebbi intézkedést sem a zsin. törv. 163—165. §-sai, sem Utasításunk, 127—130. §§-sai nem tartalmaznak: igazgatótanácsunk a zsin.

törv. 163 és az Utasítás 127. és 130. §-nak általános elvi intézkedéseire támaszkodva, elrendeli, hogy az esperesek egyházait és azoknak filiáit minden évben, az egyházmegye hivatalára nézve idősebb, vagy ennek akadályoztatása esetén, másik főgondnoka, illetve hivatali idősebség szerint az algondnokok valamelyike, az egyházmegyei jegyzővel együtt, föltétlenül megvizsgálni köteles, a kánonika visitatio szabályainak mindenben megfelelően.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának, Kolozsvárt, 1901. április hó 25-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár.

PÁLYÁZAT TANÁRI ALLÁSOKRA.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium főgimnáziumánál a folyó évi egyházkerületi közgyűlésen három rendes tanári tanszék töltendő be választás útján, melyek közül az egyikre a magyar és latin nyelv és irodalom, a másikkra a történelem és földrajz (esetleg történelem-latin) és a harmadikra a mennyiségtan és ábrázoló-mértan szakcsoportra képesített pályázók folyamodhatnak. Mindhárom tanszék javadalma évi 2400 korona fizetés és 560 korona lakásbér évnegyedes előleges részletekben, vagy a lakásbér helyett szállás természetben, továbbá ötzben 200—200 korona ötödéves korpótlék és idősebségi sorrend szerint való e ölépés a 3600 koronáig emelkedő fizetési fokozatokban.

Az ötödéves korpótlékok megállapításánál, a kollegiumi előjáróság elhatározása szerint, a más középiskoláknál rendes tanári minőségben eltöltött és a folyamodók szolgálati bizonyítványai alapján elfogadható szolgálati évek is beszámíthatók 10 év keretén belül.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képzettségüket, eddigi szolgálataikat, katonai kötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányaikkal felszerelt s a kollegium előjáróságához címzett folyamodásukat a kollegium igazgatóságához 1901. július 31-ig nyújtják be.

A megválasztott rendes tanár a nem állami tanárok nyugdíjintézetének kötelezett tagja s az évi 5%-os illetéket a kollegium meglévő nyugdíjalapja fedezi. Csak ev. ref. vallásuk pályázhatnak.

Kelt az erd. ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának,

Kolozsvárt, 1901. április hó 25-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

687—1901.

KÖRLEVÉL.

A görögényi egyházmegye lelkészeihez.

Igazgatótanácsi rendeletből, — felhívom Tiszteletes lelkésztársaimat, sziveskedjenek egyházuknak, a különböző pénzügyintézeteknél elhelyezett tőkéiket (takerékbetét) az 1900 december 31-diki állapot szerinti kimutatásban, — folyó hó végéig, — továbbítás végett hozzám jutatni.

Megjegyzem, hogy igazgatótanácsunk, az illető pénzügyintézetek legújabb vagyonmérlegét is látni kívánja. A szászrégeni, magyar-régeni és marosvásárhelyi bankok mérlegét én, — az egészhez csatolandólag, közvetlenül beszerzem; a mennyiben azonban hitel-szövetkezethetnél, vagy a fennt nevezet bankokon kívül, más pénzügyintézetnél elhelyezett tőkéjük is volna, azokra nézve kérem a hiteles vagyonmérleget beszerezni, s a kimutatáshoz mellékelten, beküldeni sziveskedjenek.

Gernyeszeg, 1901. május 5. **Csekme Ferencz,**
görögényi esperes.

HELYREIGAZÍTÁS.

E lap 17-dik számában a magyar-gerőmonos *tori papi állomás* állami kiegészítése 183 kor. 35 fillérrel volt közölve, holott e *czimen a jövedelem 293 korona 53 fillér*. Szolgáljon ez az érdekelteknek tudásul.

Deésy Gyula,
esperes.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők, az ev. ref. theol. fakultá épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre.....
félvre

12 kor.
6 kor,

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Hivatalos rész.

Sz. 1913—1901.

Nagytiszteletű Nagy Károly theologiai tanár urnak

Helytt.

Nagytiszteletű Tanár ur! Értesítjük Nagytiszteletedet a továbbiak végett, hogy Főt. Püspök aa. javaslata folytán az »Erdélyi Protestáns Lap«-nak, mint az erdélyi ev. ref. egyházkerület tulajdonát képező hivatalos közlönynek szerkesztését véglegesen is Nagytiszteletedre bizzuk és pedig a b. e. Molnár Albert, volt szerkesztő aa.-val fennállott szerződés határozmányai szerint...

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának Kolozsvártt, 1901. ápril hó 25-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Desső,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár.

Irányelvek.

Midőn lapunk bölcs vezetője b. e. első szerkesztője kezéből oly megdöbbenően hamar kiesett tollat egyházkerületünk Méltóságos Igazgatótanácsa fennebb közölt rendeletével véglegesen is kezembe adta, megbizván a tulajdonát képező hivatalos közlöny szerkesztésével: nagyobb szabásu program helyett — úgy vélem — megelégedhetem a szerkesztésben követendő irányelvek rövid ismertetésével.

A szerkesztőváltás ugyanis ez alkalommal — s azt hisszük, jövőre is — lapunknál nem jelent program-változást, sőt ez esetben még irányváltást sem.

Az a program, mely e lap 1898-iki I. évfolyama homlokán olvasható, minden egyházi lapnak állandó programja s az kell hogy legyen különösen ennek a lapnak, a melyet nem privát vállalkozás, hanem a hivatalos egyház mond tulajdonának és tart fenn. Tükre kell, hogy legyen egyházkerületünk életének, visszhangja azoknak a törekvéseknek, melyek egyházunknak, kerületünknek intézményeinek, szolgálóinak és tagjainak szellemi és anyagi előhaladását munkálják és szószólója azon magas rendű felada-

toknak, melyek anyaszentegyházunknak, mint Isten-országa orgánumának, Urától és Fejétől elébe szabattak.

A mi abban egyházunk lelkéről, az evangélium erejéről, a keresztyén vallásról és érületről, az egyházi hivatalos szolgálatról, a lelkipásztor theoretikus képzéséről, gyakorlati szolgálatáról, az anyagi existenciák fontosságáról, kulturális, tan- és iskola ügyünkről, vallásos nevelésünkről, egyháziaknak és világiaknak vállalt együttes munkásságáról, mint elvekről és feladatokról mondatik: mindaz nemcsak a szerkesztőnek, hanem magának a lapnak, illetőleg az azt alapított egyházkerületnek felfogása, célja, programja. Ezért mondtuk erről, hogy ez a szerkesztő személyének változásával nem változik.

A szerkesztő feladata ezen céloknak egyöntetű szolgálata közben az élet változó alakulásaihoz és viszonyaihoz mérten irányítani a munkát: itt a védelmet erősíteni, ott az építést szorgalmazni, mindenütt öntudatos, a túlbuzgóság veszélyeitől ment, de erélyes lankadatlan és kitartó munkára buzdítani

Lapunk irányát ebben a munkában „az evangéliumi reformáció örök alapelvei és a feltétlenül egyházas álláspont szabják meg.”

Anyaszentegyházunk a magyar földön válságos napokat él. Külső és belső ellenség egyaránt szorongat. ernyeszti erőinket. Künn az ellenség, belül a meghasonlás, nem egyszer éppen az egyházra nézve idegen érdekek miatt. Ez ellen kell küzdenünk. Anyaszentegyházunk feladatai megvalósíthatására kívánnunk, óvnunk, védenünk kell a lelkiismereti és polgári szabadság vívmányait, de követelnünk egyszersmind e szadadság korrelatívumát: az egyenlőséget a jogok és kötelességek, a védelem és támogatás tekintetében minden tényezőtől.

Bajaink, sebeink egyrésze elvitázhatatlanul anyagi természetű; de mindent ennek tulajdonítani a magunk ámtása volna s egyjelentésű azzal, hogy a megfelelő orvoslás alkalmazása nélkül sorvadásunk a megkezdődött ijjesztő mérvben folya tovább. Bajainkra a pusztá anyagi segedelem flastrom a seben, a mely azt egyidőre eltakarja, talán az elmérgesedéstől is megóvjá, de gyökerében még nem orvosolja. Csak ha az egész szervezet új erőt nyer ama „megelevenítő Lélek“ által, a mely az egyház történelmének minden válságos szakában új életet teremtett, csak ha vallásos hiteletünk bensősége, élénksége, egészséges volta újra helyreáll: csak akkor lendül fel újra az egyházi élet külső nyilvánulásaiban is, akkor kezdődik a tartós gyógyulás.

Hiveink s különösen ifjuságunk vallás-erkölcsi nevelése és gondozása s e közt különösen leánynevelés-ügyünk fejlesztésének propagálása állandó gondunkat fogja képezni.

A kor szükségéhez mért, de a történelmi nyomokon haladó reformoknak leszünk szószólói egyházszerületünk, egyházi közadózásunk, intézményeink fejlesztése tekintetében is.

Lapunk hasábjai nyitva állanak minden tárgyilag, komoly munkás számára. Örvideni fogunk, ha ennek lapjai az eltérő vélemények ütközési helyei lesznek, de egyet feltétlenül megkivánunk: a hangnak nyugodt méltóságát, a szeretet gyöngédségét, az érzékenységet is kímélő tárgyilagosságot.

Abban a nagy munkában való szives részvételre, mely anyaszentegyházunk anyagi és szellemi felvirágoztatására irányul, ezennel meghívjuk egyházunk minden hű fiát. Jöjjön kiki azon talentumok mértéke szerint résztvenni a közös munkában, melyekkel a Gondviselés megáldotta. Támogatással az egyik, tervvel, agitációval, a szükséges, de nem csupán rideg kritikával a másik, közös cél érdekében lelkesedő szívvel mindenik.

Nincs közöttünk olyan nagy, ki az egésznek gondját, mindnyájunknak terhét hordozhatná, ha még oly erős vállalai volnának is, de olyan kicsiny sincs, ki bár egy téglával ne járulhatna egyházunk élő temploma építéséhez.

Mi szeretettel, bizalommal hívunk mindenkít: *teremtsünk reformátu egyházas közszellemet, atyafiságos érületet, evangéliumi keresztyén hitet,*

lelkes, közös egyházi munkásságot, hogy Krisztus teste növekedjék, dicsősége fényeskedjék, áldása boldogítsa egyént és nemzetet.

Nagy Károly,
szerkesztő.

„Egyházi életünk fejlesztésének eszközei“-ről.

(Vélemény Molnár Albert javaslata felett.)

(Folytatás és vége.)

Nem mondhatjuk szerencsésebbnek »a gyülekezeti ifjuság organizatiojá« nak tervezetét sem, habár e t ren el kell ismernünk egyházi szervezetünk hiányosságát. Nem tagadhatjuk, hogy az ifjuság vallás-erkölcsi gondozására (nem csupán a tényleges állapotokra, hanem a feladatok kitűzésére is czélzunk) nincs megfelelő figyelem fordítva. Egyházi törvényeink csak annyit követelnek a presbitériumtól, hogy »az iskola, köteles gyermekek oktatás nélkül ne maradjanak; s hogy az egyházköztség iskoláiban mind általában az oktatás, mind különösen a vallás és erkölcsi nevelés folytonosan jó karban legyen — Nem képzeljük, hogy valaki az ifjuság gondozásában elégnék tartaná ezt. Ha az iskolában minden a lelkifogástalanabbul történik is: éppen a legkényesebb korban marad népünk ifjusága egészen a környezetnek legtöbbször rontó befolyása alatt. A szülők tevékenysége itt csakugyan nem elég. S hát a hol épen veszedelemre van az?! Az egyháznak nagyobb gondot kell arra fordítani, hogy a könnyen hajlítható csemeték vallás-erkölcsös, egyházas irányban izmosodjanak meg.

E cél elérésére azonban gyakorlatilag megvalósíthatatlannak tartjuk a Molnár terve szerinti ifjusági organizatiót. Az a szervezet, melynek »kivétel nélkül tagja minden ifjú, ki az egyházi gyülekezetbe tartozik« csak papirosan lesz összehozható. Bármllyhu manistikusan tekintjük is a dolgokat, a kényszerítő eszközök után tudakozódunk azon esetre, mikor ezek szükségére teljes bizonyossággal bekövetkeznek. És mert ilyeneket nem találnak nem válik e illuzióvá a „szabad egylet“ helyére állított „kötelező gyülekezeti“ princzipium?

Talán ha kevesebbet akarunk biztosabban közelíthetünk itt is a cél felé. Az iskolai vallásnevelés- és vallásos nevelésre fordítandó kiváló figyelem után, 15 éves korig az ismétlő iskola kényszerével tarthatjuk össze és részeltethetjük a vallás erkölcsi nevelés áldásaiban az ifjuságot. Kiváló gyakorlati előnye van az ismétlő iskola vallásoktatását vasárnapi iskolává tenni, a melylyel kapcsolatban a beiskolázási kényszer igénybevételével az istentiszteletek rendszeres látogatásába is bele szoktathatjuk a 3 év alatt az ifjakat. E vasárnapi iskolákat a lezckével faggatás helyett oly modorban kell vezetni, hogy abban az ifjuság a kényszerből kinöve is örömet vegyen részt.

Tehát eddig a czélt az ifjuságnak nem önmagában való organizálása, hanem gondos vezetése által kívánjuk elérni. Ezentul azonban ismét nem tartjuk kivihetőnek és célra vezetőnek a kényszer eszközök nélküli s mégis mindenire kötelező erejű szervezkedést. Itt okvetlenül a lelkésznek és presbitériumnak minden lehető kapacitálásával, de a feltétlen köteleztesnek úgy sem érvényesíthető alkalmazása nélkül kell egyesíteni az ifjuságot. De nem a 3—3) tagu körökre tagolásban, hanem parochiák — vagy a tanítók közreműködésével iskolák — szerint. E szervezetek vezetője okvetlenül a lelkész, vagy valamelyik tanító lenne. Céljait a Molnár által 3 pont alatt felsoroltak képeznék a hol a helyi viszonyok lehetővé teszik bizonyos egyházas önképző köri tevékenységgel.

Feltétlenül hiszszük, hogy a Molnár-féle kötelező szervezetben is az ifjuságnak csupán azon része lenne

összevonható, a mely ezen általános köteleztetés nélküli egyesületben összejön. És a mellett fenmaradna az az egész élethivatásra bénítólag kiható megfigyelés, hogy vannak dolgok, a melyek kötelezők és mégis mellőzhetők. Másfelől pedig az általános köteleztetés mellőzése épen nem jelenti az egyháztól való függetlenséget, mert maga az egyház lenne a szervező.

Bevezetésében tárgyal Molnár két dolgot, a melyekben lényegileg egészen egyetértünk. Ezek: 1. A nagy egyházközségeknek, melyekben több pap és templom van — sőt ha templom nincs is több — parochiális körökre oszlása. A részletek bonczolgatásába e kérdésnél itt nem bocsátkozhatunk annál is inkább, mert e kérdés megoldása épen nem vonható az egyháztársadalmi tevékenység körébe. Csupán azt emeljük ki, hogy úgy a lelkipásztori gondozás, mint az általános egyháztársadalmi tevékenység eredménye ez által biztosítható.

De egészen ide tartozik a vallás összejövetelek rendszeresítése. Molnár ez összejöveteleket helyes irányba terelve, mint az általa javasolt különböző szervezetek egyik ténykedését mint azok egyik eszközét kívánja alkalmazni. Mi itt is elfoglalt álláspontunknak megfelelőleg a létező egyházi szervezet kötelező teendői közé kívánók feivétetni ez összejövetelek életbe léptetését. Természetesen a közreműködésre hivatott minden elemek tevékenységre serkentésével, igénybe vételével. Ugy tekintenők ezeket, mint „Egyházi értekezletünk egyházközségi életnyilvánulásait — bármely administratioval terhelt berendezkedés nélkül. Ez összejövetelek irányzatát szépen jelöli meg Molnár „Nemesen és egyháziisan ható társaságos érintkezés. Nem kielégítik, de ébresztik a templom szükségérzetét s jótékonyan hatnak az egyházi közös feladatok minden irányban való megoldására.“ Ez összejöveteleket magunk is a Molnár által megjelölt mederben helyeseljük. Csupán az ellen van kifogásunk, hogy ezek az egyházi életről, az egyházi dolgokról, tervekről való jelentéstétel forumaivá tétessenek. Másfelől — mert ezeket thea-estélyekké változtatni semmi vallásos formában nem kívánjuk — nem találunk semmi okot arra, hogy vonakodjunk olykor rövid fohással kezdeni vagy bezárni azt. Nem lesz ez a közös istentisztelet hatáskörébe vágás épen úgy, mint mikor a földműves ekéjének a földbe akasztásakor nem a közistentiszteletet rövidíti meg, midőn kalap levéve felsóhajt, Uram, segíts és áldd meg munkámat!

Talán hosszásra is nyult fejtegetésünk alapján következőkben összegezzük véleményünket:

A gyülekezeti tagoknak — családfőeknek és nőknek — a tervezet szerinti szervezést kivihetetlennek, jelen egyházalkotmányunk megváltoztatásának — avagy annak fentartása mellett szükségfeletinek tartjuk.

Ugyanis a kitűzött czélok és feladatok mind oda tartoznak az egyház ma meglévő szerveinek — kiváltképen a presbiterumnak — teendői közé és egyházi törvényeink alkalmat nyújtanak a nők munkásságának igénybe vételére.

A mennyiben tehát a szervezkedés által czélzott tevékenységben el kell ismernünk valami elaléltságot: egyházi értekezletünk őszinte nyíltsággal keresse meg az egyházhatóságot, hogy az egyházi szervezeteket a buzdítás és kényszerítés minden eszközeivel mindenre kiterjedő egyháztársadalmi teendőikben szorgalmazza, a nők közreműködését állandólag igénybe vegyék. helyileg és időileg felmerült egyes teendőkre ad hoc bizottságokat alakítsanak, az ifjúság iskolai oktatására, nevelésére különös gondot fordítsanak, ezt az ismétlődő iskola kapcsán a vallásos élet gyakorlatra kényszer útján is, aztán pedig minél szélesebb kiterjedésű ifjúsági egyesület keblében az egyházas élet irányban megerősíteni törekedjenek, a vallásos összejöveteleket egyházi ének-gyakorlatokat rendszeresítsék. Ily irányú tevékenységük az egyes ténykedésekben és azok eredményeiben évenként számon kéressék.

Egyházi értekezletünk pedig csak erkölcsi elősegítésében és különösen a hiterősítő egyházas életre buzdító összejövetelek irányításában találván fő-feladatát, tagjai által oda törekszik, hogy ezekben a világiak is felolvasások, előadások által a kölcsönös buzdításban tevékeny részt vegyenek. hogy egyházi életünk a társadalmi életet átható élénkségre hozassék és tartassék.

Bodor János.

Egyetemes konvent.

(Folytatás és vége.)

Tárgyalatik a tiszántúli kerület elnökségének felterjesztése, melyben az iránt kér intézkedést, hogy a *kongrua bírói foglalat tárgyát ne képezhesse*. A közalapi végrehajtó bizottság mé tányolva a tiszántúli kerület kérését, azt javasolja, hogy az ilyen végrehajtásoknak még az illető érdekelt fél beleegyezése esetén való megakadályozása czéljából is, írjanak fel az igazságügyminiszterhez.

Bernáth Elemér abban a véleményben van, hogy a kongrua lefoglalásnál törvénysértést követel el a végrehajtó. De azért ily nagy feneket a dolognak nem kerítene, mert az orvoslás magában a törvényben keresendő és meg is található A végrehajtási törvény 54. szakasza ugyan is azt mondja, hogy a közhivatalnokok, tehát a lelkészek fizetése is csak két harmad részig foglalható le, ez is csak annyiban, a mennyiben a foglalás a 800 frtnyi minimumot nem érinti. A debreczeni kir. tábla elnöksége értesülvén az ilyen foglalásról, körrendeletet bocsátott a bíróságokhoz, melyben utasítani rendelte a végrehajtókat, hogy a végrehajtási törvényt pontosan tartsák be.

Dr. Nagy Dezső, Antal Gábor és Tisza Kálmán hozzászólásai után a konvent kimondja, hogy felír az igazságügyminiszterhez, hogy utasítsa a kir. táblákat, miszerint épen olyan körlevelet küldjenek a bíróságokhoz, mint a debreczeni tábla elnöksége A kerületek pedig figyelmeztették a lelkészeket, hogy az ilyen foglalás, mint a mely el len most a tiszántúli kerület orvoslást keres, nem jogos.

Dókus Ernő, mint a közalapi végrehajtó bizottság elnöke, azzal a kéréssel fordul a konventhez, hogy miután a vallás- és közoktatásiügyi miniszter nem járult hozzá, hogy a lelkészek közalapi illetményei a kongruánál beszámítassanak, írjon fel a konvent a miniszterhez azért, hogy *jövőre a lelkészek közalapi tartozásait mint egyéb adókat levonásba* tehessek.

Fejes István ellenzi a javaslatot, mert a közalapi adó önkéntes adakozás

Antal Gábor is a javaslat ellen szól,

Gróf Tisza István utal arra, hogy a domestica nem önkéntes adó, hanem köteles járulék. A fölmerült eszmék figyelembe vételével indítványozza, hogy állapítsa meg a konvent a domestica kötelező voltát, másrészt pedig a megtérítési igény jogosságát, mert ez olyan közteher, mint bármí más adó. Ily irányú fölterjesztést keil intézni a miniszterhez.

A konvent nagy többséggel elfogadta gróf Tisza István indítványát.

A kultuszminiszternek leiratát, mely szerint az erdélyi egyházkerülethez tartozó néhány egyház lelkészének nem ad kongruát, mert az illető lelkészi állomások 1898 január 1-ig nem voltak szervezve, kényszerűen tudomásul vették.

Az erdélyi egyházkerület kéri, hogy *helyettes lelkészek számára is eszközöljön ki a konvent kongruát*, mert ezek a helyettes lelkészek olyan állomásokon vannak, a melyek a lelkészhiány miatt maradtak betöltetlen.

A bizottság erre a kérelemre azt javasolja, hogy miután a lelkészekre nézve a megválasztás lényeges dolog, a miniszter törvényesen járt el, a midőn az ilyen meg nem választott lelkészeknek nem adott kongruát. *Dr. Bartók György és Antal Gábor* püspökök alapos és erélyes felszólalásai folytán a konvent az erdélyi kerület kérelmét felterjeszti a miniszterhez.

A kongrua-bizottság a következőleg alakult meg:

Szilágyi Dezső, Antal Gábor, báró Bánffy Dezső, Dókus Ernő, gróf Degenfeld József. Minden egyházkerület egy taggal képviselteti magát a bizottságban.

Várro Ferencz betérjésztvén a gimnáziumi tantervjavaslatot: a konvent azzal az óhajttal küldi le a kerületekhez, hogy ahhoz lehetőleg alkalmazkodva, törekedjenek az egységes tanterv megvalósítására.

Az ág. evang.-kal kötött *geresdi egyezés* jun. 1-én léptetik életbe.

A *baptista áramlat korlátozására* a tiszántúli kerület törvényes intézkedések tételét kéri. A közigazgatási bizottság a vallásszabadság megsértése nélkül semmi módot nem ismer olyant, melyvel a baptista szekta terjesztését közigazgatási úton megakadályozni lehetne. Ellenben a ref. lelkészek dolga, hogy a vallás nyújtotta eszközökkel a hitélet terén óvják meg híveiket.

A dunántúli kerület *zsinat tartását* sürgeti. A konvent *Tisza Kálmán* és *Br. Bánffy Dezső* hozzászólása után kimondja, hogy zsinati bizottságot alakít, mely a zsinat elé terjesztendő tárgyakat megvitassa, azután le küldje a kerületekhez és a kerületektől visszaérkező javaslatokat újra megvitatva, az 1902-iki konvent elé indítványtval terjessze be.

A bizottság így alakult meg: Elnökök: Kun Bertalan és Tisza Kálmán, helyettes elnök báró Bánffy Dezső.

A közjogi bizottság melynek elnöke *Szilágyi Dezső*, előadója *Molnár Béla*, betérjésztij az *erdélyi püspöki cím* ügyében hozott bizottsági határozatot. A bizottság azt javasolja a konventnek, hogy a második miniszteri leirat után, bár azt kielégítőnek nem találja, álljon el ezúttal a további lépésektől és térjen napirendre az ügy fölé.

Pokoly József mint az erdélyi kerület képviselője, mely első sorban van érdekelve az ügynél, egyáltalában nincs megnyugodva. A cím ugyan nem involvál közjogi állást, de mint cím maga szintén sérelmes. A kerület hangulata oly kedvezőtlen, hogy a bizottság javaslatát el nem fogadhatja.

Tisza Kálmán elnök figyelmeztet arra, hogy a teljes cím így hangzott: »erdélyi püspök«. Miután ez a kötelező címzés megszűnt, nem volna észszerű dolog a dolgot tovább holtogatni. A maga részéről ezután úgy fogja címezni *Bartók* erdélyi ref. püspököt, hogy »erdélyi püspök.«

Báró *Bánffy Dezső* nem tartaná helyesnek, hogy itt e kérdéstről vitázzanak. Nem helyes, hogy nézeteltérés merült föl. Nem akart felszólalni, épen ezért, de most már ugyanis mindegy. A közjogi bizottság javaslatához nem járulhat hozzá. Feltétlenül sérelmesnek látja az első leiratot. de még inkább a másodikat. Különösen mikor ki lett mutalva, hogy a visszaállítás óta a róm. kath. püspök nem használhatja törvényesen az erdélyi püspöki címet. De igen megszemenő volna ezt tárgyalni. Csak annyit konstatál, hogy a sérelem fenforog. Különösen bántó a dolog most, mikor a közéletben minden a protestánság ellen irányul. Aláírja azt is, hogy a miniszter mindig jóindulatot tanúsított a protestánsok iránt. De ebből még nem következik, hogy ha egy másik kérdésben csupa jóindulatból megsérti az egyházat, szó nélkül hagyják. Ujabb felterjesztést kell intézni a miniszterhez.

Bernáth Elemér is abban a nézetben van, hogy a második leirat még sérelmesebb az elsőnél. Ennél még föl lehetett tenni, hogy a miniszter tévedett, de mikor a miniszternek a felterjesztés megmagyarázza, hogy az erdélyi püspöki cím használata nem jogos és nem törvényes és ennek dacára megmarad álláspontja mellett, ez már sérelmesebb. Nem fogadja el a bizottság javaslatát.

Tisza Kálmán elnök konstatálja, hogy kétféle vélemény merült föl. Az egyik szerint a miniszterhez kell felírni, a másik szerint a törvényhozáshoz. Most egyiket sem tartja helyénvalónak. Ha azonban szükséges lesz, törvényhozásilag is provokálnak intézkedést.

Gróf *Tisza István* kijelenti, hogy ha egyhangu határozatra van remény, akkor eláll a szólás jogától.

Báró *Bánffy Dezső* figyelmezteti *Tisza Istvánt*, hogy egyhangu határozatról nem lehet szó, mert ő megmarad álláspontja mellett.

Gróf *Tisza István* erre belemegy a kérdés tárgyalá-

sába. Mindenekelőtt felállítja azt a kérdést, hogy kielégítette-e a miniszter az egyház kérését. Helyes lett volna, hogy ha a miniszter soha sem bocsátja ki rendeletét. De meg nem történtté tenni ezt a rendeletet nem lehet. A konvent előtt most már két út van: vagy megnyugszik a miniszter válaszában, vagy nem. Ha nem: támadást kell intéznie a kormány ellen, mely az egyházon a sérelmet elkövette. És ha komolyan veszi ezt a dolgot, csak a végletekig menő küzdelemlről lehet szó. Ezután előtérbe nyomul az a kérdés, hogy napirendre térjenek-e a dolog fölött, vagy firtassák tovább? Helyes volna-e ezt a kérdést a mai viszonyok közt elmérgesíteni? Véleménye az, hogy nem. Elfogadja a bizottság javaslatát

Dr. Bartók György erdélyi ref. püspök kijelenti, hogy Erdélyben nincs egyetlen irástudó ember sem, ki rosszabbnak ne tartaná a második leiratot, mint az első. Különösen az a része sérelmes, mely püspök alatt csak római kath. püspököt ért. Az erdélyi képviselők mind ezen a véleményen vannak. Nem fogadja el a bizottsági javaslatot és indítványozza, hogy intézzenek újabb felterjesztést a miniszterhez.

Szilágyi Dezső úgy látja, hogy félreértik a jogügyi bizottság indítványát. A miniszter második leiratával senki sincs teljesen megelégedve. De nem ez a kérdés: hanem az, mi a teendő. A erdélyiek egy »szelid hangu« új feliratot kívánnak, ennek se célja, se sikere. Ez csak arra való, hogy valamit tenni látszodjanak. Ily lépéshez szóló nem járul. Semmihez, a mi az ügyet ütközetbe viszi, a nélkül hogy szükség volna rá és feleslegesen vereségnek teszi ki. Minthogy a második leirat teljesen nem elégít ki senkit, ez fejeztessék ki, mondassék ki az is, hogy egy régi címnek felelevenítése nem egyezik meg azon újabb törvények szellemével, melyek a bevett ker. egyházak paritását, törvényes függetlenségét és püspökeik törvényes állását körül írják. Ez emlékeztet a kánonjogból eredő arra a nézetre, hogy valódi püspök csak a római kath. püspök a többieket csak úgy hívják. De ezek a pretenziók teljesen hatálytalanok és maga a miniszteri leirat ismételve mondja, hogy semmi tekintetben ily hatály vagy jelentőség a régi cím alternatív használatának nem tulajdonítható, — egyébiránt ha nem mondaná is, pedig ismételve és nyomatékosan mondja, az a cím egy üres szó, melynek, szemben közjogi rendünkkel, semmi legkisebb hatálya sincs. A miniszter hibázott, midőn annak felelevenítéséhez hozzájárult. Igyekezett a félreértéseket elhárítani azzal, hogy kimondja a cím teljes jelentőség nélkülségét és elismeri, hogy a másik cím törvényes és jogosan alkalmazható. Szemben ezzel, mi tulajdonítsunk annak tulságos jelentőséget? Mi vegyük kicsibe az országos törvények jelentőségét és ily kérdésben egyedül döntő erejét? Ha az csakugyan veszélyeztetné egyházunk törvényes állását, akkor minden törvényes eszközzel fel kellene lépnie az ellen. nem pedig »szelid hangu« felirattal. Részéről a határozati javaslatot megtoldani kívánja azzal, hogy a második leirat sem egyezik meg teljesen újabb törvényeink szellemével és határozataival. De egyszersmind örködni kell, hogy ebből az alternatív címből semmi káros következtetés ne álljon elő és ha ilyesmi mutatkoznék, a legnagyobb erélyvel kell fellépni

Kitér arra, hogy semmit sem érne egy új sikertelen felirat, pláne ha előre kimondják, szelid legyen ám! Kimondja, hogy a közjogi bizottság javaslata csak azt mondja, hogy *ezúttal* további lépések tételét szükségletlennek tartja, — ez nem ad fel semmit, nem kockáztat semmit, de nem akar túlzott jelentőséget tulajdonítani a mai stádiumban ennek a dolognak, mert nehéz lenne azt állítani, hogy bár kit meggyőzhetünk arról, hogy módosított és magyarázott miniszteri leiratban pozitív támadás van egyházunk törvényes állása és paritása ellen.

Ezért javasolja, egészítsék ki a határozati javaslatot az ő indítványával és fogadtassék el.

A konvent a bizottságnak a *Szilágyi* toldásával kiegészített javaslatát fogadta el szavazás után. Eltérő szavartak: az összes erdélyi honventi tagok, továbbá *Br. Vay Béla*, *Sass Béla*, *Radácsy György*, *Körmendy Sándor*, *Bernáth Elemér*.

A közjogi bizottság a kerületek adminisztrációjára szükséges államsegély ügyében azt hozza javaslatba, hogy a kerületek mintegy csak úgy oda vetettek egy nagyobb összeget és így nem egy alapon jártak, a konvent most ezzel a dologgal érdemlegesen ne foglalkozzék.

Antal Gábor nem fogadhatja el a bizottság javaslatát. A szoroson vett közigazgatási költség már most is megállapítható. És ennek megállapítása feletle sűrűs és szükséges, mert ez a szükséglet jelenleg olyan alapokból fedeztetik, melyeknek más rendeltetésük vannak. A törvény értelmében igényelhetjük és föl is tételezhetjük, hogy ezeket a közigazgatási költségeket megadja a kormány. Hivatkozik arra, hogy az ág. hitv. evangélikusok ezen a czímen már kapnak bizonyos összeget.

Fejes a kérdésnél sűrűsebbnek tartja az *adóreformot Molnár* a kerületektől részletesebb munkálatok beterjesztését sürgeti *Szilágyi* úgy gondolja, hogy a bizottság közvetlenül értekezék ez ügyben a kerületekkel s a jövő konventre már kész tervezetet adjon. *Dr. Bartók* püspök szerint is csak a közigazgatási költségekre kellene szorítkozni, melyeket némely egyházközség már alig képes tejesíteni. Épen ezért ennek az ügynek elintézését nem csak fontosnak, de igen sűrűsnek tartja.

A konvent végre kimondja, hogy a bizottság a jövő konventre készítse el és terjessze be a kerületek közigazgatási költségvetésének tervezetét.

Felterjesztés folytán tárgyalás alá vételik az a sérelem, hogy a *szatmári róm. kath. zárdában bentlakó ref. leánynövendékek vallásoktatását megakadályozzák*, a mennyiben a ref. lelkész sem a zárdába be nem bocsátják, sem a növendékeket ki nem engedik.

Bernáth Elemér hivatkozik arra, hogy úgy a nép-, mint a középiskolai törvények határozottan intézkednek arról, hogy a vallás a nyilvános iskolában taníttassék. A református egyházak annyira tiszteletben tartják ezt a törvényt, hogy iskoláikba a kath. lelkész minden nehézség nélkül bejárhat. Sajnos, hogy a katolikus egyház ennek daczára buzárja intézeteit a ref. lelkész előtt, sőt Szathmáron azáltal, hogy a növendékeket sem bocsátják ki, egyenesen daczolnak az állam törvényeivel.

Dr. Bartók György felemlíti, hogy Szebenben hasonló eset fordult elő. Az ő felterjesztésére a kultuszminiszter intézkedett is, hogy a sérelem megszűnjék. De Gyulafehérváron azért hasonlóképen ismét ödött ez a sérelem. Ő hi valkozva a miniszter kiadott rendeletére, megkereste gróf *Majláth* püspököt, de az *erdélyi püspök* nem tartotta érdemesnek válaszolni a ref. püspök megkeresésére. Tehát itt is a kánonjogi felfogás jutott diadalra, hogy abban az épületben, melyben kath. intézet van, az *eretnek pap* be nem léphet. Indítványozza, hogy egy általános rendelet kiadása végett irjanak fel a miniszterhez, mert ha egy helyen sikerül is a sérelem orvoslása, más helyen már ismét érvényesül a *kánonjogi feljo. ás.*

Szilágyi Dezső kijelenti, hogy kötelesek a kath. intézetek megengedni a prot. vallás tanítását, akár *apáczáké*, akár nem *apáczáké* a nyilvános intézet. A feliratban tehát azt kérné, hogy a miniszter szerezzon érvényt a világi törvény rendelkezésének.

A konvent hivatkozva a miniszter már korábbi leiratára, felír a miniszterhez, hogy kiadott rendeletének szerezzen érvényt.

A dunamelléki kerület felterjesztésére a konvent felír a miniszterhez, hogy a *bábák esküszövegében* oly sérelmes passzus foglaltatván, melyek következtében a bábák ref. csecsemőket is megkeresztelgetnek, e sérelmes szöveget megfelelően igazítsa ki.

A jogügyi szakelődő *protestáns* sajtóiroda felállítására vonatkozó indítványt tesz. *Tisza* felszólalására az ügyet mint impraktikust és esetleges vizsályt kellőt, a napirendről leveszik.

Az egyetemen felállítandó prot. theol. fakultás ügyében, — részletes véleményt csak az erdélyi kerület adván, — beváratik a többi ker. véleménye is.

Az adóügyi bizottság véleményére az *adóterhek csökkentése* tárgyában azzal az indokolással, hogy az évi

14.000 korona oly csekély összeg, melylyel rendszeres segitést meg sem lehet kísérteni a nélkül, hogy az egyházi adózás meglagadásának veszedelmét széles körben fel ne idéznők, az évi összeget a mult évihez csatolva gyömolcsözteti. Jövöre pedig megállapítandónak tartja a segélyezésnek legalább általános fölveit.

Kölcsonös köszönetnyilvánítások után az elnökség a konvent ülésait bezárta.

r. s.

„Egyházi-Értekezlet“-eink köréből.

Egyházmegyei Egyházi-értekezleteink gyors egymásutánban tartják közgyűléseiket, hogy egyebek mellett megadják véleményüket azon javaslatok tárgyában, a melyeket az egyházkerületi értekezlet véleményezésre letett hozzájuk. Az esetről szóló szives tudósítások mellett hirt vettünk fiökköri, sőt egyházközségi egyháztársadalmi tevékenységekről is, a melyeket regisztrálni kedves kötelességünknek tartjuk. Hiszen ezekben egymásról veszünk hirt, tanúságot, buzgóságot és lelkesedést s így kölcsönösen egymást építjük. Az idő azonban sürget s lapunk terjedelme oly korlátokat szab elének, a melyek a legjobb igyekezet mellett is, lehetlenné teszik, hogy a kapott lelkés és éppen ennélfogva *részletes* tudósításokat szó szerint leközöljük, a mi talán a tudósítókra is kellemesebb volna, ránk nézve pedig határozottan nagy munkakönnyítést jelentene. De a mint mi meghajlunk a kényszerítő szükség előtt, reméljük, hogy tudósítóink is méltánylandják okainkat, érveinket.

Részletes tudósítások helyett azért itt adjuk a rövidre vont, csak a leglényegesebbekre szorítkozó következő értesítéseket, beérkezésük sorrendjében:

As orbai egyh. m. értekezlet — Ignác László jegyző tudósítása szerint — közgyűlését *május 1 én Barátoson* tartotta az egyházi és világi tagok nagy érdeklődése s az egyházközségi tagok teljes számu részvétele mellett. Az ünnepélyes istentiszteleten imát *Bajkó György* barátosi, prédikációt *Földes György* zabolai lelkész tartott Luk. XVII. 20—21 alapján — az Isten országa eljövételéről. A záróéneket a helybeli dalkar adta elő. — A *Molnár Albert féle javaslatot* Bodor János zagoni lelkész referálta. Felolvasott véleménye, mely teljtartalmulag elfogadtatva felterjesztetni határozottat, lapunkban egész terjedelmében közöltetett s ép jelen számunkban ér befejezést.

A Váró Ferencz javaslatairól Veress Károly papolczi lelkész adott véleményt, valamennyi pontot elfogadásra ajánlva, a 3-iknak azon módosításával, hogy a szülök gyermekeik vallásos nevelését helyesebben eszközölhetik a helyi lelkésszel való közös megállapodás alapján maguk, mint a theol. ifjak legáczióserü bevonásával. Annál inkább sürgeti a 2 és 5-ik pont gyors megvalósítása érdekében a hivatalos főhatóság megkeresését. *Egerházi javaslatát* Bajkó György előterjesztése alapján az eredeti terv alapján megvalósíthatónak és életképesnek nem találja. Komolyabb számítási alapokkal egyházmegyénként, vagy a kisebb egyházmegyék csoportosításával, kötelezően és a még fennálló egyh. megyei özv.-árvai gyámitézetekkel kapcsolatosan, a szükség szerint megalkothatók. Humánus célzata előtt elismeréssel hajlik meg.

A széki egyházmegye 1901 május 3 án, *Rettegen* tartott értekezlete *Gyártás Albert* elnökle alatt *Kis Sándor* tudósítása szerint a következő határozati javaslatokat hozta:

Molnár Albert javaslatának intenczióit magáévá teszi, megvalósítását óhajtja, bár ezidő szerint ezt teljes lehetlenségnek tartja, a nép csekély műveltsége, s a helyi viszonyok kényszerü volta miatt, hanem azért minden lelkipásztor és egyházttag törekedjék annak megvalósítására.

Jancsó Lajos indítványára nézve: a prédikálás

és predikáció nivójának emelésére pred. füzetek kiadását óhajtja; de a nevesebb szónokok vándor vendégszereplését a lelkeszi méltósággal, parochialis joggal összeegyveztetetőknek nem tartja.

A Váro Ferencz indítványára kimondja, hogy azokat helyesli, kivitelét időszerűnek és főérdekűnek tartja. Különös súlyt helyez a gyakorlati szeminarium felállítására, s a vallástanításnak a tantervre való harmonikus beillesztésére.

Az Egerházi Lajos indítványában foglaltakat helyesli, szükségesnek tartja, azon pótlással, hogy minden pap köteles legyen a tem. egyletbe belépni, és hogy bárki is lehessen tagja annak ha az alapszabályoknak magát aláveti. Az alapszabály tervezetre nézve pedig fenntartja a hozzászólás jogát.

Az *erdővidéki* egyházmegye 1901. ápril. 1-én alakította meg egyh. értekezletét. A választások következők: Egyh. ügyvivő elnök: *Balázs* Ignác, köpeczi lelkész; világi elnök *Bedő* József egyhm. gondnok; egyházi alelnök: *Kovács József* m.-hermányi lelkész; világi alelnök: *Solymosi István* baróthi orvos. Egyházi titkár: *Sándor* András nagyajtai lelkész; világi *Zöld* Sándor polg. isk. tanár Baróthon; pénztáros *Kovács* József.

1901. május 6-án tartotta meg nevezett értekezlet közgyűlését *Borsai* László bibarczfalvi lelkész referálására Molnár Albert javaslatát elfogadja elvben, de gyakorlati megvalósítását nem tartja időszerűnek. Előadó a Jancsó Lajos indítványát elfogadja, s a belmisió életbeléptetését óhajtja.

Indítványozza a cura pastoralis intenzivebb gyakorlását, s az ezekben szerzett tapasztalatokról minden személyes vonatkozás nélkül, évenként kétszer-háromszor való beszámolást.

Az értekezlet felhívja az egyes egyházközségek előljáróságát, hogy a Molnár Albert-féle javaslatból az időszerűket igyekezék életbe léptetni, s véleményezi, hogy a kerületi értekezlet gondoskodjék czélszerűbb vallás- és erkölcs-tantervekről, s jó tankönyvek iratásáról.

Kovács Sándor véleményezése a Váro Ferencz indítványára nézve a széki értekezlet álláspontjával teljesen megegyezik.

Balázs Ignác referálására az Egerházi-javaslatfellelt napirendre tér, mert a papi nyugdíjintézet kérdése annyira égető, hogy e mellett anak háttérbe kell szorulnia.

A *sepsi* egyházmegye *Uzonban* május 8-án tartotta közgyűlését. *Révai* Pál elnöklele alatt *Vén* Mihály esperes és *Ujvárossy* József kir. tanácsos, főgondnok és nagy közönség jelenlétében.

Megnyitó után jegyzőkönyvileg emlékezett meg az ért. Molnár Albert és Sylvester Domokos elhunytáról s érdemeiről. Sajnálataát fejezi ki a Molnár Albert emlékért kegyetlen támadás felett, mely épen pap és tanártárs részéről jött.

Azután templomozás volt, melyen *Czegledi* János rétyi pap mondott imát, *Tárkányi* György vallástanár Ephéz. IV. 10—16. alapján beszédet és Demes Péter orgonázott.

Majd a tisztikar alakult meg. Egyh. elnök: *Révay Pál*; világi; *Ujvárossy* József; egyh. alelnök *Tárkányi* György; világi: *Dr. Székely* György, orsz. gyűl. képviselő; titkár: *Józsa* Sándor; egyh. jegyző: *Demes* Péter; világi: *Kovács* Dénes igazg. tanító; pénztáros: *Vén* Mihály; ideiglenes könyvtárnok: *Bójtse* Géza.

A Molnár-javaslatra *Zajzon Ferencz* tanár referálása folytán alkotott véleményét a kerületi közgyűléshez fogja betervezni az értekezlet. Ugyisint a Váro javaslatára *Tárkányi* előadása után hozott határozatát is.

Zsigmond Károly referálása után Egerházi indítványának humanus intenczióját elismeri az értekezlet, de időszerűtlensége miatt a napirendről levétetni indítványozza.

Demes Péter olvasta értekezését a »templomi éneklésről« és végül *Zajzon Ferencz* felhívja a értekezlet figyelmét a Mikó-kollegium Bethlen-ünnepéjére.

Az *udvarhelyi* egyh.-megyei értekezlet *székely kereszturni fiókköre* április 11-én tartotta meg közgyűlését Sz.-Kereszturon. A megelőző istentiszteleten az értekezleti dalkar éneke után *Kovács* István rugonfalvi lelkész János VI. 65—97 versei alapján tartott beszédet az evangéliumi protestantizmus lényegéről.

Az ülést *Ugron Zoltán* világi elnök nyitotta meg, hangsúlyozván az egyházi élet intenzivebbé tételét és a nép anyagi jólétének előmozdítását, rámutatván a bajokra, melyek azt aláássák.

Jakab Albert szólt a kör területén levő vall. erkölcsi és egyháztársadalmi életéről, örvedetesnek jelezve az eddigi eredményeket.

Baczó Lajos olvassa titkári jelentését, melyben minden egyes egyházközség társadalmi tevékenységét bemutatja. Általánosságban elmondható, hogy a munka megindult kellő buzgósággal minden vonalon. Különös említést érdemelnek: Bethfalva 3 rendes, 10 pártoló taggal, 3 estélyt tartott. szervezett dalárdát, a perselypénz egyrészéből hasznos könyvek vásároltattak Csekefalván (Kádár Andor) tartatott 2 estély, van 21 tag, felnöttek énektanítása folyamatban van. Kis-Galambfalván (Jakab Albert) febr. 5. óta tartatott 5 estély, egy hazafias ünnepély.

Nagy-Galambfalván nincs értekezlet, mivel a körülmények nem engedték meg. „Ad impossibilia nemo obligatur. Azonban a „Vasárnap“ 5 példányban jár, s a taggyűjtés lelkesen folyik. A rugonfalvi értekezlet (Kovács István) megalakulása óta (febr. 17.) tartott 2 estélyt. Nagy-Solymoson (Jakab Dénes) febr. 17. alakult meg az értekezlet. Székely-Kereszturon (Karácson István) is nagy az érdeklődés; 5 tag jeleltkezett 10 korona összeggel. Fiátfalván (lelkész Soós Farkas) a templom az unitáriusokkal közös léven, az egyházi szellem is bizonyos közösséget mutat. A megtartott estélyek is tehát közösek voltak, melyeken a két egyház vezetői működtek közre. Dal- és zenekaruk is a két egyház tagjaiból alakult meg, a taggyűjtés eredménye 1 rendes, 2 pártoló tag 4 koronával.

A titkári jelentés után Belle László világi alelnök tartott felolvasást, melynek főbb tételei ezek voltak: 1. Az értekezletek jelentősége. 2. Az iskola és egyház közti viszony. 3. A tanító és pap egyetértése. 4. A vallásos nevelés szükségessége.

Az indítványok során *Ugron Zoltán* vil. elnök indítványozta, hogy a községekben szerveztessenek *gazdakörök*, melyek a nép anyagi előmenetelét munkálnák s ezek hozassanak kapcsolatba az értekezletekkel. Beható tárgyalás után az indítványt elfogadták s elhatározták, hogy az egyházmegyei értekezleti gyűlés elé terjesztik. A jövő gyűlés helyéül Nagy-Solymos, idejéül okt. 31-ike állapotot meg.*

Érdekes és figyelmet érdemlő az az egyháztársadalmi munka, melyet *Bögöz* tevékeny fiatal lelkésze Lajos János végez; már régóta, 1894-ben *hitelszövetkezetet* alapított. Ugyanebben az évben megkezdette az *egyházi estélyek* tartását Veres Ferencz énekvezér-tanító segítségével, szép eredménnyel járt. 1897-ben községi olvasó egyletet alakított, melyben két hetenként felolvasó üléseket tartott nagyobbára egyházi tárgyú felolvasásokkal s az iskolás gyermekek egyházi énekével. A vallásos nevelésre nagy gondot fordít az állami iskolában Egyházi énekek betanításával s iskolai könyvtár alapításával munkál a gyermekek vallásos irányu nevelésén. Évenként juniustól szeptemberig hetenként gyermek istentiszteletet tart vasárnap délután a biblia magyarázat végeztével.

A múlt évi egyházkerületi egyházi értekezlet és az azon eszmék hatása alatt hozzáfogott az értekezlet szervezéséhez, teljesen e lap néhai szerkesztőjének eszméjét tartva szem előtt s reménye van, hogy

* Külön gazdasági körök alakítása az egyházi értekezlet keretén belül felesleges. Azonban az értekezlet az ilyen praktikus irányzatokat a mennyiben a nép javát és előhaladását czélozzák, pártolja és segíti. Szerk,

ezáltal megtörik az a közöny, melylyel hívei mindenféle gyűléssel szemben viselkedtek.

Érdekes az új mozgalom iránt táplált véleménye. „Ismeretes és minden szégyen nélkül bevallhatjuk, hogy nem mindnyájunknak van kedve ezen egyháztársadalmi, benső, intenzív munkára, mert nem ilyen légkörben nőttünk fel; soha sem neveltek minket erre. De ez éppen egy okkal több, hogy az egyházközségi szervezeteket megalkossuk. Mert ezek éppen azért szükségesek, mert kevés munka és buzgóság mellett is *valamit* végeztünk. Olyanok lehetnek ezek, mint a mai jó, modern szerkezetű gép: a hozzá értőnek csak mellé kell állni, csak mozgásba kell hozni, olykor-olykor egy keveset igazítani kell rajta s meggy magától.”

Feltétlen híve az egyházkerületi értekezlet választmánya által ajánlott egyházközségi szervezetnek s azt is valósította meg egyházközségében. (Ime, a belmisszió ezen formáját kárhóztató érvekre igy czáfolna rá a tények.)

Különfélek.

A **theol. fakultás Bethlen-ünnepélye** hétfőn d. e. 11 órakor folyt le nem nagy számu, de intelligens közönség részvételével, melynek soraiban ott láttuk Dr. *Bartók György*, br. *Wesselényi Miklós* és gr. *Bethlen Pál* védnököket, a Kolozsváron időző mágnásnök közül néhányat, *Eötvös Károlyt*, az ünnepély egyik kiváló szereplőjét és még számos előkelőségét városunknak és vidékünknek.

A műsor minden egyes pontja kiválóan sikerült s a közönség osztatlan tetszésében részesült. Különösen tetszett *Kenessey Béla* theol. ig. az ünnepély tb. elnökének megnyitó beszéde és *Eötvös Károly* zamatos, magyaros jóízű humorral teljes szabad előadása. A kitünő író és előadó azt beszélte el, hogy tulajdonképen miért is nem lett történetíró. Egy óránál tovább tartott előadását a közönség lankadatlan figyelemmel kísérte s hosszantartó tapssal jutalmazta.

A műsor többi pontját *Király Mariska* k. a. szép hegedű szólója, a fakultási énekkar „*Riadó*“-ja, *Váro Ferencz* szép ódája, melyet a szerző maga adott elő és ugyancsak *Váro Ferencznek* *Borsay Samu* által megszűnített *Bethlen-ódája* képezte. Ez utóbbit a protestáns vegyes kar adta elő a honvéd zenekar kíséretével, érvényre jutattva a nagy gonddal és művészetel megalkotott zenemű minden szépségét.

Este táncmulatság volt csekély számu közönség részvételével. Okairól megérdemli jövőben egy külön cikkben emlékezni meg.

Maros-Szent-királyi egyházközségünkben — mint értesítenek — e hó 4-én folyt le az ujonnan építendő ref. templom alapkövetelési ünnepélye. Az anyagiakban szegény és sok kísértésnek kitett hívek *Székelly Sándor* buzgó lelkészsükkel élükön serényen dolgoznak az Úr hajlékának megépítésén. Munkájukon legyen Isten áldása! A szép ünnepélyen a szomszéd papság és hitsorsosok szép számmal és nagy lelkesedéssel vettek részt. (B. K.)

Az orbai egyházmegye az Ig-tanács 878—1901. sz. felhívására kimondta, hogy a parokhiális lelkész könyvtárak felállítását a maga részéről sürgős kívánalomnak tekintés a megvalósítás módozataira nézve helyesli tiszáninnení egyh. kerület közlött Szabályrendeletét.

Papi körökben — mint halljuk — beszéd tárgyát képezi, hogy a közelgő képviselőválasztások alkalmával a jelöltéktől nyilatkozatot kérjenek arra nézve is, hogy minő álláspontot foglal el az 1848. évi XX. t. cz. nek a kor szükségzeihez és viszonyaihoz mért kívánatos és sürgős megvalósítása tárgyában. A magunk részéről is kívánatosnak tartjuk, hogy a felekezeti viszonyok gyökeres változásának ezen idejében a honatyaságra pályázó jelöltek precizirozzák álláspontjukat a egyház és állam, a felekezetek állam-

jogi és interconfessionális viszonylatai s az ebből folyó feladatokra nézve, a melyek az államra hárulnak, s a melyért ők küzdeni szándékoznak. Bizony helyes, hogy e tekintetben is nyilatkozatokat halljon a választó polgárság, melynek elvégre egyháza és egyházi szükségei is vannak

Görgényi hírek. A görgényi egyházmegyében fekvő *kisfülpösi* egyház lelkészéül Tiszteletes és nagy tudásu *Sámuel Aladár* selyei lelkész aa. választatott meg egyhangulag. Isten segedelme kísérje új állomására. A *szászrégeni* papi állomásra pedig kijelölteték: *Juhász Sándor* hajduszoboszlói segédlelkész és vallastanár. *Lőrnczi Gábor* m. kályáni és *Kovács István* kőrösfői lelkészek.

A **szilágy-somlyai I. osztályú lelkészi állásra** a minősítő bizottság választás alá bocsátotta: *Benkő Albert* szilágy-csehi, *Bod Ferencz* szilágy sámsoni, *Kovács Albert* sz-nagyfalusi, *Csák Aladár* peéri, *Csia Kálmán* etédi, *Kócsi Dániel* vajai, *Kozma Imre* kackói, *Barabás Samu* magyar-láposi, *Kovács Ákos* szamosujvári, *Bartók Béla* bonczhidai, *Molnár Lőrincz* kolozsvári, *Incze Lajos* nagyborosnyói, ifj. *Péter Károly* alsó sófalvi rendes lelkészeket és *Szász Béla* püspöki titkár, kolozsvári, *Lengyel Pál* bályoki segédlelkészt.

Egyházmegyei közgyűlés. A szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegye a f. h. 3) án délelőtti 10 órán kezdve, Szilágy Somlyón, a városháza tanácstermében rendkívüli közgyűlést tart. — Tudvalevőleg hetekkel azelőtt köztudomásra hozatott, hogy *ugyanazon* napon az egyházkerületi »Egyházi Értekezlet« évi közgyűlését tartja Sz-Udvarhelyt. Hogy a szilágy-szolnoki egyh. megye vezetőségét mi indította arra, hogy ép e napra tegye közgyűlését nem tudjuk. De azt igen, hogy az ilyen eljárás félremagyarázásokra adhat alkalmat a kívülállók előtt. Erre pedig nekünk aligha van szükségünk!

Konfirmációi Emléklap. A *Németh Sándor* s. lelkész által konfirmációi bizonyítványból, és bibliai idézetekkel támogatott élettanácsokból összeállított „*Konfirmációi Emléklap*“ új és izléeses, díszes kiállításban jelet meg *Gombos Ferencz* könyvnyomdájában Kolozsvártt Ára: A pénz előre beküldése esetén, portomentesen drb. 4 fillér. Kívánatos, hogy minden kofirmált ifjú kapjon egy ily emléklapot Az erkölcsi értékhez képest az a pár fillér semmiség. A ki nem gondoskodott ezekről eddig, pünkösztig még megszerezheti s akkor ünnepélyesen kioszthatja. Óhajtjuk, hogy egy egyházközségben se hiányozzék ez.

A **Lorántffy Zsuzsánna egyesület** legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy eddigi kis közlönye, a *Keresztyén Híradó* helyett, egy nagyobb terjedelmű lapot fog kiadni *Olajág* cím alatt. Az *Olajág* célja felébreszteni az evangéliumi hitéletet a nők körében. Közölni fog mindenféle oly cikkeket, melyek alkalmasak arra, hogy Isten segedelmével megszeretessék a magyar nőekkel az evangéliumot, s buzdítsák őket az — e szeretetből fakadó keresztyén életre és munkára. Az *Olajág* havonként egyszer fog megjelenni, a folyó év októberétől elkezdve nyolczadret alakban, 16 oldalnyi terjedelemmel, csinos kiállításban. Előfizetési ára évenként 2 korona. Az előfizetési penzek, valamint az adományok mostantól kezdve lehetőle: szept. 15-kéig a szerkesztő címére küldendők: *Vargha Gyuláné Budapest IX. Kálvin-tér 7 sz* Minden, a lap kiadásának költségeiből esetleg fölmaradó összeg, mely a lap részére beérkezik a *Lorántffy Zsuzsánna egyesület* egyéb céljaira fordítatik.

Égei egyházunk (udvarhelyi egyh. m.) hívei elismerésre méltó buzgóságáról és áldozatkészségéről vettünk örvendetes tudósítást. E csekély népességű

(314 l. sz.) s egyházi adóban állami adójának több mint 150%-ával terhelt gyülekezet tagjai a múlt év folyamán 4000 kor. költséggel csaknem egészen újra alakította templomát. További szükségei fedezésére csak a napokban határozta el, hogy az egyház földjeit maguk munkálják meg, önkénytelen adott vetőmaggal vetik be. Ezen kívül a megcsappant magtár gyarapítására 10 hl. törökbúzáat adományoztak

Hálás köszönet. Magam és egyházközségem nevében sietek hálás köszönetet mondani a Mélt. Igazgató-Tanácsnak, hogy folyomódásunkra egyházunknak 10 drb. Enekeskönyvet ajándékozni kegyeskedett. Azon leszünk, hogy dusan kamatoztassuk. — Ége, 1901. márcz. 14. — *Kádár Domokos* ref. pap.

Hivatalos rész.

689—1901.

UTASÍTÁS,

a konfirmált ifjak és tankötelesek anyakönyvének vezetésére.

A főtiszteletű Püspöki Szék 1900. évi november hó 6-án tartott ülésének 7. j. k.-i sz. a. hozott határozata értelmében a konfirmált ifjak és tankötelesek anyakönyvének iveri elkészülvén, azoknak vezetésére az alábbi utasításokat adom t. és nt. *Lelkész tár saimnak:*

1. A konfirmált növendékek anyakönyvi ívének 7. rovatába bevezetendő levén, hogy a gyermek tankötelességének hol, mikor és mennyiben tett eleget, az illető lelkész aafainak e rovat betöltését az idegen, tehát nem a saját egyházközségükben tanult gyermekekre vonatkozóan az e végre bekívánt iskolai bizonyítvány alapján kell eszközölniök.

2. A tanköteles gyermekek anyakönyvébe a gyermek csak egy ízben és nem minden tanévben külön vezetendő be. Minden további tanévben az illető rovatba csak az jegyzendő fel, hogy a gyermek mikor lépett fel a további, tehát 2., 3., 4., 5., illetve 6 osztályba vagy ismétlő iskolába.

A „Jegyzet“ rovat főképen arra szolgál, hogy a gyermek eltávozásának, illetve visszatérésének ideje igtattassék bele.

A többi rovatok önmagukat magyarázzák.

Kolozsvártt, 1901. május hó 14-én.

Dr. Bartók György,
erd. ev. ref. püspök.

673—1901.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a marosi egyházmegyébe kebeleztet *mezőfelei* egyházközség (melyhez a mezőmènesi l. egyházközség tartozik) *lelkészi* állomására pályázat nyitattik.

Javadalom: gazdasági épületekkel ellátott tiszteséges lakáson, kerten kívül, can. portio (15 h. 925 □ öl), kepe és tűzifa értéke, a levonások után, 921 Kor. 43 fillér. állami kiegészítés: 1200 Kor.-ig 278 Kor. 57 fillér.

Pályázati határidő 1901. jun. 20. Minősítvény-nel és szolgálati bizonyítvánnyal ellátott folyamodványok nt. Ravasz János esperes aához küldendők Nyáradszeredába.

Kolozsvártt, 1901. május hó 14-én.

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök.

PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSOKRA.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium főgimnáziumánál a folyó évi egyházkerületi közgyűlésen három rendes tanári tanszék töltendő be választás útján, melyek közül az egyikre a magyar és latin nyelv és irodalom, a másikra a történelem és földrajz (esetleg történelem-latin) és a harmadikra a mennyiségtan és ábrázoló-mértan szakcsoportra képesített pályázók folya-

modhatnak. Mindhárom tanszék javadalma évi 2400 korona fizetés és 560 korona lakásbér évnegyedes előleges részletekben, vagy a lakásbér helyett szállás természetben, továbbá ötízben 200—200 korona ötödéves korpótlék és idősebségi sorrend szerint való előlépés a 3600 koronáig emelkedő fizetési fokozatokban.

Az ötödéves korpótlékok megállapításánál, a kollegiumi előljáróság elhatározása szerint, a más középiskoláknál rendes tanári minőségben eltöltött és a folyamodók szolgálati bizonyítványai alapján elfogadható szolgálati évek is beszámíthatók 10 év keretén belül.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képzettségüket, eddigi szolgálataikat, katonai kötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányaikkal felszerelt s a kollegium előljáróságához címzett folyamodásukat a kollegium igazgatóságához 1901. július 31-ig nyujtsák be.

A megválasztott rendes tanár a nem állami tanárok nyugdíjintézetének kötelezett tagja s az évi 5 0/0-os illetéket a kollegium meglevő nyugdíjalapja fedezi. Csak ev. ref. vallásuk pályázhatnak.

Kelt az erd. ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának,

Kolozsvártt, 1901. április hó 25 én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

104—1901.

FELHIVÁS

a küküllői ev. ref. egyházmegye mélt. és nagys. gondnokaihoz t. lelkészeihez, presbiteriumaihoz és iskolaszékeihez.

Hivatkozással egyfelől az utasítás 113. § ra, másfelől a mélt. Ig. Tanács 2075—1901. sz. leiratára, van szerencsém a t. címzettek tisztelettel értesíteni, hogy a küküllői ev. ref. egyházmegye ügyeinek vezetését ideiglenesen átvettem és kérem a f. ügyekre vonatkozó beadványokat ezentul hozzám intézni.

Erzsébetváros, 1901. május 12.

Zaizon János,
főjegyző, esperes-helyettes.

MEGHÍVÓ.

A görgényi ref. egyházmegye egyházi értekezlete közgyűlését május 28 án Berezstelkén tartja meg, melyre egyházmegyénk gondnokait, lelkészi és tanítói karát, világi képviselőit s minden érdeklődő hiveit afi. szeretettel meghívunk. Az értekezletet megelőzőleg isteni tisztelet tartatik, a helyi daloskör közreműködésével, melyen az imát: *Papp Lajos*, a beszédet: *Nt. Csekme* Ferencz, esperes afi. tartja.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Elnöki, jegyzői, pénztárnoki, könyvtárnoki előterjesztések. 3. A tiszti karban és a választmányban, valamint a ker. értekezleti képviselőiben, az új alapszabály szerint való szervezkedés óta történt változások, üresedések kiegészítése. 4. Javaslat a lelkészi könyvtárakról, előadó: *Papp Lajos* 5. Vélemény az egyházker. papi temetkezési egyletről, előadó: *Benedek Árpád*. 6. Vélemény »Egyházi életünk fejlesztésének eszközeiről« című és a múlt évi közgyűlésen előadott javaslatról, előadó *Kiss Lajos*. 7. Vélemény »Vallomások és kérdések« című és a múlt évi ker. értekezleten előadott felolvasás kapcsán tett javaslatokról, előadó *Jánosí Béla*. 8. Javaslat az egyházmegyei szabályrendeletéről, előadó: az ügyvezető elnök. 9. Indítványok.

Gyűlés után közebed a lelkészi lakon.

D. u. fél 3 órától kezdődőleg d. u. 7 óráig népbál az állami iskola udvarán, mely idő alatt a beresztelkei férfi daloskör működik. Belépti díj tetszés szerint.

Estve 8 órától kezdve a görgényi ev. ref. kántortanítói testület dalárdájának harmonium alapja javára, az állami iskola termeiben, táncmulatsággal egybekötött koncert rendeztetik

Magyaró, 1901. ápril hó 26.

Lénárt József
ért. elnök.

Iffy Kiss Lajos
ért. jegyző.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KAROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok es előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultá épületében 2. ajtó.	Előfizetési ár: egész évre. félésre	12 kor. 6 kor,
--	--	-------------------

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

P ü n k ö s t.

A Szent Lélek közössége legyen mindnyájan ti veletek!

Csodákkal teljes napok! Felséges idők!

Sebesen zúgó szél zendülése az égből; lángoló tüzes nyelvek a mennyből. Egy Úr, egy hit, egy akarat a szívekben, egy Lélek által való keresztség egy testbe. Szent lelkesedés, rettenthetetlen bátorság, hódításra kész erő, hatalmas bizonyágtétel, a világ megváltását hirdető evangelium szárnyacsapása, holt szívek és lelkek életrekeltése, minden testnek a Szent Lélek templomává való felavattatása!

Ezeket a csodadolgokat kell ma hirdetnünk. Ezeket az idöket kell ma odaállítanunk a hitben meggyengült, a Krisztus iránt való szeretetben elernyedtt, a Krisztus anyaszentegyházaért való munkálkodásban meglankadt, az egy akaratban megszakadozott s versengésekben szétdúlt lelkek elé például, biztatásul, bátorításul, lelkesítésre és megszenteltetésre.

Ma is él s mindörökké munkás az az Úr, a ki egykor kitöltött az ő Lelkéből minden testre és prófétáltak az ő fiai és leányai, vénei álmokat álmodoztak, ifjai pedig látásokat láttak.

A Krisztus is tegnap és ma ugyanazon volt és mindörökké is ugyanazon léssen! A Szent Lelket sem vonta vissza az Úr az emberek tanácsából. Az ma is Istennek ereje, csak ki kell tárnunk neki szíveinket. Az ma is bizonyágot tesz Istennek titkairól, a melyeket elvégezett a mi megváltásunkra a világ fundamentumának felvettése előtt, csak nekünk kell felfedett orczával néznünk e titkokat. És az a Lélek ma is egybegyűjt sok népeket, bír egyező hitre minden nyelveket, csak mi ne álljunk ellene az ő munkásságának, mi ne szegüljünk ellene hívásának.

Az Istennek Lelkét meg ne oltsátok, mert a Léleknek nyilvánvaló ajándéka mindennek haszonra adatik. Az Úrnak Lelkét el nem utasíthatjuk a nélkül, hogy kárt ne szenvednénk. Ez ad a mi lelkünknek szárnyakat, hogy felemelkedhessünk az örökkévaló világokba, ez visz közel bennünket a mi Atyánkhoz. Ez tölti ki szívünkbe az Atyának szeretetét. Ez hív vissza minket az elhagyott atyai házhoz. Ez gyűjt világosságot, mely beragyog az enyészet és halál sötétségébe és mutatja meg az életnek fejedelmét. Ez tesz képessé arra, hogy még akkor is éljünk s nekünk akkor se legyen romlásunk, a mikor a pusztulás angyala szedi körülöttünk áldozatait. És ez győz meg, hogy nincsen senkiben másban üdvösség, hanem a Krisztus Jézusban s nem adatott más név ég alatt és föld felett, a mely által megtartathatnánk, mint az ő neve.

Szóljon csodadolgokról minden ajak e napon. Teljék meg Szent Lélekkel minden szív. Emelkedjék fel az Úrnak trónjához minden lélek. Merítsen az élővíznek forrásából ingyen, hogy vegyen kegyelmet kegyelemért a Krisztusnak teljességéből.

Vezesse ez élővizekre a híveket theologiai fakultásunknak ez ünnepre kibocsátott követe is, — — aa, a kit szeretettel ajánlunk a hívek atyafiságos jóindulatába.

Istentől áldást és kegyelmet kíván mindeneknek a kolozsvári ev. ref. theologiai fakultás tanári kara s annak nevében

Kolozsvár, 1901. május havában,

Kenessey Béla,
igazgató.

A romániai ref magyarság és egyházai.

E kérdésről a mint lapunk hozzászólott, a hivatott egyének közül többen igen érdekes cikkeket küldöttek be szerkesztőségünkbe, a mint azt már a néhai szerkesztő megjegyezte volt. Sürgősebb cikkeink miatt eddig mindig félre kellett ezeket tennünk. Tudomásra jutván azonban, hogy *Bartalus János* bukaresti esperes ottani állását elhagyva, helye új erővel lesz betöltendő: az itt levő dolgozatok közül az idevágó három legfontosabbnak e kérdésre vonatkozó részét sietünk megismertetni. E három cikk a *Barabás Endre* marosvásárhelyi ref. polg. isk. tanáré. *Gyárfás Albert* volt bukaresti, most bethleni lelkészé és *Thamó Gyula* volt plojesti, most torda-szent lászlói papé. A dolog lényegére nézve mindhárman megegyeznek abban, hogy *a magyar ref egyház romániai missiói egyház-megyéje és egyházai bármely áldozattal is fentartandó.* A mi pedig dolgozatuknak legértékesebb része, s a mit éppen azért részletesen közlünk is, az hogy *reá mutatnak asokra a forrásokra, a melyekből* — nézetük szerint — *az elodáshatatlannal emelendő anyagi segedelem előteremthető volna.*

Gyárfás Albert, ottani hiveink élet-, kereset-, egyházi- és művelődési viszonyai ismertetése és jellemzése közben igazolja a Gergely-féle naptár sokszor kifogásolt használatát éppen ottani hiveink foglalkozásával és az állam és társadalom egész berendezkedésével. A cseléd, bérkocsis, napszámos, iparos csak a Gergely-féle naptár ünnepein kap ott szabadságot és ünnepelhet anyagi existenciája súlyos megsértése nélkül. Ez előnyös az egyháza nézve is, mert ilyenkor zavartalanul és tömegesebben látogathatják a hivek a templomot.

Gyárfás Albert szerint, s ebben a többiek is megegyeznek vele, a romániai magyar ref. egyházmegye berendezésében a minimum ez: *Bukarestben* rendes kvalifikációju, románul és németül korrektil beszélő — s lehetőleg francziálul is tudó — lelkész kell, ki egyzersmind esperes is legyen, mellette énekvezér-tanító, buzgó tanítói kar; Plojest, Pitest, Galacz, Brailla lehetőleg rendes pap-tanítói állomásokkal és személyekkel látandó el, vagy legalább is *lévita-tá nitókkal*, a mely utóbbi esetben a bukaresti esperes-pap mellett kápláni állomás szervezendő és töltendő be, hogy ez végezhesse a teendőket, míg a rendes lelkész sacramentum-osztásra és egyházi vizsgálatra gyakori missiói utat tesz. Ilyenek képzésére új alapítványok összehozása csak a jövő zenéje lévén: addig is a theol. fakultáson és n.-enyedi tanítóképzőben a meglevő alapok legnagyobb ösztöndíjaiban való részesítéssel kellene az odavaló tehetségesebb ifjakat kiképezni.

A missiói magyar ref. iskolák védelmére *Thamó Gyula* utal valami „*román fejedelmi engedélyre*“, a melynek alapján ő 1883-ban sikeresen verte vissza a tanügyi hatóságnak a pitesti ref. magyar iskola elleni támadását. Ez okiratot — melyről azonban semmi egyebet nem mond, se tartalmáról, se joghatályáról — ma is létezőnek véli és érvényesíthetőnek is gondolja.

A missiói egyházak, iskolák és személyzetei fenntartására és fizetésére nézve mindhárman tesznek javaslatot. Mert azt egyformán hangsúlyozzák, hogy — a mint *Barabás* kifejezi — „ott, a hol sok magyar kocsisnak teljes ellátáson és jutalmakon kívül 1200—1400 frank közt van a fizetése s a hol a legutolsó konyhatszolgálónak évi bére meghaladja a 400 frankot, a hol egy pár cipő 20—25 frank s ehhez viszonyulnak egyéb kiadások is: ott a bukaresti magyar ref. esperesnek 2300 frank, lévitáknak és tanítóknak 1000—1500 frank nem biztosíthatja a méltó megélhetést.“ A bukaresti esperes-pap évi jövedelmét legalább 4000 frankra, a többiekét legalább 2000 frankra kívánják emeltetni.

Barabás a jobb anyagi dotációt mindenek előtt a magyarországi ref. missió alaptól várja, akár ha

végző magamegerőltetésével adhatja is. Aztán az Emkétől, a „Csángó-magyar egyesület“-től, a »Szekely-egylet“-től, országos ref. egyházi persely-gyűjtésből, a magyar nők megalakítandó „Szekely-Jósziv egyesülete“ nemzeti gyűjtéséből, írók és művészek kiadandó »Lelki-inség Album“-a jövedelméből.

Gyárfás Albert csak a bukaresti egyház anyagi viszonyairól, illetőleg papi állomása javadalmazásának felemeléséről szól. És a szükséglet nagyobb részének előszerzését az egyh. község belgazdasága reformjában találja meg. Javaslatja ez: Az ő papsága idején 1880-ban „templombér“ czímen befolyt 1227 frank, stóla czímen az egyház pénztárában 1303 frank; együtt 2530 frank. E nemű bevétel bizonyára nem kevesebb ma is. Ha ebből a nagyobbbrészt úgy is stó-lából kikerülő összegből csak 1000 frankot is az egyház a papi fizetéshez adna: az 3370 frankra emelkednék és a hiányzó 630 frankot adhatná akár, ha teheti, a missiói alap vagy kerület, akár az állam »tisztelet díjulk« azon szolgálatokért, melyeket magyar honos alattvalóinak az ottani ref. lelkész tesz. E szolgálatok, akár a konzulátus munkakörébe felvéve, mint megbízatás szabályozható is volna. Terheinek egyéb könnyítése nagyobb nehézséggel nem járna. Utazásaihoz ingyen vasuti jegyet a kormánytól lehetne kapni; gyermekeinek neveltetését hazai intézeteinkben ingyenessé tenni. Szolgálati éveit pedig, többi ottani társaival együtt a minősítésnél duplán számíttatni.

Thamó Gyula a közalap missiói segélyének továbbbi igénybevétele, illetőleg vehetése iránt nem táplál nagy reménységet. Hazai szükségünk is oly nagyok, hogy ennek is alig tud megfeln. A romániai egyházakat a közalaphoz azzal kellene fokozottabb önmunkásságra és önszegélyre szorgalmaznia, hogy velük szemben is ragaszkodják ahhoz, hogy csak akkor segélyezi őket, ha a saját erejük mindenoldalu igénybevétele mellett is reá szorulnak a segélyre. De nem segélyezi azokat, a kik semmi vagy csak igen kevés terhet hordoznak. Ez azonban a mentést és a helyzet szánálását nem biztosítaná. Azért ajánlja, hogy próbálja meg ezeket a magyar kormány direkt úgy segélyezni, mint Románia a brassói oláh iskolákat. Ha ez politikai okokból kivihető nem volna: akkor ottani konzulátusunk utján adóztasson meg és hajtasson fel minden ott lakó magyar honos-ságu hitfelünkön bizonyos csekély évi iskolai és egyházi adót. Vagy — s ezt ajánlja legfőképpen — emelje fel a magyar kormány a Romániába szóló útlevelek díját személyenként 1—2 koronával s ez összegből olyan Romániában levő egyházakat és iskolákat segélyezzen, a melyekben a magyar állam hivatalos nyelve taníttatik és prédikáltatik. Ez összeget aztán az egyházi főhatóság utján juttathatja rendeltetéséhez. Így évi 15—20 ezer korona volna a missiók céljaira adható.

Lapunk rendeltetéséhez és kötelességéhez híven beszámolt e három derék javaslatról. Értékükről és kivihetőségük módozatairól való eszmecserére lapunk nyitva áll. Az intéző köröknek pedig szives figyelmükbe ajánljuk az elmondottakat. Valóban fontos és nagy dolgokról van itt szó. Elvárhatni, hogy a Romániában működők is hozzászóljanak e kérdésekhez.

y.

„Egyházi-Értekezlet“-eink köréből.

A gy.-fehérvári egyh. m. értekezlet május 14. tartotta közgyűlését *Gy.-Fehérvárt Dr. Elekes Viktor* elnöklété alatt. Elnöki megnyitó után az új tisztikar alakult meg. Majd az Egyházkér. Értekezlet által véleményezés végett leküldött javaslatokat tárgyalták.

Molnár Albert javaslatát *Sebestyén Ferencz* krakkói lelkész előterjesztése alapján az *Értekezlet* magáévá tette. *Jancsó Lajos* indítványát a jelesebb

szónokok vándorpredikálására vonatkozólag elvetette, indokul hozván fel, hogy az értekezlet amugy is más-más helyen tartja közgyűléseit, melyeket mindig istentisztelet előz meg.

Váró Ferencz javaslatát *Benedek* Károly alvinczi lelkész előterjesztése alapján nagy lelkesedéssel fogadja s annak mielőbbi megvalósítását elsőrendű feladatnak tekinti. *Egerházi* Lajos javaslatát, szintén *Benedek* Károly referálása alapján, nem tartja szerencsésnek, bár intenióját méltányolja. Célra vezetőbbnek tartaná, ha mind az 5 egyh. ker. papsága járulna az orsz. özv.-árvai gyámintézet oly czélból való megerősítéséhez, tagdíjak felemelésével is, hogy maga a gyámintézet nyújtson haláleseteknél temetkezési segílyt.

A *kolozskalotai egyházmegye* 1901. május 8-án tartotta közgyűlését Torda-Szt.-Lászlón *Deésy* Gyula esperes elnöklete alatt, nagyszámu világi érdeklődő közönség jelenlétében. Az istentiszteleten imát *Deésy* Gyula esperes, prédikációt *Csűrös* József nagyalmásai lelkész mondott. A közgyűlésen *Valler* József mákói lelkész tartott párbeszédes alakban népies felolvasást, az egyház ügyeiről, bajairól. A *Molnár* Albert-féle javaslatot *Vajda* Ferencz szászlónai lelkész referálta, különösen kiemelte a nőegyletek alakításának fontosságát, melyet úgy tart leghelyesebbnek, ha *egy kerületi nőegylet alakul*, s hálózatát kiterjeszti az egész kerületre s egyöntetű munkássággal karolja föl a *nőnevelést*. Falukon ilyeneknek nincs értelme. Általában az elvek szépek és fölöttéb ideálisak, csak realizálásánál kell mindig a konkrét viszonyokat szem előtt tartani. A családai körök hatáskörét falun betöltheti a presbiterium. Városon ezt a kérdést megoldja a parochialis körökre osztás. A lelki életre való felvigyázás igen szükséges dolog, csak a protestáns lelkiismereti szabadságnak legmesszebb menő megőrzésével.

Szabó Lajos referálja az *Egerházy*-féle javaslatot. Az egyházmegye nem léphet be a kerületi temetkezési egyletbe, mert van saját magának ilyen egylete. Ajánlja, hogy a többi egyh. megyék is keblileg alakítsák meg papi temetkezési egyleteiket.

Csűrös József referálta a *Váró*-javaslatot, intenzióját elfogadva és inkább kommentálta, mint kritizálta.

Vajda Ferencznek elfogadta az egyh. megye a következő *indítványát*: Keressék meg az Igazgatóválasztmány egy *Protestans Szeretetház-Naptár* szerkesztése és kiadása végett.

A *n-enyedi ehm. értekezlet május 9-iki* közgyűlésén — *Sándor* János elnöklete alatt — a javaslatokra a következő határozatokat hozta.

Legsürgősebb teendőnek vélvén az egyh. társadalmi munkásságnak az egész egyh. kerületben és minden téren való megkezdését és üdvös folytatását: kiindulási pontul és alapul elfogadja a *Molnár* Albert javaslatát és azt a gyakorlati életnek, a jelenlegi közfelfogásnak és szükségleteknek megfelelőleg egy, az egész egyháztársadalmi munkakört magába foglaló egyöntetű alapszabálylyá dolgozva át, *Egerházi* Lajos szerkesztésében egy tervezetet nyújt be az egyh. ker. Értekezlethez.

Váró Ferencz javaslatát *Jancsó* Lajos előterjesztése alapján magáévá teszi, s javasolja, hogy a *Váró* által előterjesztett szempontok érvényesítése érdekében készíttessenek *vallás-tanítási kézikönyvek*, melyek felöleljék a vallástanítás anyagát az összes elemi és gymnáziumi osztályokban. Alapíttassanak meg főhatóságilag a vallástanítási kézikönyvek, valamint egy, a felnőttek oktatására szánt *Vezérkönyv* is, melyben ismételve legyen az előbbieken foglalt összes anyag.

Egerházi Lajos javaslatát *Ferencz* Samu előterjesztése alapján *elvileg* helyesli, de gyakorlati ki-

vihetőség szempontjából czélszerűnek tartja, hogy az egész temetkezési részvénytársaság megalakításának és kezelésének ügye tétessék át a kolozsvári, *Dr. Kádár* János titkár kezdeményezése folytán közelebbről alakult „*Közhasznu hitelszövetkezet*“ ügykörébe.

A *görgényi ehm. értekezlet Molnár* Albert javaslatából a következőket tartja megvalósíthatónak: 1. Egyházi-esték tartását a téli, adventi és böjti időszakban. 2. A több lelkésszel bíró egyházi községekben a parochialis körökre való felosztást. 3. Ifjúsági körök alakítása népolvasó-egyletek és dalkörök keretén belül. 4. Predikációs kiadványok szerkesztése. Egyházi, családi körök alakítása helyett megfelelőbbnek találja, hogy minden egyházközség annyi körre osztassék fel, a hány presbiter van s ezek legyenek a körök minden irányu vezetői. — *Váró* Ferencz felolvasásáról az a felfogása, hogy az inkább az egyetemeres keresztyénséget, mint a kálvinista egyházi szellem erősítését czélozza. Pedig úgy véli, hogy ez idő szerint az utóbbira van égető szükség. A javasolt pontok közül, a harmadikat kivéve, melyet nem tart megvalósíthatónak, mindeniket helyesli. *Egerházi* Lajos indítványára nézve úgy határozott, hogy a czélt s az eszmét s magát a tervezetet is általánosságban helyesli, de maga az egyházmegye, illetve lelkészei, tagjai nem lesznek, mivel az egyhm.-ben már 10 év óta fennáll egy hasonló szervezetei temetkezési egylet.

Az *udvarhelyi ehm. értekezlet a Molnár* Albert értekezésében foglaltakat általánosságban osztja, magáévá teszi és azokat a körülmények és adott viszonyok szerint életbe léptetni szükségesnek tartja. Az ellene felszólalók inkább a túlságos elaprózásról beszéltek s attól félnek, hogy a sok munkásnak nem lesz munkája, tétlenségre lesz kárhozthatva. A *Váró* Ferencz felolvasásának eredményeül összefoglalt hat tétel mindenikét elfogadja és magáévá teszi. *Egerházi* Lajos indítványát elvileg annyival inkább elfogadja, mivel az egyházmegyében egy ilyen alapszabályok szerint szervezett papi temetkezési egylet már évek óta fennáll. Azonban a belépést *nem kell kötelezővé* tenni, mert ezt sokan újabb megterhelésnek tekintenék, már pedig attól óvakodni kell. Az alapszabály-tervezet az egyházkerületi értekezlet közgyűlésén volna tárgyalandó s részletesen megvitandó. *Jancsó* Lajosnak a havonként megjelenendő predikációs füzetekre vonatkozó indítványát pártolja, de azt tartja, hogy a megvalósítás idejének meghatározását az ig. választmányra kell bízni. A *belmissió* szervezése szintén megkezdődhetik, a mennyiben ez nincs ellentétben *Molnár* Albert javaslatával. Tárgyalta és elfogadta még *Csia* Kálmán etédi lelkész következő indítványát: „Az értekezlet megbizza irodalmi és sajtóügyi bizottságát, hogy a kérdés érdeméhez mért alapos megvitatás után indítson nagyobb arányu mozgalmat egy, a magyarországi ev. ref. egyetemeres keresztyén egyház hivatalos és egyháztársadalmi érdekeit egyetemlegesen tárgyaló hetilapnak a konvent védpaisza alatt leendő szerkesztése és kiadása iránt.“

A *sepsi ehm. értekezlet* Uzonban május 8-án tartott közgyűlésén tárgyalta a javaslatokat. *Molnár* Albert javaslata felől *Zajzon* Ferencz tanár véleménye alapján úgy határozott, hogy az egyháztársadalmi működést az egész egyházkerületben minden egyházközségben egy formában, kötelező keretben, szorosan megszabott forma szerint állapítani meg s azt kívánni, hogy ez a megkötöttszervezet minden részletében, az egész vonalon keresztül vitessék: tullőne a célon. Főelv az legyen, hogy az egyháztársadalmi építő munkából minden egyháztág kivegye részét. A hol megvalósítható ez az organizatio, ott mindenesetre valóssíttassék meg, de a hol keresztül nem vihető, ott legyen szabad más eszközökhöz is nyúlni. Kapcsolatosan ezzel a *Jancsó* Lajos indítványát is egész terjedelmében elfogadta. Elfogadta szintén a *Váró* Ferencz indítványát is teljes

egészeben *Tárkányi* György vallás-tanár referálása alapján. Ellenben az *Egerházi* Lajos indítványáról úgy vélekedik, hogy a lelkészeknek tagsági díjakkal való tulságos megterhelhetése és más fontosabb érdekek megoldhatása miatt, mint még időszerűtlen, napi-rendről vétessék le.

R.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1901. május 17.

Elnök: Br. Bánffy Dezső, ehker. főgondnok. Jelen voltak: Simó Lajos, főgondnok, Dr. Bartók György püspök, Kenessey Béla ehker. főjegyző, Br. Bánffy Ernő, Szász Dénes, Becsek Lajos, Herczeg Lajos, Parádi Kálmán, Deésy Gyula, Dr. Sárkány Lajos, Lészay Ferencz, Sándor János, ig.-tanácsosok és a hivatalnokok, az ügyvéd kivételével.

Elnöklő főgondnok aa. megnyitván az ülést, mindenek előtt a m.-n.-zombori birtok megbecslésére kiküldött bizottság előadóját kérte föl eljárásuk eredményéről való jelentéstételre. Erre Lészay Ferencz, ig.-tanácsos aa. bejelentette, hogy Br. Bánffy Ernő aával és Veisz Mór, szeszgyári szakértővel egyetértőleg, az egész birtokot részletes megvizsgálás és becslés alá vették, melynek eredményeként reális értékét 180,000 koronában állapította meg, mely értékösszezből 40—44,000 koronát a szeszfőzési jog képvisel.

Igazgatótanácsunk mély köszönettel vette tudomásul nevezett aainak, minden díj felszámítása nélkül, végzett lelkiismeretes munkálkodását és az 1899. évi egyházker. közgyűlés rendelkezésére tekintettel kimondotta, hogy most már, megállapított érték alapján, a m.-n.-zombori birtokot eladóvá teszi és ezt hirdetmények útján is publikálja.

Ugyancsak elnöki fölkérésre, Simó Lajos, egyhker. főgondnok aa., mint a Fonciére bizt. társaság igazgatójának tagja, tett jelentést az intézet az évi közgyűlésének lefolyásáról, örvendetes tényként emelve ki, hogy az üzleti eredmény a megelőző évivel kedvezőbb volt, minek következtében az egyházkerület is 4000 koronával magasabb osztalékot kap az eddiginél.

Az első magyar szállítási vállalatról, melynél egyházkerületünk szintén, mint nagy részvényes van érdekelve, Maksay János számvevő aa. képviselte ig.-tanácsunkat a közgyűlésen, ki szintén megnyugtató jelentést tett a vállalat mult évi eredményeiről, minek folytán remélhető, hogy 4½ %-ot jövedelmező részvényeinek értéke állandóan növekedni fog és alkalom adtán e részvények is, veszteség nélkül, lesznek értékesíthetők.

A folyó ügyek tárgyalása rendjén, számvevői előterjesztés alapján jóváhagyta ig.-tanácsunk a zilahi kollégium és sepsi-szt.-györgyi egyházközség 1900. évi számadásait; Dr. Horváth Kálmán, bpesti házgondnok elszámolását, valamint a szeretetház intéző bizottságának nov. — márcziusi öt havi elszámolását.

A tanügyi előadó aa. referádája alapján, ajánlatat terjesztettük föl a közokt. miniszteriumhoz a kolozsvári kollég. az iránti kérését, hogy a Dr. Borscs Mihály aa. végkielégítésével megüresedett klasszika-filológiai tanszékre a pályázat kiírassék.

Jóváhagyó tudomásul szolgált ugyanezen kollégiumunk amaz intézkedése, mely szerint a tornatanítói állomásra közzétett pályázat alapján, Varga Sándor, okl. tornatanítót hívta meg, egyelőre egy évre ideiglenes minőségben.

Helyeslő tudomásul vette ig.-tanácsunk a zilahi kollégium előjáróságának két rendes tanári szék betöltésére vonatkozó intézkedéseit is, az egyházkerület közgyűlés választása alá tartozó magyar nyelv- és irodalmi tanszékre közzé is tévén a pályázatot.

Dósa Dénes, szászvárosi tanár nyugdíjazás iránti kérését, nevezett aa, 32 évi szolgálata alatt szer-

zett kiváló érdemei méltatása mellett küldötte föl ig.-tanácsunk a miniszteriumhoz.

A sepsiszentgyörgyi kollégium előjárósága föl küldötte ig.-tanácsunkhoz Bogdán Flórián odavaló la kósnak Benke István tanár aa. ellen irányuló panaszát, mintgy azonban a panasz tárgya oly természeti, melyet első sorban a kollégium előjáróságának kell, rendszabályainak megfelelően, elintézni ig.-tanácsunk az egész ügyet visszaküldötte, illetékes elsőfokú el-
látásra.

A vallás- és közoktatásügyi m kir. miniszterium értesítése alapján fölhivatott zilahi kollégiumunk, miszerint a részére megszavazott 170,000 korona építési államsegélynek, mely a kormány által csak annuitásai-ban fog folyósíttatni, valamelyik pénzintézetből leendő fölvétele iránt tegyen lépéseket.

Kolozsvári kollégiumunk előjárósága jelentést tévén Kuncz Elek miniszteri biztos vizsgálatának eredményéről, abból megelégedve vette tudomásul ig.-tanácsunk azt a szép haladást, melyet a miniszteri biztos is minden téren konstatált. A tanári kar és a min. biztos között az I. és II. gimn. osztályban való szabakézi rajztanításra fölmerült ellentét kérdésében ig.-tanácsunk a kollégium álláspontját helyeselte.

Végh Sámuel, zilahi h tanár aa. az iránti kérését, hogy tanári oklevele megszerzésére még egy évi időhaladékot nyerjen, nem találta ig.-tanácsunk pártolhatónak, miért is azt oly fölhívással küldötte vissza, hogy rendes pályázat útján igyekezzenek az előjáróság ez állást betölteni.

Az egerbegyi ref. népiskola előjárósága által követett ama gyakorlatot, mely szerint az ismétlő tan-
köteleseket nem egész éven át, hanem csak a téli hónapok alatt, ekkor azonban állandóan, iskolázza, a közokt. miniszterium, kivételesen, jóváhagyó tudomásul vevén, erről az egyházközség értesítettett.

A királyfalvi iskola államosítására vonatkozó határozatokat ig.-tanácsunk megfelelőnek találván: jóváhagyta.

A visai egyházközség iskolaépítési kölcsön iránti kérését kénytelen volt elutasítani tanácsunk, mert az 1899. évi közgyűlés megszüntette a törlesztő kölcsönök kiadását

Végül a rugonfalvi iskola államosítására vonatkozó kérését és a marosvásárhelyi kollégium tanárainak új fizetési kimutatását terjesztette ig.-tanácsunk ajánlattal föl a miniszteriumhoz, melyek után a titkár előadásában tárgysoron levő közigazgatási ügyek elintézésére tért át.

(Vége következik.)

k. s.

Irodalom.

Névkönyv. Szász Béla püsp. titkár szerkesztésében megjelent az erd. ev ref. egyházkerület 1901-ik évre szóló *Névkönyve* a következő tartalommal: Az I-ső (tört.) rész a marosi egyházmegye történelmével foglalkozik, adván a *csitt-szent-iváni, iklundi, kuáli, mező-bergenyei és szent-gericzei* egyházak történetét. II. része (hiv. rész) első felében az egyh. kerületi hivatalos személyzet névsorát hozza, melynél nagyon helyes ujtításul kell megemlítenünk az egyház kerületi fegyelmi bíróság, egyetemes zsin. képviselőik, egyetemes konventi tagok, országos közalapi végrehajtó bizottság, Baldácsy-alap kezelő bizottsága, gymnasiumi tanár jelölő biz. és a lelkész vizsgálati bizottság tagjainak névszerinti felsorolását. II. felében az egyházmegyék, III. részében a püsp. vizsgálat alatt álló egyh. községek állapottával foglalkozik a régiéktől annyi eltéréssel, hogy a konfirmáltak számát is hozza. IV. része a tanintézetek jelenlegi állapotát tünteti fel, végén egy összesített kimutatással, mely az eddigi névkönyvekből hiányzott. Egészen új az V-ik rész, a függelék, melyben a magyar prot. főhatóságok, vall. és közoktatásügyi ministerium ügyosztályai és a nevezetesebb erdélyi közhatalóságok említettnek fel.

Figyelemreméltó újításai vannak új név-könyvünknek, melyekre szükség volt s melyeket eddig lelkészeinknek az egyházkerületi közgyűlések jkveiből és másuttan kellett összeszedniök. Általában az egész munka csak dicséretére válhatik Szász Bélának. Ára 2 kor. 20 fill.

„Adatok a deési ev. ref. fiúiskola történetéhez. Irta: **Debreczeni István nyug. ig. tanító. ára 1 korona, megrendelhető Deésen, szerzőnél.**“ Szerző e művet 30 éves tanítóskodása utáni nyugalomba lépése alkalmából bocsátotta közre, melyben a deési ref. fiúiskola történetét adja, részletesebben tanítói működése alatt történt dolgait említve fel. A fejlődés és jelenlegi állapot feltüntetésé után közli azokat a beszédeket, melyeket szerző részint pályatársai nyugalomba vonulása, vagy halála, részint nevezetesebb alkalmakkor a növendékek előtt tartott.

Nagyon szépek és hatásosak ezek a beszédek s első olvasásra elárulják a gyakorlott szónokot. Különben szerző a theologiai tanfolyamot elvégezte Nagy-Enyeden s tehát egyszeresmind papi ember is. Megjelent művecskéjét jó szívvel ajánlhatjuk az érdeklődőknek.

„Reflexiók Váró Ferenc „Vallomások és kérdések“ cz. felolvasása fellett. Irta: **Balázs József, besztercei ref. lelkész. Felolvasta a „Nagy sajtói ehm. Egyházi Értekezlete“ vál. gyűlésén 1901 ápril. 23-án**“ Szerző a legnagyobb elismeréssel szól Váró Ferenc felolvasásáról, különösen kiemelve azt, hogy a vallásos nevelés kérdését subjectiv alapból kiindulva igyekszik megoldani. Mindvégig helyesléssel fogadja Várónak minden egyes kijelentését s a végén arra a meggyőződésre jut, hogy vallásos nevelésünk módszerén csakugyan gyökeres változtatásokat kell tenni, mert a Váró által önmagán észlelt s minden gondolkozó emberen mutatkozó lelki küzdelmek a vallásos tudat fejlődésénél, mind a hibás vallásos nevelésre vezethetők vissza. Szerinte szükséges volna egy, tisztán a hit oktatók számára készítenő *vezérkönyv*, mely módszeres utasítást nyújtana a vallásos nevelésre vonatkozólag.

Javasolja, hogy az ehm. értekezleti vál. tegye át e feladat megoldásának kérdését a központi választmányhoz s ez pedig kellő fejtegetés és indoklás kíséretében a kerületi értekezleti közgyűléshez. „Ez a közgyűlés aztán bizottságot küldene ki theol. tanárokból és tapasztaltabb lelkészekből, hogy azok készítsenek egy vázlatos tervezetet az említett vezérkönyvek megírásához. E tervezet leküldetnék az ehm. értekezletekhez véleményezés végett s innen kerülne ismét a központi választmányhoz, mely megállapítván e vélemények alapján a tervezetet kiadná egyeseknek pályázat, vagy megbízás útján leendő kidolgozásra. Felolvasása először a «Beszterczé»-ben jelent meg s aztán mint különlenyomat egy kis füzetben.

Lapszemle.*

A **„Debreczeni Prot. Lap“** vezető cikkében »Egy kálvinista magyar pap« mond „Őszinte kálvinista szói a kereszt-védő egyetemi ifjusághoz“, figyelmeztetve őket, hogy „nincsenek egészen tisztában a kereszt jelentőségével“. Az egyetemes keresztyéni helyett, „melynek fensége éppen abban van, hogy az élet ellentétes érdekei miatt lázongó szívet lecsendesíti és megnyugtítja egy központi gondolatban: Istennek egyetemes gondviselése és igazságában vetett élő hitben“, a mely tehát tiszta jellemet, közzőra irányzott odaadó munkásságot és szerető, békülekény szívet teremt: a felekezeti kizárólagosság démonát szolgálják, mely az előbb felsorolt tulajdonságoknak éppen ellenkezőjét szüli. A formával megölik a lényegét, a látszólag

E rovatban, melyet mostantól kezdve lapunkban állandósítunk, röviden azokra az egyházi életünket érdeklő eszmékre hívjuk fel olvasóink figyelmét, a melyek közéletünket foglalkoztatva, egyházi vagy politikai lapjainkban tárgyaltnak. Azt aszellemi contactust akarjuk ezzel szolgálni, melynek meg kell lennie a magyar protestantizmusban minden vonalon, de a melynek eszközeit: a különböző lapokat nem mindenkinek áll módjában megszerezni. Újításunk — reméljük helyesléssel fog találkozni. Szerk.

Krisztusért vívott harcban meggyalázzák Krisztust és az ő vallását“. **Rácz István** a *leánynevelésünk ügyéről* mond az ezt felkarolni hivatott »Szathmármegyei „Lorántfy Zsuzsánna egyesület« megalakulása alkalmából igen megszívlelendő dolgokat. **Nagy István** több helyt felmerült sajnós esett alkalmából arra figyelmeztet, hogy a különböző iskolákban a *felekezeti vallásoktatás ügyét* összes vonatkozásaiban (felügyelet, rendtartás, vizsgálat stb.) a presbyterium tartsa kezében és nemtörődömségével ne adjon alkalmat arra, hogy az iskola igazgatóság vagy gondrokság autonomiának sérelmére intézkedés jogát vindikálhassa magának Egyben elítéli 1.) elvileg azt, hogy az állam a felekezeti vallásoktatás tiszteletdíjait közvetlenül az illetőknek utalja ki, 2.) hogy ebben nem mér igazságos mértékkel minden felekezethez. *Zsinati lépést sürget, hogy „az állam, a kongrua törvény mostani alakjának visszavonása mellett, az egyház által fedezni nem bírt összes szükségleteit az egyetemes egyháznak egy összegben fizesse ki.“* **Megszívlelendő dolgok!** Éles polemia foly továbbá egy ref. lelkésszel szemben, ki a leányt a szathmári kath. zárda tanítónőképzőjének internátusában nevelteti, a hol természetesen alá kell magát vetnie azon „háziarendnek“, amely lényegében azonos a kath. vallás gyakorlatával. A megbotránkozás e felett — daczára, hogy az illető lelkész súlyos körülményeit elismerik — oly elemi erővel tört ki, hogy „fegyelmi vizsgálat“-ra van kilátás.*

A **„Sárospataki Lapok“** vezető cikke a Ludovica akad. zászlószentelő ünnepéről írva, annak tisztán kath. felekezeti kizárólagosságát teszi szóvá, a mit egy *állami* intézet dolgaiban méltán elítél. — Tanügyi és történelmi cikkek után az orgonázás „*közjátékaikról*“ ad három cikket pro és contra; abban fejezve ki a lap álláspontját, hogy a sárospataki megpróbált közjátéknélküli orgonázás bebizonyította, hogy az istentisztelet ez által veszt méltóságos komolyságából és általánosan *nem tetszik*.

A **„Prot. Egyh. és Isk. Lap“** Pokoly J.-nek és Szabó A.-nak az előző számokban közölt cikkei után „*A lelkészképzés reformjairól*“, most a lelkész pályát és hivatást tárgyaló — valószínűleg folytatandó — cikket ad. Ismerteti a Nagypénteki Ref. Társaság 1900-ik évet, az angol vallásos irodalmat.

A **„Dunántúli Prot. Lap“** a *népiskolai vallásitanítás tervéről*, a hegyi prédikáció szövegéről és a felső dunamellék reformációjáról ír.

A **„Magyar Szó“**-ban Péter Antal m.-n.-csányi lelkész inti nyugalomra okos érvekkel a kongrua kifizetése késedelmeiért sokszor erősen kiszóló társait. A gyorsabb lebonyolításra nézve indítványozza, hogy a kerületek erre fizetéses külön „kongrua-ügyi előadókat“ alkalmazzanak, ki nek fizetését ha az állam hordozni nem akarná, a kerület pedig nem tudná: a kiegészítést húzó lelkészek engedjenek át e célra illetményükből egy kicsiny százalékot. K.

Különfélek.

Br Bánffy Dezső ő nagyméltósága, egyházkerületünk búzgó status-curatora e hó 17., 18-án Kolozsvártt időzött. Az első napon elnökölt az Igazgatótanács látogatott havi ülésén, a másodikon az „Erdélyi Bank“-kal folytatott tárgyalásokat a kerület pénzügyei dolgában. Egyházi értekezletünk elnöksége sajnálattal értesült, hogy ő nagyméltósága a Sz.-Udvarhelytt tartandó értekezleten személyesen nem vehet az idén részt.

Dr. Zsindely István a sárospataki jogakadémia kiváló tanára a budapesti tud. egyetemen a magyar jogtörténelemből egyt. magántanári képesítést nyert „Magyar alkotmány az Anjouk és Zsigmond alatt“ cz. műve alapján. Gratulálunk a kiváló tanárnak és a sárospataki főiskolának!

Helyesen. Ezt a dolgot mi is megbolygatjuk, mert tudunkkal nálunk is van nem egy ilyen eset. Szerk.

Sz.-udvarhelyi értekezleti közgyűlésünk programjának kiegészítéseül itt közöljük az ez alkalomból május hó 30-án este 8 órakor a vármegeház dísztermében tartandó „Egyházi estély” műsorát:

1. *Nyitány.* Hunyadi László cz. operából. Erkel Ferenczétől; előadja a helybeli első cigányzenekar.

2. *»Isten, ajakunk neked...«*, Szotyori Nagy Károlytól; éneklő a „Protestáns vegyes dalkör.”

3. *»Világosság«* cz. alkalmi költeményt írta és szavalja Szabó Jenő kézdivásárhelyi ref. lelkész.

4. *»Polonaise«*, Moszkovskytól: zongorán előadja dr. Gyarmathy Dezsőné öngyűlése.

5. *Felolvasást* tart Benedek Elek, író és lapszerkesztő.

6. *Ima*, Glüctől; éneklő a „Protestáns női dalkör.”

7. *Költeményeket* olvas fel Szabolcska Mihály temesvári ref. lelkész.

8. *Bruch. Concert. Op. 26.* Hegedűn előadja dr. Damokos Andor alispán, zongorán kíséri Varró Berta k. a.

9. *Részlet* dr. Váradi A. *Iskarioth*-jából; előadják Hegyi Jenő (Péter apostol), Jodál Gábor (János apostol) és Visky Károly (Iskarioth), ref. főgymn. tanulók.

10. *Szózat*, Mester K.-tól; éneklő a „Protestáns vegyes dalkör.”

11. *Magyar himnus induló*, Hubert Gy.-tól; előadja a helybeli első cigányzenekar.

Helyárok: Földszint I., II. és a karzati I. sor 3. kor.; a többi földszinti sorban 2. kor.; állóhely 1. korona. — Jegyek Gyertyánffy Gábor könyvkereskedésében válthatók május 25-től kezdve; az előadás estéjén pedig a pénztárnál.

Kántorváltás. A maros-vásárhelyi ref. egyház f. hó 13-án kántori állomását meghívás útján **Nagy László** sz.-udvarhelyi kántorral töltötte be. Gratulálunk az érdemes kántornak!

Gyászrovat. *Mező paniti Nagy Antal* a m.-vásárhelyi ref. egyház 60. éven át (utóbb nyugalmazott) tanítója, az arany érdemkereszt tulajdonosa e hó 15-én 94 éves korában meghalt. Koporsóját a gyermekek, unokák és dédunokák egész sora a Szentkirályi-, Kolombán-, Makkai stb. családok sarjai és egy egész egyházközség kísérte. — mely mint írja — „a jó tanítót, a nemes jellemet, a példaadó szép életet” gyászolja benne. Nyugodjék csendesen az Ur öreg szolgája, betakarított gabonája! — *Száldobosi özv. Borbáth Lászlóné Szabó Rozália* csakugyan 15-én végezte be 86 éves életét. Benne Borbáth Pál vizaknai lelkész édes anyját siratja, a széles körű rokonság egy minta életű kegyes matronát gyászol. — Áldás a jó anya emlékének!

Szövetkezetek az iskolában. *Dr. Gidófalvi István* kolozsvári közjegyző, a szövetkezetügy lelkes apostola legújabbban az iskolai szövetkezetekről tartott felolvasást a kolozsvári tanári körben érdeklődő nagy tanári közönség előtt. E szövetkezetek a régi iskolai „Segélyegyletek”-et lesznek hivatva új és életképes formákra alakítani. Alapfölközlata egyfelől az *önsegély*, másfelől a *kölcsönösség*, harmadszor az iskolatársak különböző generációi közt az érintkezés és kölcsönös támogatás biztosítása, végre a jogi kötelezettség és bírói végrehajtás helyébe az erkölcsi kötelezettség és ennek szabad beváltása elvének propagálása. Theol. fakultásunkon máris mozgalom iudult ennek megalkotására. Koronázza siker a nemes kezdeményezést!

Tankönyv pályázat. A sárospataki irodalmi kör pályázatot hirdet: a) *»Konfirmációs Káté«*-ra és b) Népiszkolai *»Földrajz«*-ra. A pályázókknak jun. 15-ig kell jelentkezniök vagy jelige alatt vagy levélben a másodelnökségnél. Feltételek a jelentkezés után tétetnek közzé.

Görgény-Üvegesür községről olvassuk egy néppár ti politikai lapból, hogy ott a református hívek tömegesen térnek át a pápista egyházba. Hét család 28 taggal van névszerint felsorolva. Hogy állunk ezzel Tiszteletes úr, Esperes úr?! Való ez?! Mi itt a baj? Mi az oka? Mendemondából hallottunk valamit iskolaügyről, tanítói állomásról s arról, hogy itt is becsapódtunk iskolánk államosításával, hogy itt a mi régi ref.

iskolánk állami tanítói a rekatholizálás uttörői stb. stb. Felvilágosítást kérünk, mert az ilyen dolgok fölött nem szándékszunk hallgatva napirendre térni! Bolygatni fogjuk, ki a hibás?!

Csak rágjátok egymást! A költő az összetartás hiányát a magyar átkának mondja. Mit mondjunk akkor mi arra az eljárásra, a mit a „Székely-Udvarhely” cz. lap ez évi 19 sz. „Nyilttér” rovatában egy ref. pap követ el a másikon. Az eset — a mint kivehető — a következő: Az esperesi hivatal egy papnak, ki éppen saját egyházától távol van, levelet küld abban a községbe czimezve, a melyben az illető tartózkodik. A levél — valószínűleg „hivatalos” levén — a tartózkodási hely ref. papihivatalába kerül, hol azt a hivatalt vezető pap felbontja s így felbontva kerül az első kezébe. a kinek iratott. Ez kérdőre vonja paptársát, hogy hogy merte az ő levelét fdbontani? A kérdőre vont — úgy látszik — azzal védekezett, hogy az ő nevére volt a levél czimezve. A kérdezősködésre — úgy adatik elő — az esperesi hivatal ez utóbbi állítást nem erősítette meg. A czimzett „A.” lelkész ez alapon fogja magát s az eset előadása után a levelet felnyitott „B.” kollégáját a megyei politikai lap Nyilttérben »1-ör jogtalan felbontás, 2-ör hazugság vétsége miatt s tovább menve ismételt I-ször részéről légtételkép, II-ör részére való jobbuláskép: gaz, piszok, jellemtelen embernek» nyilvánítja. Az esetnek természetesen meglesz a bírói folytatása és — hisszük — megérdemelt súlyos befejezése. De ez eset alkalmából kérdeznünk kell: miféle lélek lakozik a mi paptársaink egyikének-másikának keblében? Ez az a bocsánatrakész lélek, melyet bizonyára ők is sürgetnek a kathedrálól híveiknél? Keresztyén lelkület ez? Vagy ezek az urak soha sem olvasták Idvezítőnk szavait a Máté ev. V r. 22. versében? Sőt tovább megyünk! Hol veszi az illető azt a »Szóárt«, melyben *ilyen* nyelv használtatik? Elgondolkozunk: a ki paptársával szemben ilyen nyelvet használ: milyent használhat az a „curátor-uram”-mal, híveivel, cselédeivel szemben? Hogyan építsen az ilyen ember ajkáról az ige a kathedrálól?! Altalános a panasz egyházunk és papságunk befo lyásának, hatásának csökkenéséről, az egyháziasság megcsappanásáról, a papság méltóságának és tekintélyének elhanyagolásáról, hívenek elfordulásáról, stb stb. Vajjon itt is a „kongrua” fog segíteni?! »Orvos, gyógyítsd meg magad!« Oh, hadd gyógyítson meg a Jézus Krisztus az ő Szentlelkének erejével! Az Istennek legyen hála, hogy az *ilyen* papok még kevés számmal vannak, a kiknek nem elég, hogy kívülől ostromolnak, hanem egymást is rágják! Csak rajta, hiszen ez a legjobb segítség az ellenségnek! Csak minél több piszokt és szennyet hordjunk a piacra! Ezt némelyek ugys Kálvinista erénynek neveztek.

A debreczeni ref. egyház és egyházmegye közt kitört a háboru. Az esperes bejelentette az visitatiót, az egyh. község presbyteriuma pedig *óvást* emelt annak megtartása ellen. Daczára ennek Dávidházy esperes megtartotta az iskola vizsgálatot a lelkészek távolmaradása daczára is. Mire való e huza-vona?! Mért nem sietnek hát a debreczeni papok dülöre vinni egyházuknak az egyh. megyéhez és kerülethez való viszonyának szabályozását. A „nem”-mel nem élünk meg. A felügyeletnélküliségnek vége kell hogy legyen. A debreczeni egyháznak vagy külön egyházmegyévé kell alakulnia, vagy alávetnie magát a mostani egyházmegyének.

A tiszánineni ref. egyh. kerület tavaszi közgyűlését máj. 7—8-án Miskolczon tartotta. Az „erdélyi püspök” czím kérdésével — mint a „S. L.” kilátásba helyezte — nem foglalkozott. Fontosabb határozatai: 1.) A tót ajku ref. egyházak számára *tót nyelvű zsolnárcokat* nem adnak ki a gyorsabb magyarosodás érdekében. 2.) A felsőborsodi e. m. *fegyelmi szabályzata* elvileg elfogadtatván, egy bizottságnak adatott ki, hogy belőle zsinati tárgyalásra alkalmas munkálatot csináljon. 3.) A Varga Lajos *Egyház-*

történelme új kiadására felkértem a theol. tanári kar. 4.) A *parokhiális könyvtárak* felállítására az esperesek utasítottak; az e czélra fizetendő évi 10 kor. díjat nem bíró egyházak segélyezése kimondott. 5.) Az egész hazai *ref. leánynevelésügy* zsinati tárgya teendő, hogy a domesztika felszabaduló része erre fordíttassék. 6.) A pályázat útján megírandó *Kanfürmáczói láté* ügye az irodalmi körre bízott. 7.) A *IV éves theologusok* állandó lelkeszi szolgálatokra való kibocsátása elvileg elvetetett, gyakorlatilag kivételes esetekben a püspökre bízott. 8.) A *vegyes házasságokra* néve utasítottak a papok, hogy minden esetről előre tudomást szerezzenek a hirdetési tábláról, nagyobb egyházak akár fizetett emberekkel is s egyházunk érdekeit megvédeni siessenek.

Ünnepély Szász-Czegőben. Szép és lélekemelő ünnepélyt rendezett a szász-czegői ev. ref. egyház és állami iskola f. hó 12-én Magyarország ezredéves fenállásának emlékeztérére, az egyház presbiteriumának 1896-ban hozott ama határozata folytán, mely minden év május hó 2. vasárnapját jelöli ki ez ünnepély megtartására. *Musnai Károly* ev. ref. esperes végezte az istentiszteletet, áhitatos imában adva hálát a nemzetek Istenének, a híveket pedig intve, buzdítva hazájuk, egyházuk iránti ragaszkodásra. Az ezt követő ünnepi beszédben *Lownori József* kereste a haza és nemzet fogalmának igaz értelmét és a hazaszeretet viszonyát erkölcsi, vallásos tudatunkhoz. Ezután *Kiss Géza* államiskolai igazgató-tanító az ifjúsághoz intézett buzdító beszédét, nagy vonásokban vázolván egyszersmind a nemzet küzdelmes történetét, melyet a tanulók szereplése követett, hazafias dalokat énekelve, verseket szavalva. Nem utolsó élvezet volt hallani, a mint a kis oláh gyermekek jó magyar kiejtéssel, arczukon a lelkesedés pirjával szavalták a szép, hazafias magyar verseket. A hivatalos program után az ifjúsági mulatság tartott. A lefolyt ünnepélyben részt vett nemcsak a község apraja nagyja, de idegenek is szép számmal. Hol állanának nemzetiségi és egyházi viszonyaink, ha bár a nemzetiségileg veszélyeztetett pontokon jut eszébe hajdan azoknak, kiknek hivatása lett volna felhasználni a különböző alkalmakat a nemzeti és egyházi önrézt fejlesztésére!... *Peregrinus.*

Köszönetnyilvánítás. Isten kegyessége folytán nap-nap után adhatok hirt szeretett *csomatájai* eddig elhagyott egyházam minden téren való fejlődéséről. A valódi hit költözött a szívekbe s buzgósággal s az igaz Isten iránti igaz szeretettel tölté el a lelkeket.

Nem régen mutattam ki azon adományokat, melyek nyújtásával lehetővé tették a kegyes adakozók az orgona felállítását, a díszes kar emelését, a butorzat befestését; most örömmel jelentem, hogy dr. *Török Gábor* abrudbányai orvos, községünk szülöttje, ki minden egyházunk fellendítését célzó törekvésben az első közt van, egy művészi kidolgozású katedra s egy hozzá teljesen méltó urasztaltakarót küldött, melyek gazdag aranyhímzését neje, a kiváló buzgó protestáns nő saját kezével készítette. Az ajándékozott tárgyak 160 korona értéknek felelnek meg.

Levelét, melylyel adományát kísérte, mások buzdítására s annak igazolására, hogy az igaz protestánsok mindig hű fiai az egyháznak és hazának, közlöm:

»Igen tisztelt tanító úr! Otthonlétem alkalmával meggyőződtem, hogy a már meglehetősen elhanyagolt állapotban volt templomunk a presbiterium ügybuzgósága, különösen pedig a tisztelt tanító úr fáradozása következtében meglehetősen renováltatott, újra fedtetett, orgonával lett ellátva, sőt a padok festésére is lépések tetettek, talán már eddig be is lettek festetve stb.

Egy napon nőmmel ép a templomunk fentebb említett javításáról beszélgetve elhatároztuk, hogy a közelgő husvéti ünnepre alkalmával asztal- és szőszék-takarót ajánlunk fel. Ezen elhatározásunk következtében bátorkodom azokat megküldeni, kérve a presbiterium tagjait, valamint az egyház minden egyes tagját, fogadják azokat tőlünk szívesen.

Ezekután egyházunkra Isten áldását kérve s bol-

dog ünnepeket kívánva maradtam a tisztelt tanító uréknak tisztelő barátja, Abrudbánya, 1901. márcz. 30-án.

Dr. Török Gábor.

Ez a valódi buzgóságot eláruló levél lelkesítette gondnokunk nejét Bereczky Józsefné urnőt arra, hogy egy új s csinos urasztalát csináltasson.

Midőn mindenik nemesen gondolkozó adakozónak egyházunk nevében kifejezem hálás köszönetemet, kérem az Istent, hogy életüket a protestáns és így a magyar ügy szolgálatára még sokáig megtartsa.

Csomafája, 1901. május hó. *Bartha János*,
ev. ref. lévita-tanító.

„Köszönetnyitás. Kovács Ida ő nagysága a *völcsöki* ev. ref. templom urasztali készleteit sajátkezüleg, gyönyörű selyemhímzéssel készített kehelytákaróval gazdagította. A mi annál értékesebb, mert egy vallásos érzelmekkel telt női szív egyház és hitszeretetének őszintes kifolyása. A meglepő szép ajándékért fogadja ő nagysága úgy a magam, mint egyházközségem nevében e helyen is kifejezett köszönetemet. Völcsök, 1901. május hó 12-én, *Barabási Lajos* ref. lelkész.

Köszönetnyilvánítás. Seprődi özv. Molnár Zsigmondné szül. Tamási Zsuzsánna ő nagysága áthatva a vallásos hit és egyház iránti szeretet melegétől, s tekintettel a seprődi ev. ref. leány egyházközség szegénységére, az urasztalához évenként szükséges kenyér és bor adását készséggel felajánlotta, mind addig, míg az isteni gondviselés életét megtartja. Nem tehetem, hogy itt e helyen is magam és egyházközségem hálás köszönetét ki ne nyilatkoztassam. S az amúgy is jó cselekedetekben gazdag úrnő életét az isteni gondviselés sokáig tartsa meg.

Nyárad-Szent-Imre és Seprőd 1901. *Erdélyi Béla* ref. lelkész.

Köszönetnyilvánítás. Nagyságos Ujjvárossy József, kir. tanácsos, a sepsi ref. egyházmegye érdekében gazdag, fáradhatatlan munkásságú és áldozatkész főgondnoka, a kézdi martonfalvi ref. egyházközségnek 34 koronát kegyeskedett ajándékozni oly czélból, hogy ezen összeg évenkénti kamatai mindaddig a tőkéhez csatolandók, míg akkora összeggé nem növekedik, hogy ennek évenkénti kamata a hívek évi közalap tartozását fedezni fogja. A jöttét, önmagában hordja dicséretét. Ezen dicséretre nem szoruló cselekedetével beirta nevét a főgondnok ur egyházközségem történetébe. Fogadja ezért a nyilvánosság terén is úgy a magam, mint egyházközségem tagjainak hálás köszönetét.

Kézdi-Martonfalván, 1901. ápril. 26. *Jáni Lajos* ref. lelkész.

Kérelem. Tisztelettel kérem azokat az egyházközségeket és kollégiumokat, a melyek részéről a b. e. férjem által szerkesztett „*Erdélyi Prot. lap*”-ban az 1900. évben és az 1901. évi első negyedében pályázati hirdetések tetettek közzé és még eddig a hirdetési díjakat be nem küldötték, legyenek szívesek azt — a hirdetést közlő lap számának jelzésével — lehető rövid időn kezemhez juttatni; mert a lap elszámolás alatt van.

özv. *Molnár Albertné.*

(Lakik: a ref. theol. fakultás épületében, 4. sz. ajtó.)

Sz.-Udvarhelyi közgyűlésünkre utazóknak. Az értekezleti elnökség távirati sürgetésére *Hegedüs miniszter* e hó 22-én a következő választ adta: „*Székely-udvarhelyi utazás ügyét elintéztetem. Hegedüs.*” Midőn ezért ő nagyméltóságának hálás köszönetet mondunk, egyben tudatjuk a tagokat, hogy mihelyt a jegyek megérkeznek, azonnal direkt megküldetnek a jelentkezett tagoknak.

Főjegyző választás. Sz.-udvarhelyi egyh.-megyénk az elhalt *Bedő Ferencz* helyére egyh.-m. főjegyzőnek *ifj. Péter Károly* sófalvi lelkész aat, e kiváló tudós papot választotta meg. Gratulálunk!

Szerkesztői üzenetek.

B L M.-Földvár. Abban a 636 47 korona összegben, melyet már 1899-re és 1900-ra fel tetszett venni, benne foglal-tatik a részére megállapított 150 kor. évi fuvardíj is. A tuvar-díját tehát már 1899 óta huzza.

B. I. - S-Szentgyörgy. Jövő számunk egész terjedel-mében fogja hozni. Most megszakítás nélkül nem adhattuk volna.

Kiadóhivatal üzenete

Többfelől jött kérdezősködékre tájékoztul van szerencsénk az érdekeltekkel ez uton tudatni, hogy egyfelől méltányossági okok érvényesítése, másfelől lapunk olvasóközönsége körének kiterjesztése s így hatása növelése érdekében az „Erdélyi Protestáns Lap“ előfizetési ára tekintetében, azok számára, kik a lapot hivatalból járattatni nem kötelesek, az egész évi díjnak egy összegben előre beküldése mellett 1901 július 1-én kezdődő félévtől kezdve, a következő **kedvezményeket** léptetjük életbe:

1.) Gondnokoknak, egyházke-rületi- és egyházmegeyi képviselők-nek, I. és II. o. egyházak lelkészeinek évi 10 kor.-ért

2.) III. IV. o. egyházak lel-készeinek, tanítóknak és egyházi tiszt-séget nem viselő világi híveinknek, egyházi egyesületeinknek ... évi 8 kor.-ért

3.) Filiáknak, szórványoknak, theologusoknak és általában tanulók-nak évi 5 kor.-ért fogjuk küldeni a lapot.

5 ily előfizető gyűjtője s az egész évi előfize-tési díjak egy összegben való beküldője ingyenpél-dányt kap.

A feltétel be nem tartása a kedvezmény el vesztését vonja maga után.

Espereseinket és lelkészeinket kérjük, hogy e kedvezményeket minél szélesebb körben köztudomásra hozni sziveskedjenek **A kiadóhivatal.**

Hivatalos rész.

2198—1901.

KÖRÖZVÉNY,

valamennyi erd. ev. ref. kollegium m. t. Előljá-róságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur f. é. május hó 2-án 30.846 szám alatt kelt rendeletben tudatja, hogy a folyó tanév végén tartandó érettségi vizsgálatokhoz az 1883. évi XXX. törvényezikk 23. §-ából kifolyólag kormányképviselői minőségben az igazgatótanács egyházi főhatósága alatt álló **zilahi** főgymnasiumhoz **dr. Pap Tibor** máramarosszigeti ev. ref. jogakadémiai igazgatót, a **kolozsvárihoz dr. Erdélyi Pál** kolozsvári egyetemi könyvtári igazgatót, a **marosvásárhelyihez dr. Bacsoni Lajos** debreczeni ev. ref. főiskolai tanárt, a **szászvárosihoz dr. Bartha Béla** debreczeni ev. ref. jogakadémiai igazgatót, a **nagyenyedihez dr. Antal Géza** pápai ev. ref. főis-kolai igazgatót, a **székelyudvarhelyihez Szóts Far-kas** kir. tanácsost, a budapesti ev. ref. főiskola taná-rát, a **sepsiszentgyörgyihez dr. Ballagi Aladár** budapesti egyetemi nyilvános rendes tanárt küldötte ki. Erről a m t Előljárást és érdekelt tanuló ifjúságot mihez tartás s további eljárás végett értesítjük.

Kolozsvártt, 1901. május hó 15-én.

Dr. Bartók György,
elnök

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

2223—1901.

KÖRLEVÉL

valamennyi erdélyi ev. ref. kollegium t. Előljá-róságának.

A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi minisz-ter 29275—1901. máj. 6-án számu rendelete a közép-iskolai tanárok számára az idei nyári nagyszünetidő kezdetén megtartandó tanfolyam tárgyában.

A középiskolai tanárok számára a mult években rendezett szüneti rendkívüli tanfolyamok sikere arra késztet, hogy ezen intézményt a jövőben is fenntart-sam s lehetőleg a középiskolai tantermekben felkarolt anyag mindennemű vonatkozásaira kiterjeszsem.

A folyó tanév nagy szünetidejének július hó 1—23. napjain **magyar művelődés-történelem** tanfolyam megtartását határoztam el, a mely a tudomány és közoktatás történetét (kiváló figyelemmel a művelődés történeti kutfőkre), a középiskolai könyvészetet, a könyvnyomtatás történetét és az ötvösség történetét fogja a tanfolyam időtartamához mért terjedelemben felölelni.

Részt vehetnek a tanfolyamban középiskolai ta-nárok, első sorban a történelemből, magyar nyelv- és irodalomból képesítettek. A folyamodók a felvételért hozzám intézendő kérvényeiket közvetlen előljárá-ságnál tartoznak benyújtani, június hó 1-éig. Az ál-lampénztárból vagy a tanulmányi alaphoz díjazott ösz-szesen 20 vidéki tanár, személyenként 100 kor. se-gélyben fog részesülni.

A tanfolyam előadásai részint az egyetem böl-csészeti karán, részint a Magyar Nemzeti Muzeumban, részint az Iparművészeti Muzeumban fognak meg-tartatni

A tanfolyam vezetésével Békefi Remig dr. bpesti tudomány egyetemi ny. rendes tanárt biztam meg.

Az első jelenkezés folyó évi július hó 1-én (hétfőn) reggeli 8 órakor történik a budapesti királyi tudomány egyetem központi épületében.

Erről a méltóságos t. Előljárást továbbí szi-ves intézkedés végett oly felkéréssel van szerencsénk értesíteni, hogy a beérkezett folyamodványokat szives-kedjék folyó évi június hó 1 éig igazgatótanácsunkhoz eljuttatni, hogy azokat a kultuszminiszteriumhoz fel-küldhessük.

Kolozsvártt, 1901 május hó 14-én.

Dr. Bartók György,
elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

235—1900.

MEGHÍVO.

Kézdí evang. reform. egyházmegeyénk rendes közgyü-lését van szerencsém f. év június hó 6-án, d. e 9 órára, Alesernátonba, irodámba tisztelettel összehívni. Lelkipásztor-társaimat kérem, hogy egyházközségük közelebről választott egyházmegeyi közgyűlési képviselőit, rendszabályaink 12. §-sa értelmében, ezen gyűlésre, a 3. § rendelkezéseire hi-vatkozással meghívni.

A közgyűlést megelőző istentiszteleten prédikál Szabó Jenő, k.-vásárhelyi lelkipásztor.

A közgyűlés tárgysora: 1. Elnöki megnyitó bé-széd. 2. Az előző közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 3. A tagok számbavétele. 4. Az ujonnan választott lelkész és énekvezér aak bekebelezése. 5. A közgyűlésen esetleg meg nem jelent tagok igazoló jelentésének felolvasása. 6. Indítványok, interpellációk beadása. 7. Felsőbb hatóságok leiratainak tárgyalása. 8. Jelentés a f. évi esperesi látoga-tásról. 9. Főjegyző jelentése az egyházmegeyi tanács idő-közi működéséről. 10. Számvevő jelentése. 12. Pénztárnok jelentése. 12. Beadványok tárgyalása. 13. Tanácsbíró vá-lasztás.

Alesernáton, 1901. május 17.

Bodor Géza,
kézdí ref. esperes.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KAROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évrre.
félvrre.

12 kor.
6 kor,

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

Egyházi-Értekezletünk közgyűlése.

Most egy éve alakult meg az erdélyi ev. ref. egyházkerület Egyházi értekezlete. Lényegében a zátonyra jutott 10 éves papi-értekezlet kelt benne új, megifjodó életre. Milyen nagy port vert fel akkor e kérdés, ez egyházi kulturális egyesület alakulása! Emlékszünk. Előtte és utána, komolynak tartott politikai napilapok heteken keresztül tárgyaltak e dologról. Meggyanusították törekvéseinket, intencióinkat: protestáns néppárt alakításáról, miről beszéltek. S mindezt miért? — Mert értekezletünk szigorúan egyházi jellegű egyesület akarván lenni, szorosabb kapcsolatba lépett hivatalos egyházunk vezető-férfiaival s mert miután szerencsések vagyunk egyházkerületi gondnoki-karunk élén egy Br. Bánffy Dezsőt mondhatni a magunkénak, püspökünkkel együtt őt állítottuk oda együletünk védnökének.

Hiába tiltakoztunk s tiltakoztak a legilletékesebb helyekről félreérthetetlen világossággal, minden balga és roszindulatu gyanúsítás ellen, ez csak nem akart elhallgatni, mert a Br. Bánffy Dezső hatalmas személyiségéről és még mindig nagy hatalmat képviselő szabadelvű nemzeti politikájáról volt szó.

Azóta egy esztendő telt el csupán s ez a rövid esztendő elég volt arra, hogy igazunkat napfényre hozza. Beigazolást nyert, hogy egyesületünknek a politikához semmi köze, hogy csak egyházunk valláserkölcsei és kulturális hivatását, súlyát akarjuk növelni, hogy mélyebben igyekszünk szántani, mint a mennyire a napi pártpolitika ekeje jár, hogy nem hatalmat vadászunk, nem külső sikereket keresünk, hanem komoly, nehéz mindennapi munkával istenországa benső erejének, a valláserkölcsei élet megújulásán fáradozunk. Beigazolódt, hogy a miként politikai velleitások, úgy távol áll tőlünk a felekezeti béke megbontására irányuló törekvés is. A felekezeti harcában egyházunk csak a saját sánczai — bizony sokszor, fájda-

lom, igenis gyenge védelmére szorítkozik s a felekezeti békét inkább — gyakran még saját hátrányával is — ápolja, semhogy megbontani törekednék. Tavalyi felolvasásaink szelleme s egy esztendei munkánk egyként ezt bizonyítják.

A politikai élet és lapjai élénk érdeklődését el is vesztettük mindjárt, mihelyt bebizonyult, hogy békés, komoly munkát akarunk. Az idén már nem foglalkoznak velünk. Hanem ez már nem reánk, hanem politikai és nemzeti kulturális életünkre vet jellemzően hátrányos világot.

Kifelé tehát — mondhatjuk — igazolódtunk. De hát befelé?! Kérdésbe tehejük: igazolt-e együletünk alapítása, tagjai anyagi és erkölcsi támogatásának igénybe vétele? Tudtunk-e megfelelő sikert, eredményt érni el?

A feleletet erre bizonyára nem egy s éppen az első esztendő hivatott végérvényesen megadni. Céljaink nagyságához képest egy esztendő munkája igen-igen csekély. S hozzá az első esztendő, a kezdet nehézségeivel. Akkor, a mikor -- ha tán munkálkodásunk irányának főbb elveire nézve egyet is értünk, de az útakra nézve annyi ellentétes, vagy legalább is eltérő vélemény vívja harczát.

Ez első esztendő nagy sikerekre bizonyára nem mutathat. Inkább a szervezkedés munkája folyt s némely helyt még ez sem ért véget. De azért már vannak olyan sikereink is, a melyek a lassabban mozgókat is gyorsabb tevékenységre fogják ösztönözni. Irodalmi téren a „Vasárnap“ megindítása, egy pár füzet kiadása, több irányu előmunkálatok; társadalmi téren pedig legyen szabad éppen udvarhelyi egyházmegyénk területén folyó kiterjedt és buzgó munka eredményeire hivatkoznunk, hol egyháziak és világiak, tanárok és papok, vezetők és vezetettek kezdik hatalmas protestáns öntudattal végezni a közös, egyetemes nagy munkát.

Valóban örvendünk, hogy első közgyűlésünk az ő székvárosukban tartatik, hadd halljuk, hadd lássuk, hogy minden nemes munkának lassu bár, de biztos sikere van.

Maga impozáns útunk, közgyűlésünk egy nagy és hatásában híveinkre és mindnyájunkra kiható fontosságú — tény. Egy nagy cselekedet. Székely véreink, kik kigyűlnek az állomásokhoz, a templomi istentiszteletre és gyűlésekre: látni fogják, mint sereglünk össze messzi vidékekről, mint áldozunk, dolgozunk a mi drága egyházunkért és így kicserélve buzgóságunkat, növekszünk a hűségben, kitartásban, munkában.

Ha püspökünk ihletett ajkairól szól az ige, bizonyára be fog az hatni a velők oszlásáig, a szívek mélyéig. S ki fogja megindulás nélkül látni és elfelejteni, midőn ősz világi elnökünk, az európai hírű tudós, az előkelő mágnás, úr fog előtte állani és szólani nemcsak mélységes gondolatokat, de hirdetni egész életével s mostani megjelenésével is, hogy „olyan idöket élünk, a melyben egyházunkat szolgálni végső lehelletünkig — legszentebb kötelességünk!”

Ki fogja ezeket elfelejteni, kinek lelke ne termékenyednék meg ily hatások halatt? Söt mi is mindnyájan, a kicsinyek is egy-egy kézzsorfátással, vendéglátással és ismerkedéssel mindmind hozzá fogunk járulni ahhoz, hogy e közgyűlés Sz.-Udvarhely városában igazi magvetés legyen.

Oh, hadd legyen is az! Tanácskozásainkat hassa át a bölcsességnek és szeretetnek lelke, hogy megállapodásaink ne legyenek csak írott malaszt majd, hanem valósíttassanak is meg az élet munkájában. Hadd teljék be lelkünk a nemes munka iránti odaadó lelkesedéssel, mert bizony-bizony sok az aratni való, de az arató olyan felette kevés.

Legyenek szívből üdvözölve, kik közgyűlésünkön személyesen részt vesznek s azok is, a kik lélekben velünk lesznek.

Legyen üdvözölve nemes Székely-Udvarhely városa, mely oly baráti szívvel vár, magyaros vendégszeretettel fogad az ősi székely metropolisban.

Bennünk a békés munka embereit fogadja s Isten megáldja a békességre igyekezők munkáját. Ugy legyen!

Nagy Károly.

A kongrua törvény 4. §-sa.

„Jövedelmének kiegészítését 1600 koronára csak azon lelkész igényelheti, a ki igazolja, hogy az illető hittudományt valamely hittani intézeten, a hazai középiskola 8 osztályának elvégzése után, nyilvánosan vagy magánaton legalább 3 évig tanulta és ez utóbbi esetben valamely hittani intézeten vizsgát tett, továbbá *hittelekezete részéről* szabályszerű lelkészi képesítést nyert.“

Nem esünk túlzásba, ha azt állítjuk, hogy az 1898. évi XIV. t.-cz. fent idézett §-a alapján fogjuk megfizetni az állami fizetés-kiegészítés árát, nagy küzdelmek útján megszerzett autonómikus jogaink csorbítása által.

Azt hittük — és véleményünkben bizonyára sokan megtartanak, — hogy az említett törvényszakasz pongyola szerkezete daczára sem értelmezhető más-ként, mint hogy a középiskola 8 osztályát végzett és

azután theologiai tanfolyam hallgatása alapján papi képesítést szerzett lelkészeink mindnyájan a magasabb kiegészítési összeghez tarthatnak jogos igényt, míg a gör. keleti oláh papok, kik 4 vagy 6 középiskolai osztály bevégezése után már theologiai tanfolyamra bocsáttatnak és azt három év alatt befejezik: csakis 800 koronáig terjedhető kiegészítést követelhetnek

Ennél egyebet nem akarhatott, nem volt szabad akarnia a törvény yhozásnak e § szövegezése alkalmával, mert mindazok a detail-kérdések, melyek a képesítés formáját és módját képezik: érinthetetlen felekezeti jogok, állami felülbírást nem tűrő mozzanatok.

Vagyis kerülő szavak nélkül: joga van a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak okmányolt igazolást követelni arról, hogy a fizetékiegészítést igénylő lelkész végezte-e a 8 gimnáziumi osztályt, volt-e legalább 3 évig theologus és van-e lelkész-képesítő vizsgá-lata? de nézetünk szerint — semmi esetre sincs joga ahhoz, hogy a törvény által föllállított kereteken kívül kalandozva, azt vizsgálgassa, hogy minő alapon állított ki részére a papi képesítés, vagy hogy föl függesse a kiegészítés folyósítását azért, mert a különben megfelelően képesített lelkész csak helyettes-papi minőségben van alkalmazva.

Tudomásunk szerint tiltakozott is az egyházi főhatóság a helyettes lelkészek kongruájának megvonása ellen, de a pusztá tiltakozás eredménytelen fog maradni, ha az egyetemes konvent, igazságérzetének erejével és tekintélyének egész súlyával vissza nem szorítja a túlkapásokat a törvény különben is elég tágas keretei közé.

Öszintén és sajnálattal valljuk be, hogy nem egészen bízunk az egyetemes konvent erélyességében, pedig az elnéző békés politikának keserves gyümölcsei lesznek egykoron és autonomiánk bátyájának szaporodó réseit sokkal nehezebben fogjuk reperálhatni egy közelebből elkövetkezhető ultramontán-kormány alatt, mint ma, midőn még a liberális Bánffy-kabinet hagyatékának tekinthető és irántunk tényleg méltányló jóakarattal viseltető Wlassics miniszter kezében van a vallásügyi kormány.

Eddigi szemérmetségünk és önmegadó békés magatartásunk sajnos következményeit legközelebből még ekklatásabb módon kellett tapasztalunk, ugyancsak a címben jelzett 4. §. téves magyarázatából kifolyólag.

Az eset im a következő: D. J. volt róm. kath. áldozár, ki a középiskolai osztályok elvégzése után érettségi vizsgálatot tett, négy évi theologiat végzett, még az 1894. évben áttért volt ev. ref. anyaszentegyházunk kebelébe és itt is a lelkészi pályán öhajtván maradni, 1894. évi április hó 3-án, Székes-Fehérvárott, Antal Gábor, ref. püspök előzetes engedélyével, az egyházkerület rendes papi vizsgáló bizottsága előtt, a hittanból, egyetemes- és magyar prot. egyháztörténelemből, egyház- és erkölcsjogtanból, tehát minden különbözőti tantárgyból vizsgát tévén, annak alapján az ev. ref. lelkészi hivatalra képesítést nyert.

A vizsgálat sikeres kiállásától kezdve nevezett lelkész segédlelkészi állomáson volt alkalmazva, míg végre közelebből erdélyi egyházkerületünkben rendes lelkészi állomásra hivatott el, mellyel áll. fizetés kiegészítés van összekötve.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium azonban megtagadta részére a kongrua kiutalását azzal az indokolással, hogy a theol. tanfolyamot nem az *illető* felekezetenél végezte és ezért ő magasabb képesítésű lelkésznek nem tekinthető. Ha azonban kiegészítést akar nyerni: iratkozzék most be a ref. theologaiára és végezzen ott 3 évet.

Fölösleges talán megjegyeznünk, hogy a miniszteriumi referens e betű magyarázata nemcsak nevetéses, de bosszantóan sérelmes is, mert különben is rosszul értelmezett holt formák kedvéért a dunántúli vizsgáló bizottság képesítő oklevelét és Antal Gábor

püspök, valamint Tisza Kálmán, főgondnok által ez alapon kiállított minősítvényt nullifikálja.

Az 1898. évi XIV. t.-cz. 4. §-a ugyanis tényleg az illető hittudománynak legelőbb is három éven át való tanulását követeli meg a magasabb képesítés elismertetésének alapfeltételéül, a mely követelménynek — véleményünk szerint — D. J. eleget tett az által, hogy a reá nézve előbbi felekezeti által előirt és akkori helyzetében *illető*, vagy helyesebben illetékes, négy évi theologiai tanfolyamot bevégezte, ott lelkészi vizsgálatot tett, és ezeknek megtörténte után tért át az evang. reform egyház kebelébe.

Ha tehát egyszerű szómagyarázat alapján is vizsgálják képesítését, akkor sem lehet joggal azt állítani, hogy az idézett §. első részében követelt igényeknek eleget nem tett volna.

Nézetünk szerint azonban a 4. §. *lényege* nem a pusztá formalításokat elősoroló első részben, hanem annak második részében fekszik, abban t. i. hitfelekezete részéről szabályszerű képesítést nyert legyen az illető. És ennek a lényegi kívánalomnak szintén megfelelt D. J. a mint azt a miniszteriumhoz bemutatott okmányokkal igazolta is.

Nevezett lelkész választási jkvét, érettségi bizonyítványát és lelkész képesítő okmányait / alatt vizsaszárjuk.

Kétségtelen tehát, hogy a Felség által szentesített zsinati törvényeink 110. §-sa alapján megkivánt lelkészi képesítést D. J. is bírja; bírja pedig egy a törvényes formák megtartása mellett, összealkotott vizsgáló bizottság igazolása alapján, mely bizottság okleveleinek föltétlen érvényét sem az ország többi kerületeiben működő egyházhatóságoknak, sem a miniszteriumnak kétségbe vonni nem lehet.

És hogy a jelzett lelkészi képesítést elvileg a miniszter sem kifogásolja, arról tanuskodik az egyik leírata, melyben csakis a magasabb képesítést nem hajlandó elismerni, nézetünk szerint ismét tévesen, azért, mert az alapján egyszer elfogadott lelkészi képesítés magasabb vagy kisebb fokozatának a törvény szempontjából való megítélésére nem a theologiai tanfolyam minősége, hanem a középiskolai alapképzettség mérve irányadó, minthogy a különböző hitfelekezetek lelkészi képzése közötti szempontból tulajdonképpen csak is abban van eltérés.

Úgy tudjuk, hogy ilyen indokolás mellett ismételt fölterjesztést intézett az egyházkerületi főhatóság e sérelmes és jogtalan intézkedés megváltoztatása végett, és mi hisszük, hogy az előterjesztés sikerre vezet, mert a törvény korlátait messze túllépő ily sérelmet elkövetni csak bürokratikus boulásból lehetett.

r. s

„A leányzó nem halt meg csak aluszik“!

A sepsi-szentgyörgyi Bethlen-ünnepély és a Rikán-belői community.

Motto: Könnyebb a jogokról lemondani, mint azokat megtartani és méltóan használni.

A Székely-Mikó-collegium f. hó 16 án, áldozó csütörtökön, a *Bethlen Gábor* nagy fejedelem emlékére létesítendő szobor javára egy szépen sikerült, magasztos ünnepet rendezett. Az ünnepség kerete a városház diszterme volt, nagyszámu helybeli és vidéki intelligens közönség jelenlétében, melynek soraiban a sepsi ev. ref. egyházmege papjai és tanítói közül is számosan ott voltak.

Nem tudósítást akarok írni e szép ünnepélyről, hanem egy kiemelkedő mozzanathoz kapcsolva, egy olyan dolgot akarok felvetni, a mely úgy az egyházi-értekezlet szempontjából, mint az egyházmegek napirendre tűzött új beosztása kérdésében méltó gondolkozási tárgy.

A szobor végrehajtó-bizottságnak méltó képviselőjében a történelmi ismeretekben gazdag egyházas érzelmetű s kiváló szónok *ifj. Gödri Ferencz* polgármester. (néh. *Gödri esperes* unokája) egyszerű „felszólalás“ helyett, egy érdekes alkalmi beszéddel tette még teljesebbé a programot. S mondhatom, hogy a közönséget meglepetésben részesítette, midőn a magyar történelemben oly ragyogóan kimagasló fejedelemnek azon *helyi vonatkozásu* tényeiről beszélt, melyek az ő hatalmas és nemes alakját az általános nemzet-történelmi momentumok mellett — mint a szónok mondta — mintegy benső, bizalmas kapcsolatba hozzák a mi szeretett székely városunkkal s ezzel együtt Háromszékkel is. A tudós szónok beszédéből az ő szivessége folytán idézek egy pár passust, míg tárgyamra a *Rikán-belői communityra* elvezet.

»A nagy enyedi híres Bethlen-kollegium s az ott tanuló és annak annyi sok jótéteményét élvező háromszéki ifjuság közt állandóan meleg kapcsolat állott fönn egész a legújabb időkig. A nagy-enyedi ősi „alma mater“: a Bethlen-kollegium nevelte hosszú időkig Háromszék és Sepsi-Szent-György ifjúságának túlnyomó részét. S ma is sokan vannak, sokan *vagyunk*, kik örök hálával s feledhetlen ifjui emlékekkel eltelve gondolunk vissza a nagy fejedelem alapította jeles intézetre, honnan egykor a tudományok fegyvereivel fölverteztve jöttünk ki az élet súlyos harcát megharcolni. De országos hírű nagy férfiak egész rajai is kerültek ki onnan, kik hazánk politikai és művelődés történetében ragyogó példakép állanak előttünk. Hogy csak a háromszékiek közül említsek föl egy párt ott szivta magába a haza és hit szabadsága s a tudományok iránti törhetetlen szeretetét *Bođ Péter, Benkő József, Kőrösi Csoma Sándor, Barabás Miklós*, a festő, és Erdély Széchenyije, a halhatatlan nagy székely: *grof Mikó Imre* is....

A nagy Bethlen Gábor, kit még a külföld jeles történészei is korának (a XVII. század első évtizedeinek) legkimagaslóbb világtörténelmi alakjai közé sorolnak és Gusztáv Adolf svéd király, Miksa bajor választó, Waldstein és Richeliu mellé állítanak — az Európát mozgó vallásháborúk s a magyar nemzet akkori szabadságháborúi mellett sem feledkezett meg soha az őt hűségesen támogató székelyekről s ezek közt a mi — még akkor vajmi kicsiny — városunkról sem. Ő volt az, a ki Sepsi-Szent-Györgynek városi állapotát és rangját — mely, a megelőző királyi privilegiumok ellenére is, az akkori hanyatott időkben s különösen a gazdag és hatalmas Brassó vádaskodására, mindegyre kétségbe vonatott, sőt nem egyszer el is töröltetett végleg rendezte és elismerte úgy, hogy az többé azután soha sem vált kérdésessé. Ez adomány-levelt Bethlen Gábor 1622. decz. 18-án adta ki Székely-Udvarhelyt, melyben a háromszéki főkapitány-nak és főkirálybíró-nak akként rendelkezik, hogy *»senki az ellen rügódozni és cselekedni ne merészhen.*“ (Sajnáljuk, hogy tér hiánya miatt eme, magyar nyelven szóló, s éppen azért nevezetes és abban a korban ritka adomány-levél szövegét egyházi lapunkban nem közölhetjük).

A másik szintén igen nevezetes adománylevele a nagyemlékű fejedelemnek az, melylyel a Rikán-belői — tehát a háromszéki — protestáns székely papságot és iskolatanítókat s azok maradékait — mint a szellemi élet munkásait — nemességre emelte 1614. augusztus 10-én Medgyesen. S ezzel egyúttal az ugynevezett „Rikán belői community“ alapját is megvetette E kiváltságlevél — melyet az utána közetkező fejedelmek s a Habsburg-házbéli királyok is mind megerősítettek egész Mária Teréziáig — nem csupán azért nevezetes, hogy ez úton Háromszéken (s innen kiszármazva a vármegyéken is) számtalan nemes család keletkezett, hanem fontos volt *leginkább* azért, hogy ezzel a háromszéki székely intelligenciának s a szabadon gondolkozó magyar elem nagyobbmértvű ter-

jedésének voltak szélesebb sorompói megnyitva. Nem is említve azt a szoros kapcsolatot és érdekközösséget s az ebből származó összetartást, melyet aztán e kiváltságlevél a Rikán-belöli református és unitárius papság, tanítóság és azok utódai között, egész a legújabb időkig teremtett. A különleges összetartás ez érte — mely a Rikán-belöli communitást egész megszüntéig áthassa — valóságos kis véd- és dac szövetség, egy kis különálló hatalommá fejlesztette a mindig hazafias háromszéki protestánsokat, melyet a nemzetellenes osztrák kármányzatok sem voltak képesek megromlani s magyar nemzeti irányától eltéríteni. Ez a Rikán belöli communitás valóságos nemzeti missziót teljesített hosszú időközön át, s midőn az új kor szellemének megfelelően, önként búcsút vett régi kiváltságaitól, akkor — magához ölelve az egész Háromszék székely társadalmát *valláskülönbség nélkül*

a dicső Bethlen Gábor hagyományához és szelleméhez méltóan, egy olyan intézetet alapított, mely ma már nemcsak Háromszéknek és Seps-Szent György városnak, de az egész székely nemzetnek is egyik áldása és méltó küszkege. Ez az intézet: a *Székelv-Mikó-kollegium*“

Ennyi elég is az idézetből. Ezekben foglaltatik ugyanis az a két hely, a melyek ellen felszólalni akárok: „a *Rikán-belöli communitás megszűnése*“ és „*regi kiváltságaitól való önkéntes búcsúvétele*.“ Én ugyanis éppen annak a Bethlen Gábornak emlékünnepe, a ki az Istenért, hazáért és szabadságot harcolt; a ki a Kárpátok heglánczai között a jogot, törvényt és igazságot védelmezte; a ki a Rikán belöli communitásnak is amaz adománylevélben törvényen alapuló jogokat osztott, nem ingyen, hanem mint a szónok is kifejté — ellenszolgálatok fejében: mondom, éppen ezen ünnepe nem állhatok azok közé, a kik egyházunk és iskoláink tulajdonához tartozó jogokról lemondani, vagy használaton kívül elkallódni engednek, vagy abba belenyugosznak. És így nem tartozhatom azok közé, kik a Rikán-belöli communitást végelgyengülésben kimulni engedik s csendesen elhantolják.

Mondja meg Gödri barátom vagy bárki más: hol van annak írott nyoma, hogy *egészen megszűnt* a communitás és hogy *önként búcsút vett régi kiváltságaitól*? Ellenben igenis van, számos írott és nyomtatott jele annak, hogy még a 80-as évek közepén és közepén innen is egy darabig működött a communitás. Többek közt az 1883. szept. 14-iki comm. gyűlésen a collegium akkori igazgatója (alólírt) az intézet szellemi állapotáról, a gazdasági felügyelő a vagyoni helyzetről számolt be (l. Kolleg. Értesítő 1885. évf.) Az 1886-ki téli s illetve tavaszi gyűlésen pedig az egyházkerületi közgyűlés 102—1885. jkvi sz. a. határozata értelmében az akkori új szervezetbe contempplált becikkelyezés végett a communitás jog- és hatásköre tekintetében dolgozott ki elaboratumot (l. Prot. Közlöny 1886. évf. 10. sz.). Igaz, hogy ez az elaboratum — a mint később, évek múltán kiderült — rendeltetési helyére nem jutott el s így egyházkerületünk novelláris törvényei közé nem is cikkelyeztetett be; de azért Gödri polgármester úr, mint jogász ember, legjobban tudja, hogy míg akár egy törvény, akár egy jogi intézmény más tételes törvénnyel, illetőleg törvényes határozattal eltörölve vagy megszüntetve nincsen: addig az a törvény és az a jogi intézmény ad infinitum létezik. Következéleg még mindig fennáll és még mindig létezik a Rikán-belöli communitás is, melynek akárki részéről való, akár szándékos, akár szándékolatlan eltemetéséhez nem elég jogcímm az a, most már eléggé nem sajnálható körülmény, hogy ime, másfél évtized óta nem adott magáról életjelt! Mert hiszen egyházi intézményeinknek akárhány más szerve sem adott több kevesebb idő óta magáról életjelt. Megszűntek-e azért jogilag létezni? Nem. Sőt a b. e. Molnár Albert-féle törvényjavasla-

toknak egyik főczélja nemde az-e, hogy a vétkes könnyelműségből, vagy a romlással fenyegető indolentiából elhanyagolt szervek ismét életműködésbe hozásának s illetőleg, hogy az egyházépítésre minél több alkalmas szerv alkottassék. Már pedig a harmadfél száz esztendőnek viharain keresztül megpróbált Rikán-belöli communitás szervezeténél jobbat, tökéletesebbet még a b. e. Molnár-féle szervezet sem alkothat. Mert amint egyfelől a communitás soha sem volt a szó szoros értelmében status in statu, addig másfelől történetének tönúsága szerint, valahányszor a szükség úgy hozta magával, mindig meg tudott alkudni a viszonyokkal. Meg tudott alkudni pl. az 1802-iki teleki communitás új szervezetében; meg tudott alkudni az 1852-iki sepsi-szentgyörgyi communitás újabb szervezetében is; és meg tud alkudni már, Istennek hála, szerencsés folyamatban levő egyházmegyei és egyházkerületi egyházi értekezletek egymásra való kölcsönhatásai folytán a jelen viszonyokkal is!

Volt még a communitás continuitásában a jelenleginél hosszabb szünet is, mégis mindannyiszor életre ébredett, mint a *Jairus* leánya, mikor a zsinagoga fejedelmének hívására megfogá Jézus a halottnak tartott leányzó kezét. A mi zsinagogánk fejedelmének hívása ott van egyfelől *Bartók* György püspökünk újévi főpásztori körlevelében foglalva; másfelől talán éppen communitásunkra czélözva *Vén* Mihály sepsi egyházmegyei esperesnek amaz indítványában, mely az Egyh. Érték. z. 1900 Évkönyv 107—108. oldalán így van közreadva: „Jelenleg az az eszme foglalkoztatja az u. n. Rikán-belöli (Sepsi, orbai, kézdi, erdővidéki) egyházmegyék értekezleteit, hogy a közösen érdeklő egyházi ügyek nyerjenek a lehetőségig egyöntetű elintézését. Vén Mihály sepsi esperesnek ezen indítványát az orbai egyházmegye már elfogadta, a szervező bizottságra képviselőit megválasztotta. A más egyházmegyék közhangulatában is ez eszme viszhangra talált s remélhető, hogy a közös értekezőlet megvalósulása csak rövid idő kérdése.“

Adja Isten, hogy így legyen! S ha így leszen, akkor akár magyar elnevezéssel („közös értekezőlet“), akár a hagyományos latin névvel („communitas“) egyéb kiváltsága mellett alkalom adtával gyakorolhatja collegiumunkkal szemben azt a jogát is, melyet az 1880-ik egyházkerületi közgyűlés a 30-ik jkvi sz. a. határozatnak 4. d) b) pontjai alatt számára biztosított.

Ebben a reményben írtam ama motto kapcsán cikkem élére: „*A leányzó nem halt meg, csak aluszik!*“

Benke István,
ev. ref. kolleg. tanár.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1901. május 17.

(Vége)

Titkár aa. bemutatta a múlt április havi ügyforgalmi és működési kimutatást, melynek adatai, a tisztviselők szorgalmas működésének konstatálása mellett, tudomásul vétettek.

Sepsi-szentgyörgyi kollégiumunk előjárósága újabb fölterjesztést óhajtván tenni a vallás és közokt. ügyi minisztériumhoz, egyik tanárának nyugdíjaztatása tárgyában, de miután ig. tanácsunk ez ügyet a megkezdett úton befejezettnek vélte: a fölterjesztést nem látta szükségesnek és czélszerűnek továbbítani.

A kisbarcsai egyházközség önállósulása, az Emke. nagybecsű támogatásával, immár a megvalósulás felé közeledik, minélfogva a kisbarcsai, nagybarcsai és csernakeresztúri hívek megtartották együttes közgyűlést és kiváló lelkesedéssel állapították meg az egyesült anyaegház szervezkedési föltételeit. Ig. tanácsunk az idevonatkozólag hozott határozatokat megerősítette és útasította az egyház előjáróságát, hogy az 1898. évi XIV. t.-cz. 2. §-sa alapján nyújtson be kérést a

minisztériumhoz, a kongrua megállapítását is kérve. Nem emelt kifogást a főhatóság a hívek ama terve ellen sem, mely szerint a lelkeszi állomást meghívás-útján kívánják betölteni, de a meghívni szándékoló László Zsigmond, nyug. tanár aa. képesítési viszonyai előbb illetékes úton, tisztázandók lesznek.

A bukaresti egyházközség Balla Károly, fogarasi II. lelkész aát hívta meg a Bartalus János aa. távozásával megüresedő papi állomásra és kivételes helyzettel indokoltan kérte eljárásának jóváhagyó tudomásul vételét. Minthogy azonban a meghívott lelkész aa. elfogadási nyilatkozata bemutatva nem volt: ig.-tanácsunk főt Püspök aát kérte föl, hogy az ügyben szükséges tárgyalások megtartása után, belátása szerint, intézkedjék.

Dr. Deák Albert, ügyvéd aa. nak a Bodor László által egyházkerületi közalapunk ellen indított perre vonatkozó jelentése kiadatott a jogügyi bizottságnak, az iránti véleményezésre, hogy vajjon a két forumon elveszített perben lebetne-e a siker reményével fellegezni.

Dalnadi Imre, fintaházi lelkész aa. képesítését a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr törvényesnek el nem ismervén, ig. tanácsunk e határozat ellen indokolt fölterjesztéssel élt.

Néhai Biró János, volt énekvezér özvegye ig.-tanácsunkhoz felebbezte meg az egyházmegyei esperes által az ő kegyjavadalmára vonatkozólag hozott határozatot, de miután az iy kérdések eldöntése közíg. birói útra tartozik: ig.-tanácsunk a fellebbezést illetékes bírósági tárgyalás és elintézés céljából, visszaküldötte.

A felső-sófalvi egyházközség kepeváltási és kepealapkezelési szabályait ig.-tanácsunk még az udvarhelyi egyházmegyei tanács igen helyes pótló módosításával sem találta megerősíthetőnek, hanem visszaküldötte azt újból, és az elrendelt módosítások bevitelével leendő kiállítás céljából.

Görgényi ehmei tanácsunk ajánló fölterjesztése alapján, jóváhagyattak a sárpataki egyházközség kepeváltási szabályait és a kepealapból időközben építkezésre elköltött összegeknek törlésbe vétele engedélyeztetett.

Főt Püspök aa. ajánlatára, megengedte ig.-tanácsunk, hogy Debreczeni István, deési nyug. tanító aa., ki különben theologiai tanfolyamot is végzett, annak idején a fennforgó lelkészhiányra tekintettel, egyelőre segédlelkészül alkalmaztassék, sőt, hogy a megállapítandó képesítő vizsgálat letétele esetén, rendes lelkészi állomást is foglalhasson el.

A magyar-décei egyházközség közgyűlésének ama határozatát, mely szerint magtár-alapjának időnként tőkésített 10,000 korona jövedelmét, részleges kepeváltási célra, a papi alapnak ajándékozta, ig.-tanácsunk örvendetes tudomásul vette és úgy a híveknek, mint a lelkész aának köszönetet mondott, előrelátó gazdálkodásukért.

Ugyancsak jóváhagyást nyert, a főt. egyházkerületi kö zgyűlés határozatától föltételezetten, az olasz-teleki egyházközség kepeváltási szabályzata is, valamint a fogarasi egyházközség gazdagondnoki és árva-gondnoki utasítása is.

Bartalus János, romániai esperes aa. tájékoztatott affelől, hogy az 1897. évi közgyűlés határozata folytán a kántortanítói állomások betöltése is mindenkben a zsin. törv. 199—204 §. §. sai alapján eszközölhető, meghívás útján.

Örvendetes tudomásul vette ig.-tanácsunk az údzsentyepéteri lelkész bejelentéséből, özv. Bárány Györgyné, Gróf Taleki Sámuel és Gróf Teleki László Gyula, kiváló buzgóságú pátrona, illetve pátronusok ama nemes cselekedetét, mely szerint 12,000 korona körüli költséggel új paplakást építenek és a templom mellé díszes tornyot állítanak, kizárólag saját költségükön.

A főuri kegyes jóakarát és mély vallásos érzés

e ritka szép megnyilvánulásáért ig.-tanácsunk, a maga részéről is, hálás köszönetet mondott a kegyes adakozóknak.

Szász Károly, alsó siménfalvi körlelkész, orvosilag igazolt betegsége okán, megengedte ig.-tanácsunk, hogy egy évre segédlelkész kirendelését kérhesse maga mellé.

A maros-szent-királyi egyházközség központi kezelés alatt álló régálé tőkéjét, visszahelyezés föltétele mellett, kiutalta ig.-tanácsunk az egyháznak, építkezési célokra.

Továbbá a teleki egyházközség indokolt kérésére megengedte ig.-tanácsunk, hogy papi állomását egy évig betöltetlenül hagyhassa, mely idő alatt az interkaláris jövedelmet a templomfedél renoválására kell fölhasználnia.

Végül nt. Pokoly József theol. tanár aa. kérelme folytán kitolatott az egyházkerület történetének megírására kitűzött és f. évi szeptember hóban lejáráó határidő 1902. márczius 2-dikára, minthogy az összeállított mű gondos átnézésére ez az idő még multhatatlanul szükséges.

Több tárgy nem lévén, elnök aa. az ülést bezártá.

r. s.

Különfélék.

Pünkösdi Szent ünnepeink alatt igazi lelki örömmel szemléltük híveink óriási seregét minden templomunban. Különösen zsufova volt a belső-farkas-utcai templomunk, hol első napján Főt Püspök úr mondott gyönyörű predikációt és osztott úrvacsorát. Mennyi lélek erősödött e napon! Az urnak igéje hatalmas fegyver.

Ördögkeresztúri egyházközségünknek e hó 20-án nevezetes ünnepe volt. Az 1896. év július 27-én elhalt léczfalvi *Szacsvay Sándorné* hadadi *Br Wesselényi* Józsefin kegyes patrona kegyadományából építendő új templom alapkövét tette le. Tudjuk, hogy a kegyadomány csak a férj halála után lépett volna életbe, de a buzgóságban és áldozatokban soha nem fáradó férj nem akarta kettős veszteség árán juttatni az egyházközséget az örömhöz és az építésre rendelt összeget előlegezte és az egész építkezést ön-maga vezeti. Megjelent az építkezés színhelyén az építő vezetése alatt a körlelkészesség színe java, iskolánk növendékei, az egyházközség apraja, nagyja és az idegen felekezetek is. Az iskolások karéneke után a körlelkész, *Irsay* József, buzgó imádságával emlékiratot, az egyházközég teljes névsorát és a 20 koronás aranytól lefelé minden forgalomban levő pénzdarabból egyet az alapköbe elhelyezve, — Isten nevében megkezdődött az építés. Legyen a munkán Isten áldás!

Az „Ellenzék”. Furcsa kis hírcske jelent meg a kolozsvári Ellenzék pünkössti ünnepi számában. A szerkesztőség azt hozza köztudomásra, hogy azon ref. egyházközségeknek, a melyek papi állomásaikat meghívás útján akarják betölteni, készséggel ajánl megfelelő személyeket, mert azon helyzetben van, hogy e tekintetben a legjobb információkat adhatja. — Elcsudálkoztunk e hír olvastán. Mi akar ez lenni? Az Ellenzék szerkesztőségében tartják nyilván az erdélyi ref. papok minősítését, diplomáját, munkásságát, egyházas buzgalmát stb? vagy valami más minősítésről vezetnek ott nyilvántartást? A dolog mindenesetre igen-igen furcsa annak az Ellenzéknek a részéről, a mely pár év előtt óriási lármát csapott azért, hogy egyik kerületnek a ref. püspöki hivatalból ajánlottak országgyűlési képviselőjelöltet. Nős, hát az Ellenzéknek nem jut eszébe akkori álláspontja? — Jó lesz talán mindenkinek meghagyni a maga munka- és hatáskörét: a békes együttélésnek ez az első feltétele. A református hívek úgy is igen jól tudják, hogy az ő bizalmukkal kitüntetett fejük nem az Ellenzék szerkesztőségében

lakik, hanem a ref. püspöki lakban s bizalmas kérdésekre véleményét, ajánlatát nem az Ellenzék által szokta megadni, hanem mindenkinek, a ki hozzá fordul magának közvetlenül. Senzálokra ref. papi állásaink betöltésénél hűveink még nem szorultak.

Az »Alkotmány«, ez a klerikális neppárti ujság keserű humoros levélben feleresztett dühvel támad az erdélyi ref. egyh. kerületi értekezletre, melynek közgyűlési meghívójában Dr. Bartók György erdélyi püspöknek nevezetik. A gyulafehérvári „Közművelődés” aztán rádúpláz, írván Majláth püspököt „Erdély püspöke” titulussal. Hát csak mulassák magukat Mi egyszerűen azt tartjuk: »quod uni justum, alteri aequum.»

„**Protestáns egyháztörténelmi iskola**” szerkesztését és kiadását ajánlja *Dobó Sándor* tanító, melynek hátsó lapján egyházunk kimagasló történelmi alakjai és eseményei képe és életrajza, illetőleg leírása adatnék. Szép anyagi eredményt is vár tőle valami közegyházi célra, de főleg a hitbuzgóság növelése és hatalmas — bár egyszerű — eszközét méltatja benne.

„**Tisztelgésre engedélyt nyertek**”, „magas színe elébe bocsáttattak” s hasonló kifejezésekkel kezdik az ultramontán lapok a bérmálni járó püspököknél tisztelgő küldöttségek megjelenését feltüntetni. Ez is egy neme annak a jesusita eljárásnak, a mely az udvariassági tényekben is a mások megalázására törekszik. Megaláz, hogy elriasszon s aztán békebontónak kiálthasson ki. Ismerjük ezt az iskolát.

A debreczeni egyetem-alapja javára nagy-szabású hangversenyt terveznek június 1–7 közt a debreczeni színházban.

Gyászhir. Folyó hó 25-én kísérték nyugalomra id. Benedek József kolozsvári ref. iskolai igazgató-tanító derék fiát, *Benedek Samu* IV. éves tanítójelöltet. A szépreményű ifju elhunyt feletti fájdalomukban a szülőknek őszinte szívvel osztozunk

A Székely Mikó-kollegium Bethlen-ünnepélye. Áldozó csütörtökön délután hazafias és elragadó ünnepély tanuja volt az a néhány száz főből álló díszes közönség, mely a *Mikó-kollegium* ifjúsága és tanári kara által rendezett *Bethlen-ünnepély* színhelye, ez alkalommal nem a collegium kissé szűk díszterme, hanem a városháza nagyterme volt.

A kellemes májusi idő, az áldozó csütörtök ünnepélyes hangulata; meg — a mit legelőször kellett volna emlitenem — a legnagyobb és a legnemzetibb erdélyi fejedelem, *Bethlen Gábor* dicsőséges emléke iránt érzett hazafias, lelkes kegyelet akkora közönséget gyűjtött össze, a mekkorát a városház díszes nagyterme csak ritka alkalmakkor fogad magába.

Az ünnepélyből nemcsak a város, hanem a közel és távol vidék minden szépért és jóért lelkesedő közönsége is kivette a maga részét. Ott láttuk a sepsii ev. ref. egyházmegye papságának és tanítóságának színe-javát. Megjelent a brassói állami főreáliskola tanári karának néhány tagja is *Rombauer Emil* igazgató és címzetes tankerületi főigazgató vezetése alatt.

Az ünnepély rendezésével a collegium tanári karának kettős célja volt: az ifjúságban és a nagy közönségben felújítani és állandóvá tenni a *Bethlen Gábor* dicső emlékezetét és az ünnepélyen befolyó jövedelmet annak a szobornak alapja javára fordítani, melyet *Nagy-Enyeden* a *Bethlen Gábor* alkotásainak egyik ma is álló, áldásos intézete, a „*Bethlen-főiskola*” székhelyén, fog felállítani a hazafias kegyelet. Kítűzött célját minden tekintetben derekasán oldotta meg: a nagy fáradsággal, sok buzgalommal előkészített és kiválóan sikerült és kegyeletes célra is több, mint kétszáz korona adományt küldhet el.

A collegiumi ének- és zenekar által hatásosan előadott nyitány után *Szabó Jenő* kézdívasárhelyi ev. ref. lelkész és költő jelent meg az emelvényen, hogy előadja ez alkalomra írt magas szárnyalású és eszmékben gazdag ódáját. A szép költemény és a lelkes előadás a közönség osztatlan tetszésében részesült.

Most következett a műsornak az a kimagasló pontja,

mely a mi vidéki körülményeink között valóságos zenei eseményszámba ment, a *Borsai Samu* zenekölteményének, a „*Bethlenódnak*” előadása. Első sorban *Zayzon Ferencz* főgimnáziumi tanára az érdem, hogy ezt az egyes részeiben és a maga egészében is valóban megható és felemelő hatású zeneművet olyan előadásban élvezhettük végig, mely mindnyájunkra a legmélyebb hatást gyakorolta. A közönség nem is volt hálátlan, szünni nem akaró óvácziókban fejezte ki tetszését és elismerését a lendületes és precíz előadásért.

Nem volt kisebb hatása az ünnepi szónok, *Tárkányi György* főgimnáziumi tanár igen szép ünnepi beszéde, melyben igaz vonásokkal, élénk szívekkel és mindeneket meggyőző erővel rajzolta meg *Bethlen Gábor* csodás egyéniségében az államférfit, a nagy hadvezért, a mély vallássosságu és nagy tudományu s a vallásért és a tudományért nagy áldozatokat tevő férfit. A beszédközben és annak végétével elhangzott taps és tetszésnyilvánítások leginkább jellemzik a hatást, mit a jeles szónok ezzel a beszédével is elért

A műsor következő pontjai közül az I *Szász Béla* főgimnáziumi tanár vezetése alatt a collegiumi énekkar által szépen előadott „*Bethlen Gábor emlékezete*” című énekszámot és ifj. *Gödri Ferencz* polgármester záróbeszédét emeljük ki Ifj. *Gödri Ferencz*, mint a Bethlen szobor végrehajtó bizottságának tagja, annak elnöksége felkérésére meleg szavakban mondott köszönetet a Székely Mikó-kollegium előjáróságának, tanári karának és ifjúságának hazafias, lelkes buzgóságáért, hogy ennek az ünnepélynek rendezésével is hozzájárult ahhoz, hogy az eszme mihamarább testet öltösson és *Nagy-Enyed* városban álljon a nagy fejedelem ércszobora.

Beszédjének további részében érdekesen fejtegette azokat a historiai kapcsokat, melyek *Bethlen Gábor*t a székelységhez, *Háromszék*hez és épen *Sepsi Szent-Györgyhöz* fűzik. A beszéd élénkítésére szemelvényeket olvasott fel *Bethlen Gábor* helyi vonatkozású adományleveleiből.

Az egész ünnepélyen előmlő hazafias hangulat méltó befejezéséül előadott „kurucz-dalok” lelkesítő hangjai közt oszlott szét a közönség azzal a tudattal, hogy az áldozó csütörtöki szent ünnepet valóban megszentelte, mert áldozott szívében a hazaszeretetet szent oltárán. (Sz. IV.)

Felhívás. Az erdélyi ev. ref. egyh. kerületből azon gyámokat tisztelettel felkérem, — kik ev. ref. papok és gymnasiumi tanárok leány árváit a kolozsvári ev. ref. szeretetházba óhajtanák felvétetni s ezen árvák a polgári leányiskolába lennének az 1901. 1902. tanévre beiratandók, — addig is, míg a közlendő felvételi hirdetés után a szabályszerűen felszerelt folyamodásukat beadnák, sziveskedjenek június hó 10-ig egy egyszerű levélben *Horváth János szeretetházi igazgatónak* megírni az árva nevét, születési évét és helyét, hol és hányadik osztályt végezte.

A polgári leányiskola annyira képes, hogy a tanári kar a jelentkezőknek alig felét képes felvenni s így a szeretetházba felveendő árvákat is előre be kell jelenteni, ellenkező esetben hely szüke miatt kimaradnának.

Köszönetnyilvánítás. A kolozsvári ev. ref. Szeretetház részére adományoztak: A Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár részvénytársaság 50 koronát; a Hunyadmegyei első takarékpénztár Hátszegen 40 koronát, a Kolozsvári gazdák hitelszövetkezete 40 koronát, a Szászvárosi takarékpénztár r. r. 50 koronát.

Keresztesy Lajos M.-N.-Zsomborról 1/2 malacot (14 kor.), 1 bárányt; Bácsy Gyula mérai lelkész egy élő szopó malacot; Pap Lajos dedránd-széplaki lelkész 1 sonkát, buzalíztet és hagymát; Nagy György szászvidéki tanító 1 sajtot, 1 sonkát, 1 bárányt és 50 drb. tojást; Kiss Pál sülelmedi lelkész egy libát és 1 nyulat; Egy nagybirtokos 1 hl. paszulyt, 2 hl. tisztabuzát és 5 zsák krumplit.

Fogadják a nemes szívű adományozók igen becses adományaikért a szeretetház intézőbizottságának a legmélyebb hálás köszönetét.

Lelkészek, tanítók figyelmébe! A m. kir. földművelésügyi minisztérium kiadásában három könyv jelent meg „Termeljünk gyümölcsöt!” „A magyar gazda kincses háza és „Utmutatás a szőlő művelésre” czimekkel. Lelkészek, tanítók és földmivesek, kik ez iránt egyszerű levélben, vagy levelezőlapon az orsz. gyümölcsészeti miniszteri biztoshoz (Büapest, földművelésügyi minisztérium) fordulnak: ezen könyveket ingyen kapják.

Lelkészeinknek és tanítóinknak nagy hasznára fog válni, ha meghozatják s hiveik körében terjesztik. Különösen a téli estéket előnyösen használhatják fel a nép ez irányu oktatására.

A »**Harmonia**« zenemű és zongorakereskedés kiadásában. Budapest Váci utca 20. »Sári Dalai« czímmel 7 kedves népdal jelent meg énekhangra és zongorára cigányos modorban letéve Doda Sándortól, melyek Fedák Sári a budapesti népszínház kedvelt primadonna műsorából valók. Ára 3 korona. A címlap Fedák Sári kitűnően sikerült arcképét mutatja.

Farkas Sándor sarmasági ref. lelkész egy kis füzetet adott ki „**Gyermek-ímák**« czímmel. Különösen hitoktatók használhatják sikeresen növendékeik körében. Bővebb ismertetésére majd az iskolai év elején térünk rá. A ki érdeklődik iránta, szerzőtől (Sarmaság) megrendelheti. Ára csak 16 fillér.

Rédiger Géza unitárius lelkész előfizetési felhívást közöl költeményei második kötetére. A kötet tartalmát hazafias, vallásos, társadalmi költemények, életkép. népmese, románcz, hymnus, legenda s. b. teszik. 1901. július első felében jelenik meg; ára finom papírra nyomva 2 kor. 40 fillér, velin papíron 3 korona. Gyűjtőknek 10 előfizetés után egy tiszteletpéldányt ad. *Előfizetések szerző címére: Szabéd, u. p. Mező-Rücs, küldendők.*

A költészet kedvelőinek melegen ajánljuk a kötetet, mert Rédiger egyike az unitárius egyház előkelő papjainak s eddig megjelent munkái is figyelemreméltók.

Tudomásul Tudomásukra hozom mindazoknak, a kiket érdekel, hogy a „**Szász Domokos mellszoboralap**«-ot, melynek gyűjtését az »Erdélyi Protestáns-Lap« 1899. évi 4. számában megjelent felhívásával Páll Károlyné, Sándor Ilona, topliczai ref. lelkészné indította meg, s a melynek további kezelésére, vezetésére ugyanakkor b. e. néhai férjemet kérte meg, — további intézkedés végett folyó hó 22-én a méltóságos Állandó-Igazgató Tanácsnak beküldtem.

B. e. férjem az e célra küldött pénzeket kamatozás végett 74. számú betéti könyvecskében a »Kolozsvári Népbank, mint szövetkezet« pénzüzetbe helyezte el időről-időre, a mint érkeztek. Az egyes összegek mind nyugtázva vannak az »Erd. Prot. Lap« 1899. és 1900. évi folyamaiban és összesen 405 (négy-százöt) korona és 80 fillért tesznek, 6⁰/₁₀₀-os kamataikkal ez idő szerint 420 (négy-százhusz) korona és 77 fillért, a mint a betéti könyvecske ez idő szerint utolsó tétele mutatja.

Kolozsvárt, 1901. május 28 án.

Özv. Molnár Albertné.

Pályázati hirdetés. A kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet igazgatósága a tanintézet konviktusában a: 1901—1902. tanévben betöltendő 9 **állami alapítványi ösztöndíjas** (ingyenes) helyre ezennel pályázatot hirdet.

Ezek a helyek a tanintézetbe belépő I-ső éves hallgatóknak vannak első sorban fentartva és azokat az alapítvány értelmében kizárólag csak az erdélyi és zsidó megyékben (a tulajdonképeni erdélyi megyékben és a volt „kapcsolt részekben“, azaz a volt Kraszna, Közép-Szolnok- és Zarándmegyékben és Kővárvidéken született, iskolai tanulmányait sikerrel végzett vagyon-talan ifjak nyerhetik el. Az ösztöndíj áll: teljes élelmi ellátásból, az intézetben lakásból, fűtésből és világításból, ágyneműekkel és ezek mosásával és betegség esetén ingyenes gyógykezelésből.

A bélyegmentes folyamodványokhoz melléklendő:

1. Iskolai bizonyítvány legalább 6 gymnasiumi, reáliskolai, vagy polgári iskolai osztályról, vagy a kereskedelmi iskola (akadémia végbizonyítványa.) A kik több osztályt végeztek, vagy érettségi vizsgát tettek, előnyben részesülnek.
2. Keresztelő levél a születési hely s betöltött 16 éves kor igazolására.
3. Szegénységi bizonyítvány, (melyet a főszolgabíró, illetőleg városban a rendőrkapitány kell láttamozzon).

4. Orvosi bizonyítvány az egészséges, ép testalkat és a himlő ellen való védőtás igazolására.

5. Szülői vagy gyámi nyilatkozat arról, hogy a folyamodó részére az első félévben körülbelül 90 koronára menő összes díjakat lefizetik és a folyamodó egyéb szükségleteiről (taneszközök-ről, ruházatról, szükség esetén tűzoltó zubbonyról) kellőleg gondoskodnak.

A folyamodványban felsorolandók még: a folyamodó illetőségi helye szüleinek állása, tartózkodási helye, tes tvérenek száma és kora, továbbá, hogy árva-e vagy nem.

A folyamodványokat a földművelésügyi m. kir. Miniszter Úr Ó Nagyméltóságához czimezve f. évi július hó 15-éig a m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához — Kolozsvár — kell benyújtani.

A tanintézet új konviktusába 18 hallgató vétetik fel f. év helyekre a következő feltételek mellett:

1. Lakásért — fűtéssel — teljes élelmi ellátásért és ingyenes gyógykezelésért félévenként előre 200 korona fizetendő a tanintézeti pénztárba a tandíjon és egyéb díjakon kívül, melynek összege félévenként 50—90 korona tankönyvekkel együtt;

2. ezekre a helyekre a tanintézeti igazgatósághoz kell folyamodni, kötelező nyilatkozatot mellékelve a folyamodványhoz a szülők vagy gyám részéről arról, hogy a hely elnyerése esetén a befizetendő összeg kellő időben befizettetni fog;

3. a folyamodványok folyó évi szeptember hó 10-ig beküldendők;

4. a folyamodók folyó évi szeptember hó 20-ig értesítenek, hogy kaptak-e helyet;

5. jó iskolai bizonyítvánnyal — 6 gymnasiumi, reál vagy polgári iskolai bizonyítvány — és vagyontalansági bizonyítvánnyal folyamodók előnyben részesülnek.

A tanintézetre külnakó hallgatók is főlvetetnek és számukra a beiratkozási idő október 1—8-ig tart.

A tanintézeti »Értesítő« kívánatra megküldi az igazgatóság. Kolozsvár, 1901. május hó 20 án.

Dr. Szentkirályi Ákos,
igazgató.

Hivatalos rész.

96—1901.

PÁLYÁZAT SEGÉDTANÁRI ÁLLÁSRA.

A **sepsiszentgyörgyi** ev. ref. Székely Mikó-kollegium főgymnasiumánál az 1901—1902. iskolai évre egy, az internátusi felügyelőséggel kapcsolatos segéd-tanári állás kerül betöltés alá.

Évi javadalma 1200 korona fizetés, az internátus egy külön szobájában lakás, fűtés, világítás és a conviktusban teljes élelmezés.

Az alkalmazandó segéd-tanár köteles a reábizott órákon a gymnasiumban tanítani, továbbá a gymnasiummal kapcsolatos internátusban és conviktusban a felügyeletet társaival együtt az előirt szabályok értelmében gyakorolni.

Pályázhatnak a nyelvészeti szakcsoportok valamelyikének (latin-görök, latin-magyar, latin-német, német-magyar) tárgyaiból legalább alapvizsgálatot tett ev. ref. vallásu tanárjelöltek.

Pályázni óhajtok felhivatnak, hogy vallásukat, képesítettségüket, védkötelezettségüket és testi épségüket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat a sepsiszentgyörgyi ev. ref. Székely Mikó-kollegium előljároságához folyó év június hó 10-éig küldjék be. Az alkalmazott köteles állását 1901. szeptember hó 1 én elfoglalni.

Kolozsvárt, 1901. május hó 9-én.

Dr. Bodor Tivadar,
főgondnok,

I. Szász Béla,
jegyző.

2133—1801. PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Az államilag segélyezett **zilahyi** ev. ref. főgymnasiumnál egy magyar s német nyelv- és irodalmi rendes tanári szék a folyó évi egyházkerületi közgyűlésen választás útján be fog tölteni.

E tanszék javadalma 2400 korona alapfizetés, mely a hivatali idősbőség szerint való előlépés rendjén 3600 koronáig emelkedhetik, azután öt izben 200—200 korona ötödéves korpótlék, melyre nézve a más tanintézetnél töltött rendes tanári szolgálat 10 éven belül beszámíttatik s végül 480 korona szállásbér, később természetben való lakás.

Pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányukat, tanári képesítésüket, esetleg eddigi szolgálatukat igazoló okmányaikkal fölszerelt s az erdélyi ev. ref. egyházkerület méltóságos és főtiszteletű közgyűléséhez czimzett folyamodásukat a zilahi ev. ref. főgymnasium igazgatóságához folyó évi július 31-éig nyújtják be.

A megválasztott rendes tanár a nem állami tanárok országos nyugdíjintézetének kötelezett tagja.

Csak ev. ref. vallásuk folyamodványai vehetők figyelembe.

A megválasztott tanárnak, ha nem lesz már megválasztásakor is a zilahi ev. ref. főgymnasium szolgálatában, állását 1902. szeptember 1-én kell elfoglalnia.

Kelt Kolozsvárt, az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának, az 1901 év május hó 17-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

203—1901. sz.

PÁLYÁZAT HELYETTES TANÁRI ÁLLÁSOKRA.

A kolozsvári ev. ref. collegium államilag segélyezett főgymnasiumánál az 1901—1902. iskolai évről pályázatot hirdetünk a) *egy vallás tanári,* b) *egy természetrajz—földrajz és c) egy mennyiségtan—természettudományi* helyettes tanári állásra.

Mindenik állás évi javadalma 1600 K.

Pályázhatnak vallás tanításra jogosított végzett ev. ref. papnövéndékek, továbbá a nevezett szakcsoportok tárgya ből képesített, vagy legalább a. a. vizsgálatot tett ev. ref. vallás tanárjelöltek.

A pályázni óhajtok vallásukat, képzettségüket igazoló okmányaikkal fölszerelt folyamodásukat 1901. június 23-ig nyújtják be a kolozsvári ev. ref. collegium előljáróságához.

Az alkalmazottak állásukat 1901. augusztus 31-én kötelesek elfoglalni.

Kolozsvárt, 1901. május 21-én.

Br. Bánffy Ernő, s. k.
főgondnok

Kovács Dezső s. k.
jegyző.

179—1901. PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A nagy-enyedi Bethlen-kollégium főgymnasiumánál az 1901—1902. isk. évről három helyettes tanár alkalmaztatik 1600 korona évi fizetés-, az internátusban egy külön szobából álló lakás s konviktuson teljes koszt javadalmazással.

A megválasztandó tanítási kötelezettségén kívül az internátusi felügyeletben is köteles részt venni.

Pályázhatnak, legalább alapvizsgálatot sikerrel állott ev. reform. vallás tanárjelöltek, kik a természetrajz-, mennyiségtan-, történelem, vagy németnyelv- s más ezekkel kapcsolható tárgyak tanítására jogosultak.

Gimnáziumi és egyetemi végzett tanulmányokról, szolgálatról és esetleg torna vagy más rendkívüli tárgy tanítására való képzettségről szóló, okmányokkal kellően fölszerelt folyamodásra a Bethlen kollégium előljáróságához Nagy-Enyedre f. évi július 15-ig beküldendőek.

Nagy-Enyed, 1901. máj. 22.

Zeyk Dániel,
főgondnok

Székely Ödön,
előlj. jegyző.

127—1001. PÁLYÁZATI HIRDETÉS TANÁRI ÁLLÁSOKRA.

A székely-udvarhelyi ev. ref. collegium előljárósága pályázatot hirdet három h. tanári, illetőleg internátusfelügyelői állásra. Ezek közül egyikre (vallás tanári) csak ref. papjelöltek, a másodikkra nyelvészeti (latin-görög v. latin magyar), a harmadikkra természet tudományi szakot végzett ev. ref. vallás tanárjelöltek pályázhatnak. Fizetése mindenkinek havi részletekben járó 1200 (egyezerkétszáz) korona. lakás az igazgató-

ság által kijelölendő (tanulókkal nem közös) szobában, fűtés, világítás, takarítás és (szükség szerint a tanulókkal egyidejűleg elköltendő) koszt a konviktusban. A megválasztottak kötelesek állásukat 1901. szept. 1-én elfoglalni s a törvényes óraszámában való tanításon kívül a belakó tanulók felett a közvetlen felügyeletet az internátusi szabályok értelmében az előljáróság, illetőleg igazgatóság utasításai szerint gyakorolni. A vallás tanár az ifjusági istentiszteletek vezetője. A konviktus gazdának alkalmazott tanár kevesebb órával lesz terhelve társainál.

A mennyiben közülök egyik vagy másik megbizatik akár az internátusi házszabályok és napirend szigorú megtartásának közvetlen ellenőrzésével, akár az internátus belső gazdasági ügyeinek vitelével, az iskolaszolgák és köztisztaság felügyeletével, a tanulók részére érkező postautalványok, levelek stb. átvételével és kézbesítésével, — rendes fizetésén felül még 150 korona tiszteletdíjra számíthat.

A kellően fölszerelt folyamodványok f. évi június 25-ikéig az intézet előljáróságához benyújtandók.

Székely-Udvarhely, 190 május hó 20.

Dr. Mezei Ödön,
főgondnok.

Szabó Arpád,
előlj. jegyző.

869—1001.

FÖLHIVÁS

a szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegye lelkészeihez.

A méltóságos Igazgató Tanács 3094—900. számú rendeletével újabban s ismételten is felszólított engem, hogy az egyes egyházaknak a különböző takarékpénztárakban s hitelszövetkezetekben betétként kezelt tőkéinek kimutatását, az 1900. december 31-iki állapotnak megfelelően egybeállítva, az illető pénzüntézetek vagyonmérlegének csatolása mellett sürgősen terjesszem föl.

Fölkerem ebből kifolyólag mindazon lelkész társaimat, kiknek egyházaik ily tőkével rendelkeznek, miszerint a tőkék nagyságáról egybeállítandó kimutatást, nemkülönben az illető pénzüntézetek legújabb vagyonmérlegét sziveskedjenek hozzám ez évi *junius hó 10 ig* multhatatlanul betérjeszteni, hogy az igazgató tanácsi rendelkezésnek én is mielőbb eleget tehessek.

Egyidejűleg sziveskedjenek lelkész társaim bejelenteni hivatalomhoz azt is, hogy ki, hol s mely pénzüntézetnél, minemű állást tölt be.

Zovány, 1901. május 15.

Viski Pál, esperes.

120—1901.

MEGHIVÓ.

a küllői ev. ref. egyházmegye gondnoki karához, lelkészeihez, világi és tanítói egyhm. képviselőihez.

A küllői egyházmegyeének f. évi *junius hó 14-én* Dicső-Szentmártonban a szokott helyen délelőtt 1/2 10 órakor kezdődőleg tartandó közgyűlését van szerencsém összehívni és a tagokat a megjelenésre fölkérni.

Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó. 2. Megalakulás. 3. Tárgysorozat megállapítása. 4. Bekebelezések. 5. Istentisztelet (imát mond Zayzon János esperes helyettes, egyházi beszédet: Szél Jakab szőkefalvi h. lelkész). 6. Ujonnan választott egyhm. fő- és algondnok aának beigtatása. 7. Egyhm. tanácsbíró választás a világi képviselők közül. 8. Főjegyző lemondása és evvel kapcsolatosan a főjegyzői állás betöltése. 9. Időközben érkező fontosabb ügyek vagy esetleges indítványok tárgyalása.

Lelkipásztor-társaimat figyelmeztetem az Egyhm. közgyűlések rendjéről stb. szóló és érvényben lévő egyhm. Szabályrendeletünk 9 §-ra, mely a közgyűlésről indokolatlanul elmaradt egyházi tagok bírságáról intézkedik.

A küllői ev. ref. egyházmegye esperesi hivatalától, Erzsébetváros 1901. máj. 24.

Zayzon János,
főjegyző, esperes helyettes.